

Erik Keppels
Annet Jager
Ben Hövels

Intredeposities van mbo'ers-groen in 2012

*Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen
gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering*

INTREDEPOSITIES VAN MBO'ERS-GROEN IN 2012

Intredeposities van mbo'ers-groen in 2012

*Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen
gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering*

Erik Keppels
Annet Jager
Ben Hövels

Nijmegen, 13 december 2013

www.mbogroengediplomeerden.nl
Professor Molkenboerstraat 9
6524 RN Nijmegen
Tel. 024 - 382 32 40 / info@www.mbogroengediplomeerden.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Erik Keppels
Annet Jager
Ben Hövels

Intredepósitos van mbo'ers-groen in 2012.
Ontwikkeling in intredepósitos van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering
ISBN 978-90-77202-67-8
NUR 840

© 2013 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Conclusies en beschouwing	6
<i>Deel I - Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden</i>	11
1 Inleiding	13
2 Vergelijking intredeposities in 2012 met intredeposities in 2010 en 2011	17
2.1 Samenstelling van de onderzoekspopulatie	17
2.2 Intredefuncties van werkenden	18
2.3 Vervolgopleidingen van doorstudeerders	21
2.4 Waardering van de mbo groen opleiding	23
2.5 Mbo groen vergeleken met het gehele mbo	24
<i>Deel II - Intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2012</i>	27
3 Opzet en respons van het onderzoek naar intredeposities 2012	29
4 Samenstelling van de onderzoekspopulatie	31
4.1 Opleidingskenmerken	31
4.1.1 Mbo groen opleidingen	32
4.1.2 Behaalde diploma's voorafgaand aan de afgeronde mbo groen opleiding	33
4.2 Opleidingskenmerken	34
4.3 Werken of doorstuderen	35
5 Intredefuncties van werkenden	37
5.1 Intredesegmenten op de arbeidsmarkt	37
5.1.1 Sectoren en branches	37
5.1.2 Groene en niet-groene domeinen	38
<i>Intermezzo 1 – Mbo groen en topsectoren</i>	39
5.1.3 Beroepsgroepen	41
5.1.4 Kenmerken van de intredefunctie	41
5.1.5 Intredesegmenten per opleidingsrichting en -niveau	43
5.2 De aansluiting tussen intredefuncties en mbo groen	45
5.2.1 Oordeel over de aansluiting in het algemeen	45
5.2.2 Arbeidsmarktdiscrepanties: de match naar richting en niveau	45
<i>Intermezzo 2 – Profielen van mbo groen gediplomeerden en arbeidsmarktrelevantie</i>	47
5.3 De benutting van kennis en vaardigheden in de intredefunctie	48
5.4 Perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling	52
6 Vervolgopleidingen van doorstudeerders	55
6.1 Soort vervolgopleiding	55
6.2 De aansluiting met mbo groen	56

7	Waardering van de mbo groen opleiding	59
7.1	Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten	59
7.2	Concrete aspecten van de mbo groen opleiding	62
7.3	De bpv-periode in de mbo groen opleiding	64
8	Mbo groen vergeleken met het gehele mbo	65
8.1	Arbeidsmarktdiscrepanties: doelmatigheid	65
8.2	De aansluiting tussen opleiding en intredefunctie	66
8.3	Doorstroom naar vervolgopleidingen	67
8.4	De kwaliteit van de mbo opleiding	67
	Bijlagen	69

Samenvatting

Dit rapport is het derde in een opvolgende reeks over intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na het behalen van hun diploma. Nadat in eerdere rapportages de intredeposities in 2010 (van in 2009 gediplomeerden) en in 2011 (van in 2010 gediplomeerden) zijn beschreven, zijn nu de intredeposities in 2012 (van in 2011 gediplomeerden) aan de orde. Behalve om intrededefuncties op de arbeidsmarkt (de werkenden) gaat het daarbij om onderwijsbestemmingen van degenen die na hun mbo groen opleiding hebben gekozen voor een vervolgopleiding (de doorstudeerders). Ook het oordeel van betrokkenen over de door hen gevolgde mbo groen opleiding komt aan bod.

Het van jaar tot jaar traceren van intredeposities maakt het mogelijk om de ontwikkeling van intredeposities in de tijd te beschrijven. Dit gebeurt in het eerste deel van het rapport. Intredeposities van mbo'ers groen in 2012 worden vergeleken met die in 2011 en in 2010, waarbij op kernindicatoren een vergelijking wordt gemaakt met de (ontwikkeling van) intredeposities van gediplomeerden in het gehele mbo.

Het tweede deel van het rapport beschrijft de intredeposities anno 2012 van mbo groen gediplomeerden meer in detail.

In vergelijking met de intredereportages uit voorgaande jaren zijn in deze rapportage over intredeposities in 2012 een tweetal extra analyses op de onderzoeksgegevens uitgevoerd. In de eerste plaats zijn deze gericht op de betekenis van mbo groen opleidingen voor de 'topsectoren' Agro & Food en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. In de tweede plaats zijn deze gericht op een profielspecifiek arbeidsmarktperspectief van mbo groen opleidingen. Uitkomsten van deze extra analyses komen aan de orde in een tweetal 'intermezzo's'.

Werkloosheid

De werkloosheid onder mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering is de afgelopen jaren gestegen. Datzelfde geldt over de hele linie voor alle mbo gediplomeerden. Het werkloosheidspercentage van de mbo groen gediplomeerden is echter hoger en van 2010 via 2011 naar 2012 sterker gestegen (3,9% → 7,1% → 9,6%) dan van alle mbo gediplomeerden (5,6% → 7,0% → 7,8%).

Functies van werkenden

Het aandeel werkenden anderhalf jaar na diplomering bedraagt circa 55 procent en is de afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven. Waar komen zij terecht en hoe is de aansluiting tussen intrededefuncties en mbo groen?

Intredesegmenten op de arbeidsmarkt

Mbo groen gediplomeerden die zijn gaan werken, komen de afgelopen jaren terecht in een breed spectrum van *arbeidssectoren*. Daarin zijn de afgelopen drie jaar geen grote verschillen

opgetreden behalve dat zij in 2012 vaker in de industrie werkzaam zijn dan in eerdere jaren (2010: 10% → 2011: 14% → 2012: 25%). Binnen de industrie blijken overigens circa 4 op de 5 gediplomeerden werkzaam te zijn in de sociale werkvoorziening, voornamelijk gediplomeerden in de bbl op niveau 1.

Mbo'ers groen zijn in 2012 iets minder vaak werkzaam in een *groen domein* dan in 2011 (81% → 74%). Een daling die alle groene domeinen betreft, uitgezonderd het domein Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie. Evenals 2011 blijkt ongeveer een vijfde werkzaam te zijn in een bedrijf waar sprake is van uitbreiding van de kernactiviteiten met al dan niet verwante economische activiteiten, zoals recreatie en toerisme, landbouw en zorg, agrarisch natuurbeheer/landschapsbeheer e.d.

Werken in een groen domein bevalt de mbo'ers groen: 80 procent van degenen die in een groen domein werkzaam zijn, wil in de toekomst ook zeker in een groen domein blijven werken. Ook voor hen die daar nu niet werkzaam zijn, is werk in een groen domein een mogelijke carrièreoptie: ruim 20 procent van hen is daarin expliciet geïnteresseerd en 30 procent zou een baan in het groen overwegen. Werkenden in een groen domein zien in het algemeen meer *loopbaanperspectief* dan mbo'ers groen die in een niet-groen domein werken.

Van de mbo groen gediplomeerden die werken in 2012 is iets meer dan een derde afgestuurd in een richting die aansluit bij één van de twee groene '*topsectoren*' Agro & Food of Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. Anderhalf jaar na afstuderen blijkt ongeveer een vijfde van alle werkende mbo'ers groen in een groene topsector werkzaam te zijn, van de mbo'ers groen die opgeleid zijn in één van de twee groene topsector-domeinen is dat bijna 40 procent.

In 2012 werkt 46 procent in lagere beroepen en 41 procent in middelbare of hogere beroepen. In 2011 was het aandeel werkenden in *middelbare* of *hogere* beroepen groter (50%), terwijl dat aandeel in 2010 (met 39%) ongeveer op het zelfde niveau lag als in 2012.

Het gemiddelde *bruto uurloon* van de mbo groen gediplomeerden is tussen 2010 en 2012 iets gestegen (van € 9,24 in 2010 en 2011 naar € 9,41 in 2012). Het bruto uurloon blijft evenals de voorgaande jaren achter bij het gemiddelde van alle mbo gediplomeerden (€ 10,73 in 2012).

De geschetste trends werken niet door in het *oordeel* van mbo'ers groen zelf over hun functie: net als de afgelopen drie jaar is ongeveer tweederde tevreden over de functie die ze hebben (63% → 66% → 65%). Wat dat betreft zijn er nauwelijks verschillen met het oordeel van alle mbo'ers (68% → 66% → 69%).

Discrepancies tussen vraag en aanbod

Zo'n zes op de tien mbo'ers groen blijken in 2012 werkzaam in eenzelfde richting als waarvoor zij zijn opgeleid. Het aandeel waar sprake is van deze '*horizontale match*' tussen intrefunctie en opleidingsrichting schommelt de afgelopen jaren rond twee derde (62% in 2010 → 74% in 2011 → 61% in 2012). Voor alle mbo gediplomeerden is dit aandeel groter, rond driekwart (72% → 77% → 75%).

Het aandeel van de mbo'ers groen waarin het niveau van de intrefunctie overeenkomt met het opleidingsniveau is de afgelopen drie jaar licht gedaald (66% → 64% → 57%). Hoewel dit ook het geval was voor alle mbo gediplomeerden (75% → 72% → 71%), is het aandeel waar

sprake is van deze *'verticale match'* onder mbo'ers groen beduidend kleiner dan dat onder alle mbo'ers het geval is.

Indien er zowel een horizontale als een verticale match is tussen intredefunctie en de genoten mbo groen opleiding spreken we van een *'passende match'*. Het aandeel mbo'ers groen met een passende match is na een aanvankelijke stijging in 2011 in 2012 afgenomen (49% in 2010 → 56% in 2011 → 45% in 2012).

Mbo groen opleidingen die er wat betreft de match met intredefuncties relatief gezien positief uitspringen zijn Dier (productie), Bloem, groene detailhandel en design en Voeding. Verder blijkt dit in het algemeen het geval voor opleidingen op niveau 4.

Een vijfde van de mbo'ers groen ervaart in de intredefunctie *onderbenutting* van kennis en vaardigheden waarover zij beschikken (relatief het vaakst gediplomeerden van de opleidingsrichting Dier (recreatie en gezelschap) en zo'n 12 procent vindt dat de kennis en vaardigheden voor hun functie tekortschieten. Het vaakst (bij 20% of meer van de werkenden) betreft dit in meer of minder sterke mate het oplossen van problemen, bedrijfsvoeringaspecten, vakkennis, contactuele vaardigheden, het toepassen van kennis en technieken in de praktijk, het overdragen van kennis, en rekenvaardigheden.

Arbeidsmarktrelevantie: profielen van mbo'ers groen

Extra analyses over de match tussen intredefunctie en mbo groen geven in combinatie met gegevens over werkloosheid een eerste indicatie over de arbeidsmarktrelevantie van mbo groen voor verschillende profielen van mbo'ers groen. Hoewel de aantallen waarop deze zijn gebaseerd soms klein zijn springen een paar profielen er nochtans uit.

Het blijken met name de *oudere (> 23 jaar) mbo'ers groen van opleidingsniveau 1 (bbl)* te zijn die het minst vaak (1%) werkloos zijn, maar relatief vaak (zo'n 46%) werk hebben dat niet past bij hun opleiding én onder hun niveau ligt (een niet-passende match).

Bij *mannelijke mbo'ers groen van de richting groene ruimte* is er relatief vaak sprake van een (zowel qua richting als niveau) passende match: jongere (≤ 23 jaar) 62 procent, oudere (> 23 jaar) 55 procent.

Jonge (≤ 23 jaar) vrouwelijke mbo'ers groen van de opleidingsrichting Dierverzorging blijken relatief vaak (43%) werk te hebben dat niet past bij hun opleiding én onder hun niveau ligt (een niet-passende match). Ook voor hun mannelijke leeftijdsgenoten met dezelfde opleidingsrichting geldt dat tot op zekere hoogte (31% een niet-passende match), maar ook een behoorlijk deel van hen (46%) kent een (zowel qua richting als qua niveau) passende match.

Jonge (≤ 23 jaar) vrouwelijke mbo'ers groen van de opleidingsrichting Dierhouderij blijken (69%) meer dan welke andere categorie ook een intredefunctie met een (zowel qua richting als qua niveau) passende match te hebben.

Jonge (≤ 23 jaar) vrouwelijke mbo'ers van de opleidingsrichting Dierenartsassistent (bol – niveau 4) zijn het vaakst werkloos (22%), maar een behoorlijk deel van hen (44%) heeft tevens een baan met een passende match gevonden.

Doorstudeerders

Doorstroom naar vervolgoopleidingen

De afgelopen drie jaar zijn zo'n vier op de tien mbo'ers groen na diplomering aan mbo groen een vervolgoopleiding gaan volgen (40% in 2010 → 37% in 2011 → 39% in 2012). De doorstroom naar een vervolgoopleiding is bij mbo'ers groen iets minder groot dan bij alle mbo'ers (45% in 2010 → 44% in 2011 → 43% in 2012). Welke vervolgoopleidingen worden gevolgd en wat vinden mbo'ers groen van de aansluiting met mbo groen?

Vanuit mbo groen kiest 37 procent van de doorstudeerders 2012 een hbo-opleiding. Dat is vergelijkbaar met 2010 (38% → 43% → 37%). De overigen zijn een (andere) mbo-opleiding gaan doen.

Vergeleken met alle mbo doorstudeerders (44% → 46% → 47%) ligt het aandeel mbo'ers groen dat een hbo-opleiding is gaan volgen lager; mbo'ers groen stromen relatief vaak door naar een andere mbo-opleiding.

Van de doorstudeerders vanuit mbo groen anno 2012 kiest 14 procent een groene hbo opleiding (21% → 15 → 14%) en 19 procent een niet-groene hbo-opleiding (13% → 23% → 19%). Van de doorstudeerders vanuit mbo groen kiest 35 procent een (andere) groene mbo-opleiding (35 → 32% → 33%) en 19 procent een niet-groene mbo-opleiding (13% → 23% → 19%).

Oordeel over aansluiting tussen mbo groen en vervolgoopleiding

Zo'n 70 procent van de doorstuderende mbo'ers groen vindt de aansluiting van de mbo groen opleiding met de vervolgoopleiding redelijk tot goed (70% → 68% → 69%). Dit wijkt nauwelijks af van het oordeel dat alle mbo doorstudeerders hebben over de aansluiting met hun vervolgoopleiding (75% → 69% → 71%).

Het meest positief over de aansluiting zijn degenen die doorstuderen in een (andere) mbo-groene opleiding (is goed volgens 53% → 56% → 51%). Wat de aansluiting met een vervolgoopleiding in het niet-groene mbo betreft, vindt een derde de aansluiting goed, en dit aandeel is sedert 2010 licht gestegen (23% → 32% → 32%). Het oordeel over de aansluiting met een groene hbo-opleiding heeft zich de afgelopen drie jaar duidelijk in positieve zin ontwikkeld (14% → 27% → 33%). Het minst positief over de aansluiting zijn de doorstudeerders naar niet-groene hbo-opleidingen (is goed volgens 11% → 15% → 15%).

Waardering van de mbo groen opleiding

Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

Zo'n vier op de tien mbo'ers groen – werkenden en doorstudeerders samen – menen dat hun mbo groen opleiding een goede basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt. Dat aandeel is de afgelopen drie jaren ongeveer gelijk gebleven. Steeds positiever zijn zij wel over de vraag of de mbo groen opleiding een goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen (37% → 49% → 55%).

Wat de werkenden in vergelijking met de doorstudeerders betreft zien we geen grote verschillen, zij het dat doorstudeerders op dit punt net wat positiever oordelen dan de werkenden.

Mbo'ers in het algemeen zijn gemiddeld genomen wat positiever dan de mbo groen gediplomeerden over hun mbo-opleiding als basis voor vervoltrajecten.

Moeilijkheidsgraad, diepgang en breedte

Zo'n vier op de tien mbo groen gediplomeerden vinden dat de gevolgde opleiding te makkelijk is geweest (44% → 37% → 40%). Ruim een derde meent dat de opleiding te weinig diepgang heeft (39% → 37% → 37%). Slechts een derde meent dat de opleiding qua niveau uitdagend is (27% → 35% → 36%), hoewel hun aandeel in de afgelopen drie jaar licht is gegroeid. Iets minder dan een derde van de mbo groen gediplomeerden vindt dat de opleiding te smal is (25% → 24% → 29%), een iets groter deel vindt de opleiding daarentegen te breed (30% → 30% → 30%). Over het algemeen verschillen de oordelen van de mbo groen gediplomeerden niet veel met die van alle mbo gediplomeerden.

Andere opleidingsaspecten

De mbo'ers groen zijn in 2012 en ook in 2011 wat positiever in hun oordeel over diverse andere opleidingsaspecten in vergelijking met 2010. Een groeiende groep is van mening dat de opleiding uitdagend is met betrekking tot het niveau en dat de examens en opdrachten zeer pittig zijn (20% → 23% → 26%). Ook de manier waarop leraren lesgeven (39% → 51% → 49%), de manier van examineren (41% → 46% → 50%) en de kwaliteit van examens (41% → 46% → 48%) worden door de laatste twee afstudeercohorten positiever beoordeeld dan in 2010.

Mbo'ers groen lijken ook iets positiever over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden (28% → 35% → 34%) en de (studie)begeleiding (32% → 39% → 42%). Over genoemde aspecten verschillen de oordelen van mbo'ers groen en alle mbo'ers niet veel van elkaar.

Mbo groen gediplomeerden zijn de afgelopen jaren het meest tevreden over de sfeer op school (60% → 67% → 63%) en de huisvesting (50% → 55% → 57%). Hierover zijn zij iets positiever dan alle mbo'ers.

Begeleiding tijdens bpv

Twee derde van de mbo'ers groen is tevreden over de begeleiding tijdens de bpv vanuit het bedrijf. Over de begeleiding vanuit school is men minder tevreden. Wel is de tevredenheid van de mbo'ers groen op dit punt de afgelopen drie jaar licht gestegen (29% → 31% → 38%) en in 2012 vergelijkbaar met het oordeel van alle mbo'ers (alle jaren 41%).

Opnieuw voor de opleiding kiezen

Het grootste deel – circa 70 procent – van de mbo groen gediplomeerden zou achteraf voor dezelfde opleiding kiezen. Dat geldt ook voor alle mbo'ers. Wat dat betreft hebben zich de afgelopen drie jaar nauwelijks veranderingen voorgedaan.

Conclusies en beschouwing

Kernpunt van de rapportage over dit intredeonderzoek 2012 is de vraag hoe intredeposities van mbo'ers groen zich de afgelopen drie jaar hebben ontwikkeld, en hoe dat zich verhoudt tot de situatie van alle mbo'ers anderhalf jaar na diplomering.

Belangrijkste conclusies

De belangrijkste conclusies kunnen puntsgewijs als volgt worden samengevat.

1. Net als dat het geval is bij alle mbo'ers is de werkloosheid onder mbo'ers groen anderhalf jaar na diplomering fors toegenomen, bij mbo'ers groen tussen 2010, 2011 en 2012 in versterkte mate en schoksgewijs.
2. Hoewel werkende mbo'ers groen in een grote variëteit aan arbeidssectoren terecht komen is er een sterke binding tussen mbo groen en het – ook sectordoorsnijdende – groene arbeidsdomein. Zij zijn in 2012 weliswaar iets minder vaak dan een jaar eerder werkzaam in een groen arbeidsdomein, maar hun voorkeur voor werken in het groen lijkt dominant.
3. Opvallend is de gestage toename van het aandeel dat werkzaam is in de 'industrie', en met name het gegeven dat het hier in grote meerderheid de sociale werkvoorziening betreft. Klaarblijkelijk biedt het groen mbo voor de sociale werkvoorziening een belangrijke mogelijkheid haar werknemers via de bbl-route te kwalificeren op mbo-niveau 1. Dit lijkt haast één op één te passen bij het profiel van de mbo'ers groen ouder dan 23 jaar die via de bbl gediplomeerd zijn op mbo-niveau 1, bijna niet werkloos zijn maar ook in grote getale werk verrichten onder hun opleidingsniveau en zonder match met hun opleidingsrichting.
4. Naast hoger opgeleiden lijken ook mbo-opgeleiden van belang voor de personeelsvoorziening in zogenaamde topsectoren. Eerste analyses wijzen erop dat van de werkende mbo'ers groen een substantieel deel anderhalf jaar na afstuderen werkzaam is in een van de twee groene topsectoren. Omdat over de omvang en aard van de personeelsbehoefte van deze topsectoren geen systematische informatie beschikbaar is, kan geen uitsluitel gegeven worden over de vraag of het aanbod vanuit groen mbo daarmee voldoende wordt benut.
5. Het aandeel werkende mbo'ers groen dat een intredefunctie vervult onder hun opleidingsniveau is de afgelopen drie jaar gestaag gestegen. De stijging van het aandeel dat werkzaam is op een lager beroepsniveau lijkt dat nog eens te bevestigen, evenals het nauwelijks gestegen bruto-maandloon. In vergelijking met het gehele mbo is het niveau van de intredefunctie bij mbo'ers groen gemiddeld lager, en heeft ook de niveaudaling zich sterker gemanifesteerd.
6. Wat de match tussen opleidingsrichting en de richting van de intredefuncties betreft is bij mbo'ers groen de afgelopen drie jaar sprake geweest van schommelingen: na een stijging van het aandeel met een horizontale match tussen 2010 en 2011, is in 2012 weer sprake

van een daling. Het aandeel van alle mbo gediplomeerden met een horizontale match ligt beduidend hoger dan bij mbo'ers groen.

7. De afgelopen drie jaar heeft zich geen verandering voorgedaan in het oordeel van mbo'ers groen over hun functie. Nog steeds is tweederde tevreden met de functie die ze hebben, een ongeveer even groot percentage als bij alle mbo'ers. Kennelijk trekt de subjectieve beoordeling van iemands functie zich niet heel veel aan van veranderingen in de objectieerbare situatie. Dezelfde constatering kan worden gemaakt waar het de door de respondenten zelf ervaren aansluiting tussen opleiding en intrede functie betreft.
8. De uitstroom naar een vervolgopleiding na diplomering in mbo groen is de afgelopen drie jaar (met ongeveer 40%) vrij constant gebleven. Wel zijn mbo'ers groen minder dan mbo'ers in het algemeen gericht op doorstuderen in het hbo. Doorstuderen betekent voor meer dan de helft van hen kiezen voor een andere opleiding in mbo groen (deels opstroomers binnen mbo groen).
9. Met name de aansluiting tussen mbo groen en een vervolgopleiding in het groene hbo heeft zich de afgelopen jaren naar het oordeel van de doorstudeerders in positieve zin ontwikkeld. Klaarblijkelijk is sprake geweest van versterking van de groene beroepskolom.
10. Mbo'ers groen zijn de afgelopen drie jaar duidelijk positiever gaan oordelen over 'doorleercompetenties' die zij in hun mbo groen opleiding hebben opgedaan: in toenemende mate vinden zij hun opleiding een goede basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Er is geen verandering gekomen in het oordeel van mbo'ers groen over de betekenis van hun mbo-opleiding voor een start op de arbeidsmarkt.
11. Het oordeel van mbo'ers groen over moeilijkheidsgraad, diepgang en breedte van hun opleiding laten een gedifferentieerd beeld zien, vooral afhankelijk van het opleidingsniveau en de opleidingsrichting. Wat dat betreft zijn er geen grote verschillen met voorgaande jaren.
Wel is er de laatste drie jaar vooruitgang geboekt in pedagogisch-didactisch opzicht, onder meer waar het gaat om de manier waarop leraren lesgeven, de manier van examineren en de (studie)begeleiding. Ook de begeleiding van de bpv vanuit de school is wat verbeterd.
12. Een inhoudelijk aandachtspunt waarop mbo'ers groen toenemende tekorten ervaren is hun probleemoplossend vermogen. Evenzeer als voorgaande jaren blijven onder meer vakken-nis, het toepassen van kennis en technieken in de praktijk en bedrijfsvoeringaspecten belangrijke aandachtspunten.

Resumerend geeft onderstaand overzicht op een aantal hoofdthema's in de kern de ontwikkeling tussen 2010 en 2012 weer voor het mbo groen en voor het gehele mbo¹.

	Ontwikkeling 2010 → 2012 Mbo groen	Ontwikkeling 2010 → 2012 Gehele mbo
Werkloosheid	Forse verslechtering	Forse verslechtering
Horizontale match met intredefunctie	Na verbetering, weer gelijk	Kleine verbetering
Verticale match met intredefunctie	Forse verslechtering	Kleine verslechtering
Ervaren aansluiting met intredefunctie	Na verslechtering, weer gelijk	Ongeveer gelijk
Ervaring aansluiting met vervolgopleiding	Ongeveer gelijk	Na kleine verslechtering, verbetering

Beschouwing

Bleek in het intredeonderzoek van 2011 de werkloosheid onder mbo'ers groen anderhalf jaar na afstuderen flink toegenomen en op het niveau van alle mbo'ers te zijn beland, dit intredeonderzoek laat een onrustbarende stijging zien van de werkloosheid onder mbo'ers groen van 7,1% eind 2011 naar 9,6% eind 2012. In vergelijking met alle mbo'ers ligt de werkloosheid onder mbo'ers groen bijna 2 procentpunten hoger en is die bovendien in een jaar veel forser gestegen.

Dit gevoegd bij het gegeven dat voor de werkende mbo'ers groen met een baan de verticale match tussen opleiding en intredefunctie na een lichte daling in 2011 ten opzichte van een jaar daarvoor, in 2012 verder is verslechterd. Het beroepsniveau van intredefuncties van mbo'ers groen lijkt over het geheel genomen onderhevig aan degradatietendensen. Ook de vergelijking met alle mbo'ers pakt op dit punt minder gunstig uit: van de werkende mbo'ers groen heeft anno 2012 nog geen 60 procent een intredefunctie die matcht met hun opleidingsniveau, terwijl dat voor alle mbo'ers nog meer dan 70 procent is.

De verslechterde situatie op de arbeidsmarkt is niet gepaard gegaan – zoals wellicht verwacht kan worden – met een toename van de doorstroom naar vervolgopleidingen: dit is al enige jaren stabiel tegen de 40 procent. Wel is de doorstroom naar het groene hbo na een aanvankelijke daling tussen 2011 en 2010 in 2012 met zo'n 14 procent stabiel gebleven, en is de doorstroom naar niet-groen hbo licht gedaald naar 19 procent. Dit laatste lijkt de voor 2011 geconstateerde trend te keren toen het niet-groene hbo onder mbo'ers groen in populariteit was gestegen. Hoewel er in kwantitatief opzicht nauwelijks sprake is van veranderingen in het aandeel dat doorstroomt naar vervolgopleidingen, lijkt in kwalitatief opzicht met name de groene beroepskolom inhoudelijk wel versterkt: doorstudeerders zijn de afgelopen jaren duidelijk positiever gaan oordelen over de aansluiting tussen mbo-groen en hbo-groen, en meer in het algemeen zijn mbo'ers groen in toenemende mate te spreken over hun mbo groen opleiding als basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen.

1 De vergelijking is gebaseerd op in dit rapport gepresenteerde percentages. De vergelijking komt als volgt tot stand

- verschil \leq 0,2%-punt ongeveer gelijk
- 0,2%-punt < verschil \leq 0,5%-punt kleine verslechtering / kleine verbetering
- verschil > 0,5% forse verslechtering / verbetering

De ontwikkeling in de ervaren aansluiting met de intredefunctie en vervolgopleiding zijn gebaseerd op het percentage dat voldoende of goed heeft ingevuld.

Dit onderzoeksprogramma richt zich uitsluitend op gediplomeerde mbo'ers groen en niet op de intredeposities van hbo'ers groen. De betekenis van een versterkte beroepskolom voor de arbeidsmarktpositie van hbo gediplomeerden is vooralsnog dan ook niet getraceerd.

Een belangrijke achtergrond voor de toegenomen werkloosheid en het gedaalde beroepsniveau onder mbo'ers groen is ongetwijfeld de economische crisis waar we al enige tijd meer te maken hebben. Maar dat lijkt niet de enige verklaringsgrond. Gezien de achterblijvende cijfers vergeleken met alle mbo'ers lijkt er voor mbo'ers groen meer aan de hand. In dat verband wijzen we op een drietal aandachtspunten.

In de eerste plaats is dat de vraag in hoeverre mbo-groen-opleidingen voldoende 'in gesprek' zijn met de vraagkant van de arbeidsmarkt. Met andere woorden, is er voldoende afstemming, samenwerking tussen en/of co-makership tussen het groene onderwijsveld en het groene beroepsveld. Als we de beleidsmakers mogen geloven schreeuwen de twee groene topsectoren Agro & Food en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen om gekwalificeerd personeel om hun innovatie- en groeipotentieel kracht bij te zetten. Onduidelijk is wat de personele absorptiecapaciteit van de topsectoren is, wat precies de aard (het niveau) van de kwalificatiebehoefte is, en in hoeverre zich deze nu al voordoet dan wel in een minder nabije toekomst. Dit intredeonderzoek geeft indicaties dat het vooralsnog met de toestroom van mbo'ers groen naar de groene topsectoren nogal meevalt: niet meer dan een vijfde van alle mbo'ers groen werkt in één van de twee topsectoren.

Uiteraard beperkt de (feitelijke of potentiële) vraag vanuit de arbeidsmarkt zich niet alleen tot de twee groene topsectoren, toch lijkt een goed gesprek tussen opleidingen en topsectoren een belangrijk breekijzer.

Een tweede aandachtspunt biedt de onderzoeksmatige aanscherping van profielen van mbo'ers groen en hun de facto vooruitzichten op de arbeidsmarkt. Het onderzoek geeft hiervoor eerste indicaties.

Opvallend in dat verband is de betekenis van mbo groen voor de 'onderkant van het kwalificatiegebouw', onder meer blijkens de betekenis voor specifieke doelgroepcategorieën. Dit onderzoek wijst als voorbeeld op de categorie werknemers in de sociale werkvoorziening die via de bbl een kwalificatie op niveau 1 gerealiseerd hebben.

Verder geeft het onderzoek per profiel indicaties voor de kansen van betrokken groepen op de arbeidsmarkt, en zouden zij aanleiding kunnen zijn voor gericht beleid van scholen op het gebied van beroepskeuzevoorlichting en loopbaanbegeleiding. Opvallende voorbeelden zijn onder meer mbo'ers groen uit de opleiding Dier: jonge vrouwelijke mbo'ers groen uit de opleidingsrichting Dierverzorging (die vaak niet-passend werk vinden), jonge vrouwelijke mbo'ers groen uit de opleidingsrichting Dierhouderij (vaak een passende match), jonge vrouwelijke mbo'ers groen uit de opleidingsrichting Dierenartsassistent (of een passende match of werkloos).

In de derde plaats noemen we hier het voor de hand liggende aandachtspunt van inhoudelijke aspecten waarop mbo'ers groen tekorten ervaren (bijv. probleemoplossend vermogen, vakken-nis, contactuele vaardigheden e.d.). Opleidingen zouden daar in hun curricula gericht op in kunnen spelen.

Belangrijke verbeteringen aan de onderwijskant van mbo-groen in vergelijking met voorgaande jaren, die deels ook als aanzetten beschouwd kunnen worden voor verbetering van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, zijn onder meer:

- de verbeterde begeleiding in de bpv vanuit de school;

- de kennelijke vorderingen in pedagogisch-didactisch opzicht (kwaliteit lesgeven leraren, e.d.).

Met dit onderzoek zijn de intredeposities van drie opeenvolgende afstudeercohorten blootgelegd. De vergelijking van de afstudeercohorten geeft zinvolle informatie. De intredeonderzoeken van de komende jaren zullen meer zicht geven op trends en schommelingen daarin. Het volgende afstudeercohort van mbo groen gediplomeerden in 2012 wordt wederom gevraagd naar de intredeposities op arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs. Een belangrijke ontwikkeling ten opzichte van voorgaande onderzoeksjaren is dat de steekproef onder mbo groen gediplomeerden in 2013 aanzienlijk wordt opgehoogd. Deze ontwikkeling is ingegeven door de wens vanuit het groene onderwijsveld om de loopbanen van haar gediplomeerden beter in kaart te houden en bovendien ook per school systematisch in zicht te krijgen.

Informatie over de (ontwikkelingen van) intredefuncties is niet toereikend voor inzicht in de keuzes die gediplomeerden later in hun loopbaan maken. Het intredeonderzoek geeft geen duidelijkheid over latere fases van de loopbaan. Om loopbaanpatronen te kunnen ontdekken en achterliggende redenen te ontrafelen is medio 2012 het longitudinale loopbaanonderzoek in gang gezet; na de intredemeting vinden er metingen plaats circa 3, 5 en 9 jaar na afronding van de groene mbo opleiding.

Dit jaar wordt voor het eerst ook gerapporteerd over de loopbanen van mbo'ers groen zo'n 3 jaar na afstuderen.

Deel I

Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden

1 Inleiding

De aansluiting tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt

De aansluiting tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt is van oudsher een centraal aandachtspunt voor beleid en praktijk. Onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen is de afgelopen jaren de arbeidsmarktrelevantie van beroepsopleidingen toenemend van belang geworden. Tengevolge daarvan is in beleid en praktijk de behoefte gegroeid aan valide en betrouwbare informatie over de aansluitingsproblematiek. Dat geldt ook voor het groene beroepsonderwijs.

Voor het landelijk beleid (primair van het Ministerie EZ, de Groene KennisCoöperatie, de AOC-Raad en Aequor) en ook voor het werkveld (primair van aoc's, concrete opleidingen en sociale partners op landelijk en lokaal niveau) is systematisch inzicht in de aansluiting tussen het groene mbo-onderwijs en de arbeidsmarkt van groot belang. Het biedt aangrijpingspunten voor bevestiging dan wel aanpassing van beleidsstrategieën en aanwijzingen voor concrete verbeterpunten in de aansluiting tussen groen beroepsonderwijs en de arbeidsmarkt.

Meerjarig onderzoeksprogramma

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is gestart met een meerjarig onderzoeksprogramma dat voor het groene beroepsonderwijs in die behoefte dient te voorzien. Dat onderzoeksprogramma moet leiden tot een robuust en voor beleid en praktijk functioneel informatiesysteem over de aansluiting tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt.

Het programma omvat onderzoek onder gediplomeerde schoolverlaters van het groene beroepsonderwijs naar hun intredeposities anderhalf jaar na diplomering, onderzoek naar het vervolg van hun loopbaan op de arbeidsmarkt en in het vervolgonderwijs, en onderzoek naar ontwikkelingen aan de vraagkant van de arbeidsmarkt. Het research Centrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) te Maastricht, het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) te Nijmegen en het Kenniscentrum bedrijfsleven beroepsonderwijs voor natuur, voedsel en leefomgeving (Aequor) te Ede geven in onderlinge afstemming invulling aan dit onderzoeksprogramma.

In het kader van de zogenaamde Bve-monitor verzamelt ROA informatie over de positie van schoolverlaters anderhalf jaar na diplomering, onder meer van het groene onderwijs. Mede op basis daarvan maakt KBA verdiepende analyses van de intredeposities van gediplomeerden in het groen en verzamelt KBA informatie over hun verdere loopbaan op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs. Aequor verzamelt periodiek gegevens over ontwikkelingen aan de vraagkant van de arbeidsmarkt. De aandacht van het onderzoeksprogramma richt zich vooralsnog primair op het mbo.

De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is een veelvormig vraagstuk. Met de start van het onderzoeksprogramma wordt beoogd om systematisch empirische informatie te genereren die laat zien wat de prestaties van groene mbo opleidingen op de arbeidsmarkt zijn, met andere woorden wat hun externe rendement is². Centrale elementen van dat externe rendement heb-

2 Voor systematische informatie over het interne rendement zie de mbo-benchmark die periodiek door de MBO-Raad wordt gepubliceerd, met daarin tevens gegevens over het interne rendement van aoc's en groene mbo opleidingen.

ben betrekking op de intredepositie van schoolverlaters van mbo groen, de ontwikkeling van die intredepositie door de jaren heen tengevolge van veranderingen op de arbeidsmarkt, en de verdere loopbaanontwikkeling van betreffende schoolverlaters. Genoemde elementen komen in het voornoemde onderzoeksprogramma alle successievelijk aan bod.

Intredeposities van mbo groen gediplomeerden

Het nu voorliggende rapport vormt een belangrijke bouwsteen in dit onderzoeksprogramma. Het gaat in op de intredeposities van mbo'ers groen in 2012 en op ontwikkelingen die zich daar in de afgelopen drie jaar hebben voorgedaan alsmede de vergelijking tussen mbo'ers groen en alle mbo'ers. De analyses zijn gebaseerd op de door ROA in het kader van de Bve-monitor verzamelde gegevens over gediplomeerde mbo'ers groen. Het rapport kan beschouwd worden als een specifiek op het groene mbo gerichte verdieping van de algemene – ook voor andere mbo-sectoren geldende – ROA-publicatie 'Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2012'. Een meerwaarde ten opzichte van de ROA-publicatie is gelegen in de basis die het biedt voor het traceren van verdere ontwikkelingen in de loopbanen van betrokkenen. Daarbij ligt meerwaarde in de verdiepende analyses, met specifieke 'groene' elementen waarin onder meer dwarsverbanden tussen diverse variabelen zichtbaar worden.

Dit rapport is het derde rapport in een reeks die de intredeposities van gediplomeerden mbo groen bestudeert. Eerder zijn rapporten gemaakt over intredeposities in 2010 en 2011. De 'intrederapporten' worden qua vormgeving en opbouw zo veel mogelijk gelijk gehouden, zodat deze optimaal dienst kunnen doen als naslagwerken.

Alle rapporten uit de reeks zijn te downloaden op www.mbogroengediplomeerden.nl.

Intredeonderzoek vormt de start voor toekomstig loopbaanonderzoek

Dit rapport beschrijft alleen de intredeposities van mbo groen gediplomeerden en niet de verdere loopbaan. Daarom is naast de reeks van intredeonderzoeken het loopbaanonderzoek in gang gezet. Het loopbaanonderzoek beschrijft de carrièreontwikkeling van mbo groen gediplomeerden op verschillende meetmomenten: 1,5 jaar na diplomering (= intredepositie), 3,5 jaar, 6 jaar en 10 jaar na diplomering. Van meerdere afstudeercohorten wordt de loopbaan in beeld gebracht. Dit maakt het mogelijk om loopbaanontwikkelingen van diverse cohorten met elkaar te vergelijken. De gediplomeerden van afstudeercohort 2008-2009 zijn in de herfst van 2012 benaderd (meetmoment 3,5 jaar na diplomering). Ook de resultaten van dit loopbaanonderzoek worden gepresenteerd op www.mbogroengediplomeerden.nl.

Vraagstelling van het intredeonderzoek

Het intredeonderzoek beantwoordt *twee kernvragen*. Waar komen gediplomeerden van mbo groen terecht zo'n anderhalf jaar nadat ze hun mbo-diploma behaald hebben, oftewel wat zijn hun intredeposities op de arbeidsmarkt, in vervolgonderwijs of anderszins? Vervolgens zijn de verschillen tussen intredeposities van diverse afstudeercohorten interessant om te onderzoeken. De tweede kernvraag is: (hoe) veranderen de intredeposities door de jaren heen?

In dit onderzoek naar intredeposities zijn deze kernvragen concreet uiteengelegd in de volgende vraagstellingen voor onderzoek.

1. In hoeverre zijn gediplomeerde mbo groen schoolverlaters gaan werken dan wel gaan ze verder met een vervolgopleiding?
2. In welke sectoren en branches komen degenen die gaan werken terecht en welke vervolgopleidingen zijn de doorstudeerders gaan volgen?

3. In hoeverre is voor groene mbo opleidingen sprake van arbeidsmarktdiscrepanties?
4. Hoe zit het met de kwalitatieve aansluiting tussen de genoten groene mbo opleiding en de intredefuncties waarin de gediplomeerden zijn geland?
5. Wat verwachten gediplomeerden zelf van hun toekomstige beroepsloopbaan?
6. Hoe ervaren gediplomeerden de voorbereiding van hun mbo groen opleiding op hun intredefunctie en op hun vervolgstudie?
7. In hoeverre is er sprake van verschillen tussen onderscheiden afstudeerrichtingen i.c. opleidingen binnen mbo groen en tussen verschillende groepen mbo groen gediplomeerden?
8. Hou verhoudens de intredeposities van mbo groen gediplomeerden zich tot die van gediplomeerden uit overige mbo sectoren?
9. Hoe verhoudens de uitkomsten van het betreffende afstudeercohort zich tot voorgaande afstudeercohorten?

Opbouw van het rapport

Het rapport is opgedeeld in twee delen. Het eerste deel is gewijd aan de vergelijking tussen intredeposities in 2010, 2011 en 2012, oftewel tussen de intredeposities van gediplomeerden van afstudeercohort 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011 (*hoofdstuk 2*). In latere delen van de reeks zal steeds een volgend afstudeercohort worden opgenomen in de vergelijking.

In het tweede deel worden de intredeposities in 2012 in detail uiteengezet. Eerst wordt ingegaan op de opzet van het onderzoek (*hoofdstuk 3*). Daaropvolgend wordt ingegaan op de samenstelling van de onderzoekspopulatie, inclusief de vraag in hoeverre mbo'ers-groen na diplomering vervolgonderwijs zijn gaan volgen dan wel de arbeidsmarkt hebben betreden (*hoofdstuk 4*). Vervolgens wordt (*hoofdstuk 5*) uitgebreid aandacht besteed aan de intredefuncties van gediplomeerde mbo'ers groen die zijn gaan werken en hoe zij aankijken tegen hun verdere loopbaanontwikkeling. Het hoofdstuk daarna (*hoofdstuk 6*) is gewijd aan degenen die na diplomering in mbo groen vervolgonderwijs zijn gaan volgen. Daaropvolgend wordt ingegaan op de waardering door betrokkenen – zowel werkenden als doorstudeerders – van de door hen gevolgde groene mbo opleiding (*hoofdstuk 7*).

Om de positie van mbo groen binnen het gehele mbo te kunnen duiden, wordt in een apart hoofdstuk (*hoofdstuk 8*) op kernpunten een vergelijking gemaakt tussen de gediplomeerde mbo'ers uit de groene sector met het totale mbo.

In twee zogenoemde intermezzo's worden een aantal uitkomsten van het intredeonderzoek 2012 nader beschouwd in relatie tot twee beleidsmatig relevante issues: de arbeidsmarktrelevantie van mbo opleidingen en de betekenis van mbo groen voor de twee groene topsectoren. In extra-analyses is een exercitie gepleegd om groene mbo-opleidingen en arbeidsmarktsectoren - met behulp van CBS gegevens - toe te wijzen aan topsectoren. Daarnaast zijn via extra-analyses zogenoemde profielen van mbo groen gediplomeerden gemaakt om een extra perspectief te bieden op de discussie aangaande arbeidsmarktrelevantie; deze profielen mixen leeftijd, geslacht, opleidingsrichting en opleidingsniveau.

2 Vergelijking intredeposities in 2012 met intredeposities in 2010 en 2011

In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling van intredeposities in kaart gebracht. Met het onderhavige rapport zijn intredeposities van drie opeenvolgende afstudeercohorten mbo groen gediplomeerden in beeld gebracht, namelijk de posities in 2010³ (afstudeercohort 2008-2009), 2011⁴ (afstudeercohort 2009-2010) en 2012 (afstudeercohort 2010-2011). In deel II van dit rapport wordt vervolgens gedetailleerder ingegaan op de intredeposities in 2012. Een vergelijking tussen direct opeenvolgende cohorten kan van jaar tot jaar meer of minder grote verschillen laten zien. Door consequent de intredeposities van een volgend cohort toe te voegen en te vergelijken met de voorgaande worden trends en trendbreuken (vroegtijdig) zichtbaar.

Aan de orde komen de samenstelling van de onderzoekspopulatie (paragraaf 2.1), de intredefuncties van werkenden (paragraaf 2.2), de vervolgoopleidingen van doorstudeerders (paragraaf 2.3), de waardering van de mbo groen opleiding (paragraaf 2.4) en de vergelijking tussen mbo groen en het gehele mbo (paragraaf 2.5).

2.1 Samenstelling van de onderzoekspopulatie

Eind 2012 hebben 570 mbo groen gediplomeerden van afstudeercohort 2010-2011 deelgenomen aan het onderzoek, 76 minder dan in 2010 (n=646) en 93 meer dan in 2011 (n = 477)⁵. Overzicht 2.1 (bijlagen) vergelijkt de drie onderzoekspopulaties op hun samenstelling.

- De onderzoekspopulatie van afstudeercohort 2010-2011 omvat een groter aandeel gediplomeerden van de opleidingsrichting Bloemen en groene detailhandel dan bij de twee voorgaande afstudeercohorten (14% vs. ±10%), het aandeel gediplomeerden uit Plant is juist kleiner (9% vs. ±16%).

Naar opleidingsniveau en -leerweg verschillen de onderzoekspopulaties weinig, het laatste afstudeercohort heeft iets meer respondenten uit BBL-1 en minder uit BBL-2.

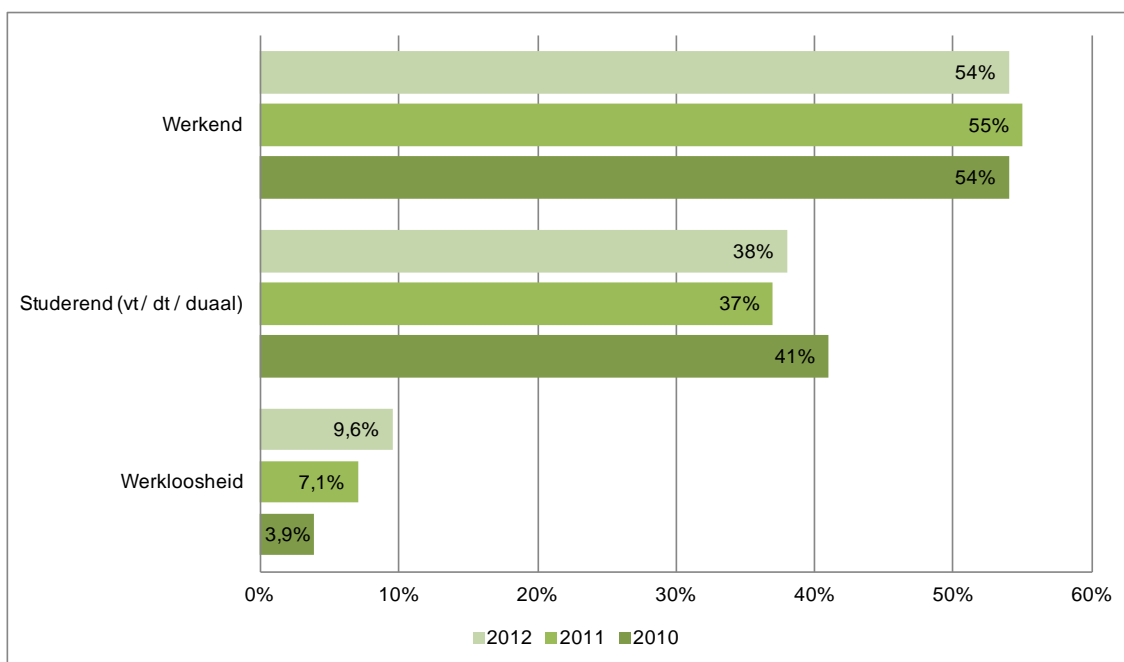
- Qua persoonskenmerken zien we wat meer 30-plussers in de onderzoekspopulatie van afstudeercohort 2010-2011 (23%) dan bij die van 2008-2009 en 2009-2010 (beide 18%). Naar geslacht en etniciteit zijn de verschillen niet groot.
- Grafiek 2.1 laat de meest relevante kenmerken van de intredeposities zien in 2010, 2011 en 2012. Duidelijk is de opgelopen werkloosheid van 3,9% naar 7,1% en 9,6%. Het aandeel dat werkzaam is blijft door de jaren heen gelijk met circa 55 procent, evenals het aandeel dat studeert (incl. deeltijd en dual) met bijna 40 procent.

3 Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (2012). "Intredeposities van mbo'ers-groen in 2010. Onderzoek naar de positie op de arbeidsmarkt en in vervolgonderwijs anderhalf jaar na diplomering". KBA Nijmegen, januari 2012. www.mbogroengediplomeerden.nl.

4 Keppels, E., A. Jager en B. Hövels (2012). "Intredeposities van mbo'ers-groen in 2011. Ontwikkeling in intredeposities van mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering". KBA Nijmegen, oktober 2012. www.mbogroengediplomeerden.nl.

5 Het verschil wordt verklaard doordat in 2010 twee AOC's deelnamen, in 2011 geen en in 2012 één. Er wordt bij het onderzoek gebruik gemaakt van een landelijke steekproef van circa 20% per AOC. Bij deelname van een AOC wordt voor die instelling een grotere steekproef getrokken, waardoor het mogelijk wordt om resultaten op instellingsniveau te genereren.

Grafiek 2.1 – Maatschappelijke situatie anderhalf jaar na diplomering

2.2 Intredefuncties van werkenden

Werkenden zijn hier gedefinieerd als de mbo groen gediplomeerden die op het intredemoment (circa 1,5 jaar na afstuderen) een betaalde baan hebben van minimaal 12 uur in de week én die op het intredemoment geen voltijds student zijn.

Intredesegmenten

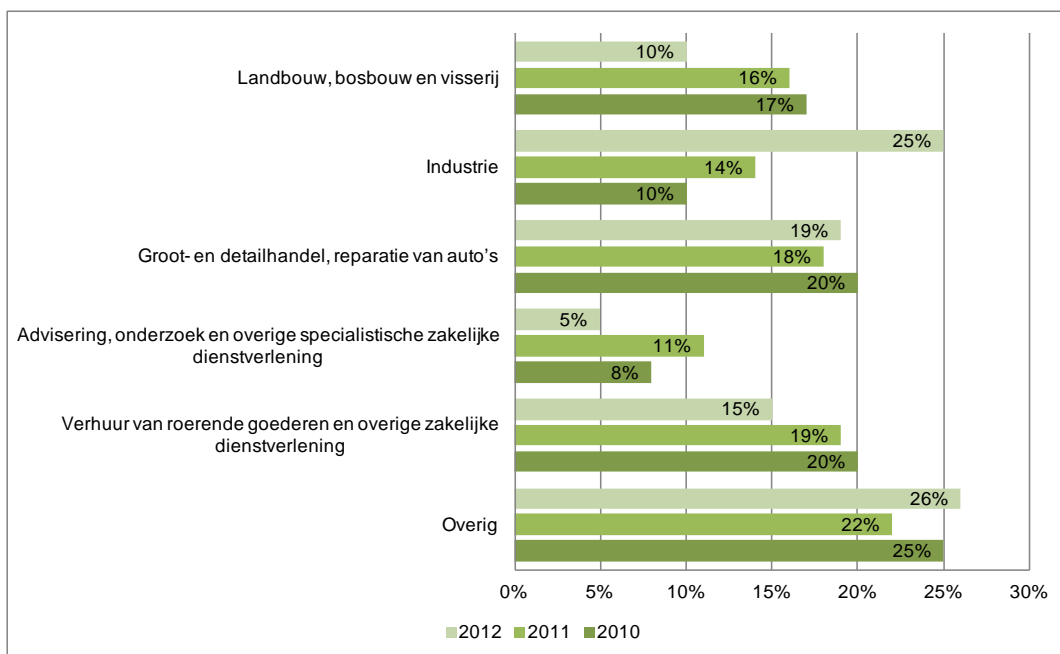
Overzicht 2.2a (bijlagen) vergelijkt op kernpunten de arbeidsmarktsegmenten waar werkenden anno 2010, 2011 en 2012 hun intrede hebben gedaan.

- Werkenden vinden hun intredefunctie in 2012 (25%) beduidend vaker in de sector Industrie dan in 2010 (10%) en 2011 (14%), zoals ook grafiek 2.2 laat zien. Circa 4 op de 5 werkenden in de industrie is in 2012 actief in de sociale werkvoorziening, zij zijn voornamelijk gediplomeerd op niveau 1. De toename van werkenden in de Industrie gaat gepaard met een afname werkenden in de sectoren Landbouw, bosbouw, visserij, Advisering et cetera (o.a. veterinaire dienstverlening), Verhuur van roerende goederen et cetera (o.a. landschapsverzorging). Het aandeel werkenden in de Groot- en detailhandel blijft met circa 20 procent gelijk over de drie jaren heen.
Mbo groen gediplomeerden zijn in 2012 iets minder vaak werkzaam in groene domeinen dan in 2011 (74% vs. 81%). De daling heeft zich in alle domeinen voorgedaan, behalve in het domein Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie.
- Grafiek 2.3 laat schommelingen in het beroepsniveau (beroepsgroep) zien. De drie jaren overziend valt met name 2011 (afstudeercohort 2009-2010) op met een flink hoger aandeel werkenden in middelbare beroepen en lager aandeel in lagere beroepen.
- De werkenden zijn in 2012 iets vaker in loondienst dan in 2010 en 2011 (83% vs. ±78%).

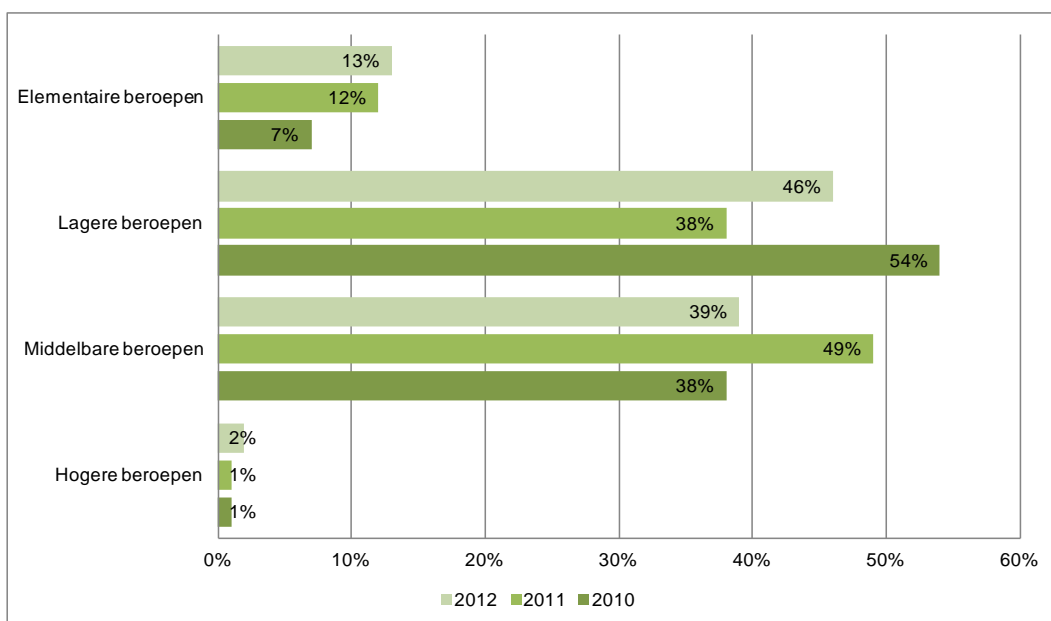
Qua type aanstellingen zijn er nauwelijks verschillen: ruim 60 procent heeft een vaste aanstelling, 25 procent een tijdelijke aanstelling met uitzicht op een vaste baan en ruim 5 procent een tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op een vaste baan.

Het gemiddelde bruto-uurloon van de intrededefuncties van mbo groen gediplomeerden bedraagt € 9,24 in 2010 en 2011 en € 9,41 in 2012.

Grafiek 2.2 – Intrededefuncties naar sector

Grafiek 2.3 – Intrededefuncties naar beroepsgroep

De aansluiting tussen intredefuncties en de opleiding mbo groen

De aansluiting tussen intredefunctie en de gevolgde mbo groen opleiding is op een aantal kernpunten voor de drie afstudeercohorten weergegeven in overzicht 2.2b (bijlagen).

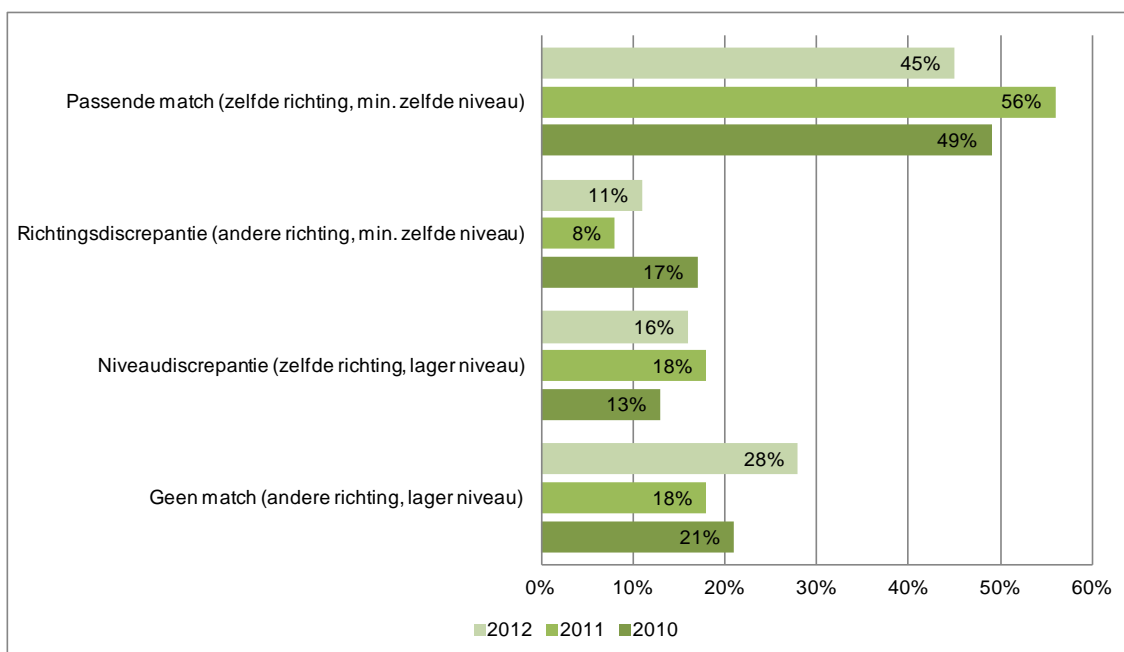
- Uit grafiek 2.4 valt op te maken dat werkenden in 2012 minder vaak een passende match qua richting en niveau hebben dan werkenden in 2010 en 2011 (45% vs. 49% en 56%); er is vaker sprake van geen match.

De match qua richting of horizontale match (passende match + niveaudiscrepanantie) is in de drie jaren achtereenvolgens van 62 via 74 naar 61 procent gegaan.

De match naar niveau of verticale match (passende match + richtingsdiscrepanantie) is gedaald tussen 2010 en 2012 van 66 en 64 naar 56 procent.

- 20 procent van de werkenden ervaart bij hun intredefunctie in 2012 een onderbenutting van hun kennis en vaardigheden, en dat is vaker dan bij de intredefunctie in 2011 van het afstudeercohort daarvoor het geval is (15%). Deze ontwikkeling is logisch, gezien de afname van de verticale match. Werkenden zijn namelijk vaker werkzaam onder hun niveau, waarbij het waarschijnlijk is dat zij vaker ervaren dat hun kennis en vaardigheden niet volledig benut worden.
- Over de jaren heen is niettemin circa driekwart van de werkende mbo groen gediplomeerden van mening dat de aansluiting in het algemeen redelijk of goed is en een kwart matig of slecht.

Grafiek 2.4 – Match tussen intredefunctie en opleiding qua richting en niveau⁶

6 Passende aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten aan op de opleiding.
Niveaudiscrepanantie: niveau van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
Richtingsdiscrepanantie: richting van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intredefunctie sluiten niet aan op de opleiding.

Perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling

In hoeverre zien mbo groen gediplomeerden perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling? Overzicht 2.2c (bijlagen) vergelijkt de afstudeercohorten met elkaar op dit thema.

- Circa 65 procent van de werkenden wil werkzaam zijn of werkzaam blijven in de groene sector, aldus het oordeel van de werkenden uit zowel het afstudeercohort 2009-2010 als 2010-2011 (van afstudeercohort 2008-2009 is dit gegeven niet bekend).
- Bijna 40 procent van de werkenden uit alle drie afstudeercohorten zien veel of heel veel carrièremogelijkheden met hun intrededefunctie. Het aandeel dat nauwelijks of beperkte carrièremogelijkheden ziet is onder werkenden van afstudeercohort 2010-2011 iets gestegen ten opzichte van de twee voorgaande cohorten (van 24% naar 30%).
- Door de jaren heen neemt circa de helft van de werkenden deel aan cursussen en bedrijfsopleidingen in de eerste 1,5 jaar na diplomering. Deze worden in toenemende mate betaald door de werkgever (65% in 2010, 69% in 2011, 73% in 2012).

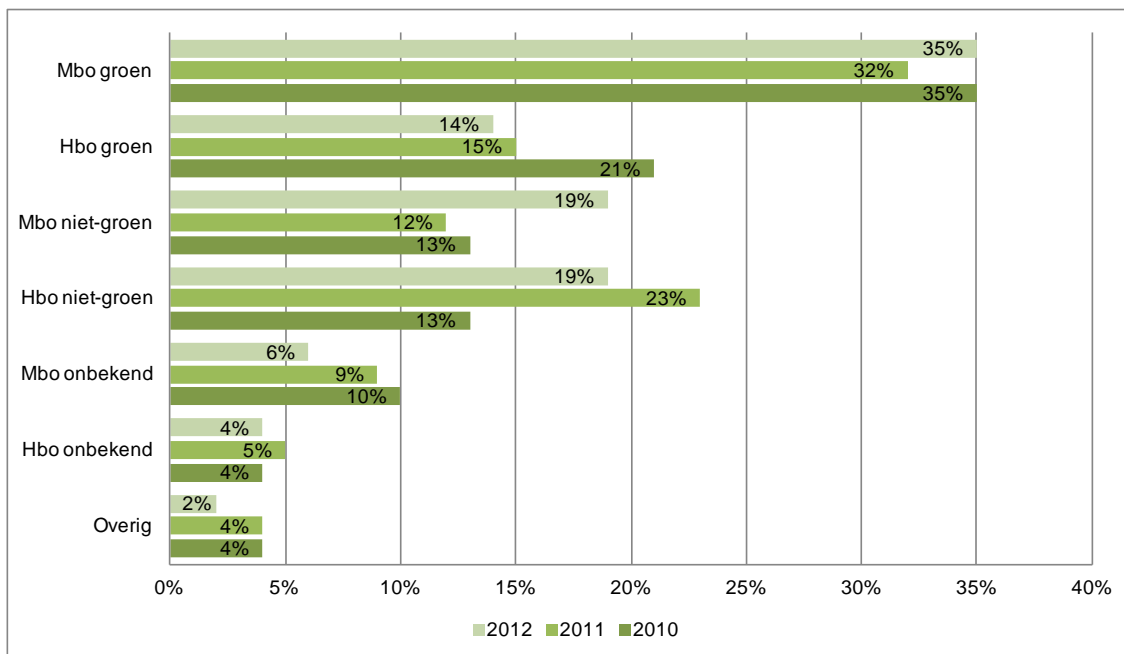
2.3 Vervolgopleidingen van doorstudeerders

Soort vervolgopleiding en aansluiting met mbo groen

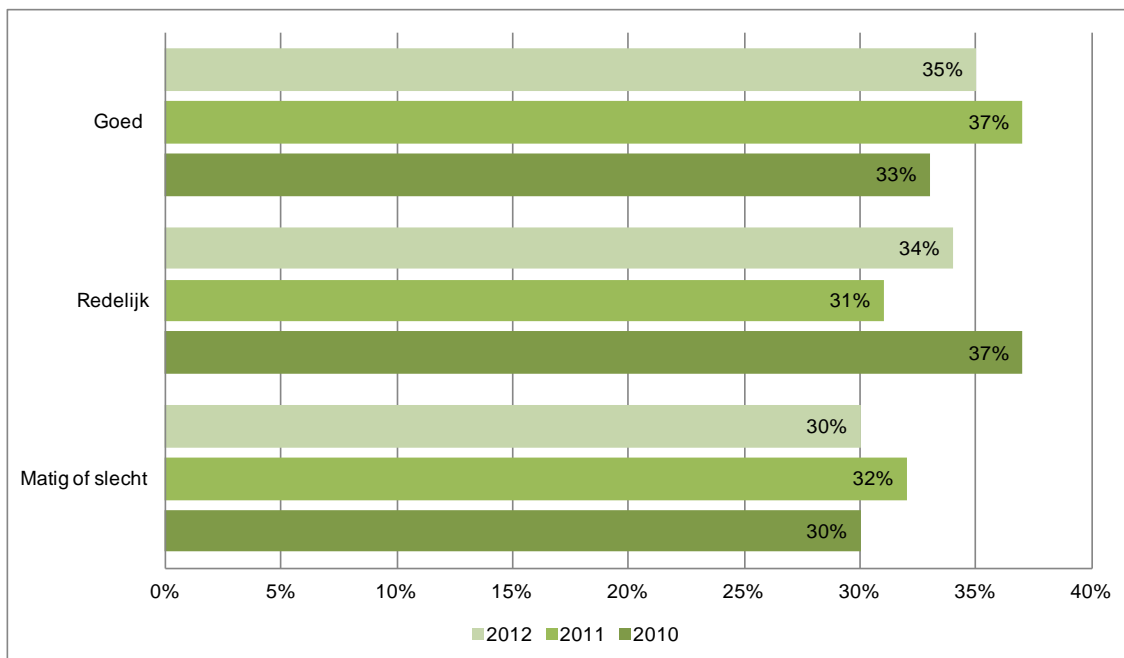
Doorstudeerders zijn mbo groen gediplomeerden die direct of vrijwel direct na het afstuderen een (vervolg)opleiding zijn gaan volgen, in voltijd, deeltijd of in een duale variant. Bijna 40 procent van de mbo groen gediplomeerden studeert door. De meeste (maar niet alle!) doorstudeerders zijn op het intredemoment nog bezig met de vervolgopleiding. Overzicht 2.3 (bijlagen) geeft weer om welke vervolgopleidingen het gaat en tevens het oordeel van de doorstudeerders over de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding.

- De van overzicht 2.3 afgeleide grafiek 2.5 toont geen heel duidelijke stijgende of dalende trends in de keuze van doorstudeerders voor de type vervolgopleidingen.
- Gemiddeld kiest 50 à 60 procent voor een vervolg op het mbo en circa 40 procent op het hbo.
- De keuze tussen een groene en niet-groene (mbo of hbo) vervolgopleiding schommelt over de jaren heen, maar verhoudt zich gemiddeld grofweg tot 3:2.
- Over de jaren heen kiest 32-35 procent voor groen mbo, 12-19 procent voor niet-groen mbo en 6-10 procent voor mbo waarbij de sector onbekend is. 14-21 procent kiest voor groen hbo, 13-23 voor niet-groen hbo en 4-5 procent voor hbo waarbij de sector onbekend is. Ten slotte kiest 2-4 procent voor opleidingen buiten het mbo en hbo.
- De aansluiting in het algemeen tussen de mbo groen opleiding en de vervolgopleiding wordt door doorstudeerders uit de drie afstudeercohorten gelijk beoordeelt: circa een derde noemt deze goed, een derde redelijk en een derde matig of slecht (zie ook grafiek 2.6).
- De positieve ontwikkeling in het oordeel over de aansluiting met het groene hbo valt op. 33 procent van de doorstudeerders uit het afstudeercohort 2010-2011 bestempelen deze aansluiting als goed, tegenover 14 en 27 procent uit de cohorten 2008-2009 en 2009-2010. Het percentage met het oordeel matig of slecht is tegelijkertijd gedaald van 37 en 50 procent naar 30 procent.

Grafiek 2.5 – Vervolgopleidingen van doorstudeerders na afgeronde opleiding mbo groen

Grafiek 2.6 – Aansluiting in het algemeen tussen opleiding mbo groen en vervolgonderwijs

2.4 Waardering van de mbo groen opleiding

De mbo groen opleidingen zijn gewaardeerd door *alle* gediplomeerden uit de drie onderzoekspopulaties, met andere woorden werkenden en doorstudeerders: 646 respondenten van afstudeercohort 2008-2009, 477 respondenten van afstudeercohort 2009-2010 en 570 respondenten van afstudeercohort 2010-2011.

Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

Overzicht 2.4a (bijlagen) toont het oordeel van de totale groep gediplomeerden (niet uitgesplitst voor de subgroepen werkenden en doorstudeerders) over de mbo groen opleiding om als basis te dienen voor vervolgtrajecten.

- Een stabiele groep van 37 procent van de gediplomeerden vindt de gevolgde opleiding een goede basis om te starten op de arbeidsmarkt. Gediplomeerden van het laatste afstudeercohort vinden iets vaker dan die uit de voorgaande twee cohorten dat de opleiding een goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen (55% vs. ±50%).
- De groep die de gevolgde mbo groen opleiding te smal vindt is iets gegroeid van 25 naar 30 procent. Deze groep is nu even groot als de groep die de opleiding te breed vindt. De groep die van mening is dat de gevolgde opleiding te veel diepgang heeft is iets gegroeid van 20 naar 25 procent. Er zijn nog steeds meer gediplomeerden die vinden dat de opleiding te weinig diepgang heeft (±38%).
- Circa 70 procent van de gediplomeerden van de drie afstudeercohorten zou achteraf voor dezelfde opleiding kiezen. Dit percentage blijft stabiel, net als de 20 procent die achteraf een andere opleiding zou kiezen en de 10 procent die helemaal niet zou zijn gaan studeren.

Concrete aspecten van de mbo groen opleiding

Overzicht 2.4b (bijlagen) laat zien hoe mbo groen gediplomeerden concrete aspecten van hun opleiding waarderen.

- Gediplomeerden zijn de afgelopen drie jaar positiever geworden over het niveau van de gevolgde opleiding. Een groeiende groep is bijvoorbeeld van mening dat de opleiding uitdagend is met betrekking tot het niveau en dat de examens en opdrachten zeer pittig zijn.
- Uit elk afstudeercohort zijn gediplomeerden het meest tevreden over de sfeer op school en de huisvesting. Dat laatste wordt in 2011 en 2012 nog beter beoordeeld dan in 2010.
- Belangrijkste verbeterpunt voor het groene mbo blijft de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden. Wel is het oordeel van de gediplomeerden hierover positiever geworden in 2011 en 2012 ten opzichte van 2010.
- Het in 2010 op één na belangrijkste verbeterpunt, namelijk de (studie)begeleiding, is opmerkelijk verbeterd als we kijken naar het positievere oordeel van de gediplomeerden in 2011 en 2012.
- Ook de manier waarop leraren lesgeven, de manier van examineren en de kwaliteit van examens worden door de laatste twee afstudeercohorten positiever beoordeeld.

De bpv-periode in de mbo groen opleiding

De waardering van de mbo groen gediplomeerden met betrekking tot de bpv-periode is weergegeven in overzicht 2.4c (bijlagen).

- Uit elk afstudeercohort ondervindt circa 85 procent geen problemen bij het vinden van een bpv-plek, is circa 80 procent van mening dat de diverse aspecten van het beroep voldoende aan bod komen tijdens de bpv-periode en is 65 procent tevreden of zeer tevreden over de kwaliteit van de bpv-begeleiding vanuit het bedrijf. Het oordeel over de kwaliteit van de bpv-

begeleiding vanuit school scoort beduidend minder, maar kent een positieve ontwikkeling (38% tevreden of zeer tevreden in 2012 vs. ±30% in 2010 en 2011).

2.5 Mbo groen vergeleken met het gehele mbo

Op een aantal kernpunten zijn de intredepunten van mbo groen gediplomeerden vergeleken met die van alle mbo gediplomeerden.

Arbeidsmarktdiscrepanties: doelmatigheid

- Het werkloosheidspercentage van zowel de mbo groen als van alle mbo gediplomeerden is afgelopen jaren gestegen. De werkloosheid van de mbo groen gediplomeerden is sterker gestegen en inmiddels hoger (3,9% → 7,1% → 9,6%) dan die onder alle mbo gediplomeerden (5,6% → 7,0% → 7,8%).
- De match tussen opleiding en functie qua richting (horizontale match) is voor de mbo groen gediplomeerden in 2012 minder geworden ten opzichte van het jaar ervoor en bevindt zich weer op het niveau van 2010 (62% → 74% → 61%). Ook de match qua niveau (verticale match) is verder afgenomen (66% → 64% → 57%).
Voor het totale mbo geldt dat zowel de horizontale match (72% → 77% → 75%) als de verticale match (75% → 72% → 71%) groter. Dat houdt in dat gediplomeerden van het mbo groen in de drie onderzoeksjaren minder vaak een functie vinden in de eigen of verwante opleidingsrichting of op minimaal het eigen opleidingsniveau in vergelijking met het totale mbo.
- Het gemiddelde bruto uurloon van de mbo groen gediplomeerden is gestegen naar € 9,43, maar blijft evenals de voorgaande jaren achter bij het gemiddelde van de mbo gediplomeerden (€ 10,73).
- In 2012 werken de mbo groen gediplomeerden, evenals in 2011, vaker bij mkb bedrijven (met minder dan 250 werknemers) (64%) en in loondienst (83%) dan de mbo gediplomeerden (respectievelijk 55% en 74%).
- Evenals voorgaande jaren is ongeveer tweederde van zowel de mbo groen – als alle mbo – gediplomeerden tevreden met de intredefunctie.

Inhoudelijke aansluiting tussen mbo opleiding en intredefunctie

- De meerderheid van zowel de mbo groen als alle mbo gediplomeerden meent dat hun opleiding en hun intredefunctie redelijk tot goed aansluiten. De mbo groen gediplomeerden (76% → 72% → 76%) zijn iets minder positief dan alle mbo gediplomeerden (80% → 78% → 80%).
- Mbo groen gediplomeerden zijn in 2012, evenals in de voorgaande twee jaren, minder positief in vergelijking met alle mbo gediplomeerden wanneer gevraagd wordt of de opleiding een goede basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt (37% vs. 45%), of de huidige functie (veel) goede carrièremogelijkheden biedt (38% vs. 48%) en of de kennis en vaardigheden in de huidige functie worden benut (54% vs. 63%).

Doorstroom naar vervolgoopleidingen

- Evenals de voorgaande twee jaren stromen naar verhouding minder mbo groen gediplomeerden door naar het vervolgonderwijs in vergelijking met alle mbo gediplomeerden. Het gaat in de drie jaren om circa 40 procent mbo groen gediplomeerden en circa 45 procent van de mbo gediplomeerden.
- De mbo groen gediplomeerden stromen vaker door naar een mbo vervolgoopleiding dan de mbo gediplomeerden. In 2011 was er nog een kleine toename van het aandeel mbo groen

doorstromers naar het hbo. In 2012 is er echter sprake van een kleine afname ten opzichte van 2011 (38% → 43% → 37%). Bij alle mbo gediplomeerden is de doorstroom naar hbo afgelopen jaren redelijk gelijk gebleven (44% → 46% → 47%).

- Zo'n 70 procent van zowel de mbo groen – als alle mbo – gediplomeerden vindt de aansluiting van de mbo opleiding op de vervolgopleiding redelijk tot goed.

Kwaliteit van mbo opleiding

- Over het algemeen verschillen de oordelen van de mbo groen gediplomeerden van de afstudeercohorten 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011 over de diverse kwaliteitsaspecten van de opleiding weinig van die van alle mbo gediplomeerden.
- Het grootste deel van de mbo groen en mbo gediplomeerden (zo'n 70% tot 80%) zou achteraf voor dezelfde opleiding kiezen.
- Een groot deel van de mbo groen gediplomeerden is kritisch over de genoemde kwaliteitsaspecten. De afgelopen jaren menen zo'n vier op de tien mbo groen en ook alle mbo gediplomeerden dat de gevolgde opleiding te makkelijk is geweest. Ruim een derde tot 40 procent van hen meent dat de opleiding te weinig diepgang heeft. Slechts een derde meent dat de opleiding qua niveau uitdagend is.
- In 2010, 2011 en 2012 is ongeveer de helft van de mbo groen gediplomeerden tevreden over de manier waarop leraren lesgeven en de manier van examineren. Circa vier op de tien gediplomeerden is tevreden over de (studie)begeleiding. Het minst positief – slechts een derde van de gediplomeerden – is men over de voorlichting over studie en beroepsmogelijkheden. Mbo groen gediplomeerden zijn in de drie onderzoeksjaren iets positiever over de sfeer die zij op hun school hebben ervaren (van 2010 t/m 2012: 60%, 67% en 63% mbo groen en 56%, 61% en 56% alle mbo gediplomeerden).
- Tweederde van de mbo groen en mbo gediplomeerden is tevreden over de begeleiding tijdens de bpv vanuit het bedrijf. Over de begeleiding vanuit school is men de afgelopen drie jaren minder tevreden, al is de tevredenheid hierover onder mbo groen gediplomeerden wel gestegen tussen 2010 en 2012 (29% → 31% → 38%). Alle mbo gediplomeerden zijn op dit punt iets meer tevreden dan die uit mbo groen (41% in de drie jaren).

Deel II

Intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2012

3 Opzet en respons van het onderzoek naar intredeposities 2012

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de opzet van het onderzoek naar de intredeposities van mbo groen gediplomeerden in 2012, alsmede op de steekproef en de resulterende onderzoekspopulatie.

Opzet van het onderzoek

De gegevens uit het onderzoek zijn ontleend aan het databestand van de Bve-monitor, een meting die het ROA in het kader van haar Schoolverlatersinformatiesysteem (SIS) jaarlijks verricht onder gediplomeerde schoolverlaters van het mbo⁷. Als onderdeel daarvan vindt jaarlijks onder meer een enquête plaats onder circa 20 procent van alle gediplomeerde schoolverlaters van mbo groen⁸. Het databestand van de Bve-monitor 2012 betreft de enquête die eind 2012 is gehouden onder in het schooljaar 2010-2011 gediplomeerden van mbo groen, dat wil zeggen ongeveer anderhalf jaar na hun afstuderen. De in de enquête gebruikte vragenlijst voor mbo groen is op hoofdlijnen identiek aan de vragenlijst die ook voor de niet-groene sectoren in het mbo is gebruikt, en op een beperkt aantal punten nader toegespitst voor mbo groen. Ten behoeve van het onderhavige onderzoek zijn de gegevens uit de Bve-monitor verdiepend en gespecificeerd geanalyseerd voor mbo groen gediplomeerden.

Steekproef en onderzoekspopulatie

De gehele populatie van in het schooljaar 2010-2011 gediplomeerden van mbo groen opleidingen bedroeg volgens DUO-gegevens 9.684. Daaruit is door ROA ten behoeve van de Bve-monitor 2012 en steekproef getrokken van 2.518. De respons van mbo groen gediplomeerden op de enquête bedroeg 570 (23%)⁹. Deze respons is de onderzoekspopulatie waarop het vervolg van dit rapport betrekking heeft. Overzicht 3.1 laat de respons- en populatieverdeling zien voor de variabelen geslacht, leerweg en opleidingsniveau.

De onderzoekspopulatie blijkt niet geheel representatief te zijn voor de totale populatie¹⁰. Evenals bij de vorige twee metingen blijkt dat relatief meer vrouwen, BOL'ers en gediplomeerden op niveau 4 reageren en zij zijn dan ook oververtegenwoordigd in de responsgroep.

In dit onderzoek worden de feitelijke antwoorden van respondenten gebruikt. Dit houdt in dat de uitkomsten van dit onderzoek geïnterpreteerd moeten worden in het licht van de weergegeven samenstelling van de responsgroep.

7 Vgl. de ROA-publicaties "*Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt*".

8 Mbo-instellingen i.c. aoc's wordt de mogelijkheid geboden om naast deze basissteekproef ook alle andere gediplomeerde schoolverlaters van hun instelling in de enquête te betrekken. In het onderzoek van 2012 heeft een AOC van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

9 Ter vergelijking: de respons op de Bve-monitor 2012 bedroeg voor het hele mbo 22% (vgl. ROA, *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2012*, Statistisch bijlage).

10 Controle door middel van de Chikwadraattoets

Overzicht 3.1 – Onderzoekspopulatie vergeleken met de totale populatie mbo groen gediplomeerden uit 2010-2011

	Onderzoekspopulatie		Totale populatie	
Man	286	50%	5.400	56%
Vrouw	284	50%	4.284	44%
BOL	353	62%	4.815	50%
BBL	217	38%	4.869	50%
Niveau 1	92	16%	1.830	19%
Niveau 2	127	22%	2.565	26%
Niveau 3	138	24%	2.399	25%
Niveau 4	213	37%	2.890	30%
Totaal	570	100%	9.684	100%

4 Samenstelling van de onderzoekspopulatie

De intredeposities anno 2012 hebben betrekking op een onderzoekspopulatie van 570 respondenten, in casu mbo groen gediplomeerden uit het afstudeercohort 2010-2011. Van alle AOC's hebben gediplomeerden gereageerd, zoals blijkt uit overzicht 4.1. De meeste respondenten zijn afkomstig van Citaverde college en Helicon Opleidingen. Citaverde college heeft een hoge absolute respons, omdat zij de steekproef hebben opgehoogd naar 100 procent (in plaats van de reguliere 20 procent, zoals bij de rest). De absolute respons van Helicon is hoog, omdat dit een grote instelling is met veel gediplomeerden.

Overzicht 4.1 – Respons naar AOC waar diploma is behaald

Respons	Aantal	Percentage
AOC Oost	45	8%
AOC Terra	35	6%
Wellantcollege	68	12%
Edudelta Onderwijsgroep	18	3%
Nordwin College (AOC Friesland)	22	4%
AOC de Groene Welle	23	4%
Lentiz Onderwijsgroep	22	4%
Citaverde College	131	23%
Prinsentuin College	27	5%
Clusius College	21	4%
Groenhorst College	35	6%
Helicon Opleidingen	123	22%
Totaal	570	100%

Inzicht in de samenstelling van de onderzoekspopulatie is van belang voor een correcte interpretatie van de onderzoeksresultaten die in navolgende hoofdstukken gepresenteerd worden. In dit hoofdstuk wordt de onderzoekspopulatie eerst getypeerd naar een aantal opleidingskenmerken (paragraaf 4.1) en vervolgens naar een aantal persoonskenmerken (paragraaf 4.2). Het hoofdstuk besluit met een antwoord op de vraag wat betrokkenen direct na afronding van hun mbo groen opleiding zijn gaan doen: doorstuderen of werken (paragraaf 4.3).

4.1 Opleidingskenmerken

In deze paragraaf worden allereerst de kenmerken van de afgeronde mbo groen opleidingen beschreven; de gevolgde opleidingsrichting, -niveau en leerweg. Vervolgens wordt beschreven welke diploma's de betrokkenen voor hun mbo groen diploma hebben behaald.

4.1.1 Mbo groen opleidingen

In eerdere rapportages werden de mbo groen opleidingen ingedeeld in vijf opleidingsrichtingen, te weten Voedsel, Dier, Plant, Groene ruimte en milieu en Bloemen en groen detailhandel. Om aan te sluiten bij de in ontwikkeling zijnde nieuwe kwalificatiestructuur en om een meer gedifferentieerd beeld te kunnen geven is dit keer gekozen voor de indeling uit overzicht 4.2. De belangrijkste wijzigingen zijn: a) de oude richting Dier is opgesplitst in enerzijds Productie en anderzijds in Recreatie, sport en gezelschap¹¹, b) de nieuwe richting Keten is losgeweekt van Plant en c) de AKA is als aparte richting weergegeven (viel eerst voornamelijk binnen de richting Groene ruimte en milieu). Waar noodzakelijk wordt in het vervolg van deze rapportage, gezien het kleine aantal respondenten, de richting Keten samengevoegd met Plant.

Overzicht 4.2 – Verdeling onderzoekspopulatie over opleidingsrichtingen

Opleidingsrichting	abs.	%
Voeding	18	3%
Dier: productie	80	14%
• Veehouderij	1	0%
• Dierenhouderij	61	11%
• Dierverzorging	16	3%
• Zorg, natuur en gezondheid	2	0%
Dier: recreatie, sport en gezelschap	130	23%
• Paardenhouderij en -sport	9	2%
• Dierverzorging	61	11%
• Dierenartsassistent	39	7%
• Gezelschapsdieren-branche	21	4%
Plant	36	6%
• Plantenteelt	19	3%
• Biologisch-dynamische landbouw	1	0%
• Groen, grond en infra	12	2%
• Zorg, natuur en gezondheid	4	1%
Keten	15	3%
• Handel, logistiek en transport	15	3%
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	164	29%
• Natuur en groene ruimte	161	28%
• Toezicht leefomgeving	3	1%
Bloem, groene detailhandel en design	80	14%
• Bloemendetailhandel	51	9%
• Groene detailhandel	12	2%
• Natuur en vormgeving	17	3%
AKA Voeding en leefomgeving	47	8%
Totaal	570	100%

11 Zo goed als mogelijk zijn kwalificaties Dierverzorging afhankelijk van de focus, ingedeeld in één van de hoofdrichtingen Dier. Een overzicht van Aequor met kwalificaties/crebonummers van meerdere jaren is richtinggevend geweest. Productiedieren: crebo 97360, 97362, 97363. Recreatie, sport en gezelschap: crebo 11025, 97330, 97364, 97471.

Circa driekwart van de onderzoekspopulatie is gediplomeerd in de subrichtingen Natuur en groene ruimte (28%), Dierenhouderij (11%), Dierverzorging (14%), Bloemendetailhandel (9%), AKA (8%) of Dierenartsassistent (7%).

62 procent van de onderzoekspopulatie is gediplomeerd in de BOL, 38 procent in de BBL, zie overzicht 4.3. De verdeling naar niveau is als volgt. Niveau 1: 16%, niveau 2: 22%, niveau 3: 24% en niveau 4: 37%.

Overzicht 4.3 – Verdeling onderzoekspopulatie naar opleidingsrichting, leerweg en niveau: absolute aantallen

Leerweg	Opleidings-niveau	Opleidingsrichting						Totaal	
		Voeding	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Plant en Keten	Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	Bloem, groene detailhandel en design		AKA V&L
BOL	Niveau 1			2	1			2	5
	Niveau 2	1		28	6	17	14		66
	Niveau 3	1	13	29	7	10	25		85
	Niveau 4	4	59	63	10	40	21		197
BBL	Niveau 1	2			1	39		45	87
	Niveau 2	5		5	16	25	10		61
	Niveau 3	4	4	3	7	25	10		53
	Niveau 4	1	4		3	8			16
Totaal		18	80	130	51	164	80	47	570

Overzicht 4.3 laat verder zien dat de respondenten uit:

- *Voeding* een kleine groep vormen, afkomstig uit alle niveaus en uit beide leerwegen;
- *Dier (productie)* allen op niveau 3 en 4 gediplomeerd zijn, voornamelijk in de BOL en op niveau 4;
- *Dier (recreatie, sport en gezelschap)* op de niveaus 2, 3 en 4 gediplomeerd zijn, voornamelijk in de BOL. Dierenartsassistent is een opleiding op niveau 4, die voornamelijk in de BOL-variant wordt gevolgd;
- *Plant en Keten* gediplomeerd zijn verspreid over alle niveaus en beide leerwegen;
- *Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving* ongeveer gelijk verdeeld zijn over de vier opleidingsniveaus, voor circa 60 procent in de BBL zijn gediplomeerd en voor een kwart op niveau 1 (BBL);
- *Bloem, groene detailhandel en design* voor driekwart gediplomeerd zijn in de BOL op de niveaus 2, 3 en 4 en voor een kwart in de BBL op de niveaus 2 en 3;
- *AKA Voeding en leefomgeving* op een enkeling na gediplomeerd zijn in de BBL, op niveau 1.

4.1.2 Behaalde diploma's voorafgaand aan de afgeronde mbo groen opleiding

Driekwart van de gediplomeerden heeft vooraf aan de mbo groen opleiding een vmbo-diploma behaald, een derde specifiek in het groene vmbo. Eén op de twintig is afkomstig uit de havo of

vwo, één op de zeven was al in het bezit van een mbo-diploma (meestal mbo groen) en stroomt waarschijnlijk op naar een hoger niveau. Een kwart geeft aan een diploma van een ander, niet nader gespecificeerde, vooropleiding te hebben behaald.

Overzicht 4.4 – Verdeling onderzoekspopulatie naar diploma's van de vooropleiding

Behaalde diploma voorafgaand aan mbo groen	aantal	%
VMBO sector groen/landbouw	185	34%
VMBO in één van de sectoren techniek, zorg en welzijn of economie	94	17%
VMBO theoretische leerweg, MAVO	120	22%
HAVO, VWO	29	5%
BOL/BBL-opleiding in de sector groen, landbouw	58	11%
BOL/BBL opleiding in de sector techniek, zorg en welzijn of economie	18	3%
Een andere vooropleiding	129	24%
Aantal respondenten	543¹	100%

1. Respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. 543 respondenten hebben 633 antwoorden gegeven.

4.2 Opleidingskenmerken

Naast opleidingskenmerken kunnen ook persoonskenmerken van belang zijn voor intredepotenties van mbo groen gediplomeerden. Overzicht 4.5 geeft weer dat de onderzoekspopulatie naar geslacht fifty-fifty verdeeld is, dat ongeveer de helft jonger is dan 22 jaar en bijna een kwart 30 jaar of ouder. De onderzoekspopulatie bestaat voornamelijk uit autochtonen (93%).

Overzicht 4.5 – Verdeling onderzoekspopulatie naar geslacht, leeftijd en etnische herkomst

Persoonskenmerken		aantal	%
<i>Geslacht</i>	Man	286	50%
	Vrouw	284	50%
<i>Leeftijd</i>	t/m 21 jaar	281	49%
	22-23 jaar	111	19%
	24-29 jaar	43	8%
	30-39 jaar	31	5%
	40-64 jaar	104	18%
<i>Etniciteit</i>	Westerse allochtoon	22	4%
	Niet-westerse allochtoon	20	4%
	Autochtoon	528	93%
Totaal		570	100%

Uit overzicht 4.6 (bijlagen) blijkt duidelijk dat de vrouwen en mannen uit de onderzoekspopulatie andere opleidingsrichtingen hebben afgerond. Meer dan 80 procent van de gediplomeerden uit Voeding, Plant en Keten, Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving zijn mannen, terwijl uit Dier (recreatie, sport en gezelschap) en uit Bloem, groene detailhandel en design meer dan 80 procent vrouw is. De richting Dier (productie) bestaat voor bijna tweederde uit vrouwen en de AKA is ongeveer fifty-fifty verdeeld.

Gediplomeerden van 30 jaar en ouder zijn voornamelijk te vinden in de richtingen Voeding, in Plant en Keten, in Natuur, groene ruimte en toezicht en leefomgeving en in de AKA. Op een uitzondering na hebben zij een BBL-opleiding gevolgd, zoals blijkt uit overzicht 4.7 (bijlagen).

4.3 Werken of doorstuderen

Situatie anderhalf jaar na diplomering

Anderhalf jaar na diplomering heeft meer dan de helft (54%) van de mbo groen gediplomeerden betaald werk. Bijna vier op de tien (38%) volgt een nieuwe opleiding, 23 procent voltijds en 15 procent in een deeltijd- of duale variant (leren en werken). De rest (8%) doet iets anders, deze categorie bevat vooral werklozen / werkzoekenden, maar ook inactieven.

De werkloosheid¹² anderhalf jaar na diplomering bedraagt 9,6 procent eind 2012. Van de voorgaande cohorten 2008-2009 en 2009-2010 bedroeg dit respectievelijk 3,9 procent eind 2010 en 7,1 procent eind 2011. De intredewerkloosheid is tussen 2010 en 2012 dus flink opgelopen, met de economische crisis als meest waarschijnlijke oorzaak.

Overzicht 4.8 (bijlagen) geeft de situatie anderhalf jaar na diplomering weer, afgezet tegen diverse opleidings- en persoonskenmerken. Daaruit volgt een herkenbaar patroon.

Relatief vaker werkend zijn:

- gediplomeerden uit de opleidingsrichtingen Voeding (71%) en AKA (84%);
- gediplomeerden uit de BBL (75%);
- gediplomeerden op niveau 1 (71%) en 3 (60%);
- mannelijke gediplomeerden (58%);
- gediplomeerden ouder dan 23 jaar (71%-83%).

Relatief vaker doorstuderend zijn:

- gediplomeerden uit de opleidingsrichtingen Dier: productie (45%), Dier: recreatie, sport en gezelschap (44%) en Bloem, groene detailhandel en design (45%);
- gediplomeerden uit de BOL (49%)
- gediplomeerden op niveau 2 (43%) en 4 (45%);
- vrouwelijke gediplomeerden (41%);
- gediplomeerden tot en met 21 jaar (53%).

'Werkenden' en 'doorstudeerders'

Het volgende hoofdstuk 5 richt zich op de mbo groen gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering betaald werk hebben van minstens 12 uur per week, al dan niet in combinatie met een duale of deeltijdopleiding: we noemen hen de 'werkenden' (n=321). Voltijds studenten worden nooit tot de werkenden gerekend. Het daaropvolgende hoofdstuk 6 richt zich op de 'doorstudeerders', oftewel de mbo groen gediplomeerden die in de anderhalf jaar na het afstuderen voor een vervolgopleiding hebben gekozen (n=211). Het gaat om zowel voltijd, deeltijd als om duale varianten.¹³

12 Definitie werkloosheid: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Gediplomeerden die als maatschappelijke positie anderhalf jaar na diplomering aan hebben gegeven wederom student te zijn, worden niet meegerekend tot de beroepsbevolking.

13 Er zit overlap tussen de groepen 'werkenden' en 'doorstudeerders'. De overlap betreft vooral gediplomeerden die anderhalf jaar na afstuderen meer dan 12 uur per week werken én een vervolgopleiding (in deeltijd of duaal verband) volgen.

5 Intredefuncties van werkenden

Werkenden worden gedefinieerd als diegenen die ten tijde van het onderzoek minimaal 12 uur per week betaald werk hebben en die niet voltijds studeren¹⁴. In dit onderzoek gaat het om 321 respondenten. Dit hoofdstuk behandelt hun intredefuncties in 2012 circa anderhalf jaar na afstuderen.

Eerst wordt ingegaan op de vraag in welke segmenten van de arbeidsmarkt mbo groen gediplomeerden na anderhalf jaar terecht gekomen zijn en wat de kenmerken zijn van hun functies (paragraaf 5.1). Daarna wordt aandacht besteed aan de aansluiting tussen deze intredefuncties en de door hen gevolgde mbo groen opleiding (paragraaf 5.2). Tenslotte komt de vraag aan de orde hoe zij zelf aankijken tegen hun verdere loopbaan- en competentieontwikkeling (paragraaf 5.3).

5.1 Intredesegmenten op de arbeidsmarkt

Mbo groen gediplomeerden zijn anderhalf jaar na afstuderen uitgewaaierd over een breed spectrum van verschillende arbeidsmarktsegmenten. We typeren deze aan de hand van de sectoren/branches, groene en niet-groene domeinen en soorten functies waarin zij terechtgekomen zijn.

5.1.1 Sectoren en branches

Circa 70 procent van de werkenden heeft zich verspreid over de volgende vier sectoren.

- *Industrie*: 25 procent vindt de eerste baan in de industrie, vooral in de vervaardiging van overige goederen, concreet de sociale werkvoorziening (20% van alle werkenden). De gediplomeerden die werken in de sociale werkvoorziening zijn vrijwel uitsluitend afkomstig uit een BBL-opleiding en voor driekwart uit niveau 1 opleidingen.
- *Groot- en detailhandel, reparatie van auto's*: 19 procent vindt de eerste baan in de groot- en detailhandel, met name bij winkels in 'overige artikelen' (11% van alle werkenden).
- *Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening*: 15 procent vindt de eerste baan in deze sector, voor het grootste deel in de branche 'landschapsverzorging' (13% van alle werkenden).
- *Landbouw, bosbouw en visserij*: hier vindt 10 procent hun eerste baan, meestal in het fokken en houden van dieren (3%) of in de dienstverlening voor de landbouw (3%, behandeling van gewassen en zaden na de oogst).

De overige 30 procent heeft zijn eerste baan anderhalf jaar na afstuderen gevonden in de diverse andere sectoren en branches. Voor een volledig overzicht, zie overzicht 5.1 (bijlagen). Voor de indeling van sectoren en branches is de CBS classificatie (SBI 2008) gehanteerd.

¹⁴ Conform de ROA-definitie in de Bve-monitor.

5.1.2 Groene en niet-groene domeinen

De sectoren en branches geven niet heel zuiver weer of mbo groen gediplomeerden werkzaam zijn in een groen of niet-groen domein. Zo'n driekwart van hen geeft zelf aan te werken in een groen domein, vooral in Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie (29%) en Dier (18%), zie overzicht 5.2¹⁵.

Overzicht 5.2 – Verdeling van werkenden over groene domeinen

Groene branche	aantal	%
Voedsel	22	7%
Dier	56	18%
Plant	22	7%
Grond, infra en loonwerk	9	3%
Bloemen en groene detailhandel	23	7%
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	91	29%
Overige groene domeinen	10	3%
<i>Totaal werkzaam in groene domeinen</i>	233	74%
<i>Niet werkzaam in groene domeinen</i>	84	26%
Totaal	317	100%

Wat zijn groene domeinen?

Groene domeinen zijn het best te omschrijven als sectordoorsnijdende segmenten op de arbeidsmarkt. Het is een vorm van sector- of branche-indeling die grotendeels aansluit op de opleidingsrichtingen van het groene onderwijs. We onderscheiden in dit rapport zes groene domeinen:

- *Voedsel*: het betreft productie-, handels- en serviceactiviteiten, alsmede de voedingsmiddelenindustrie. Het domein Voedsel bevindt zich vooral in de sector Industrie (C), maar doorkruist ook de sectoren Groot- en detailhandel (G) en in beperkte mate de Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- *Dier*: dit domein omvat (de activiteiten rondom) de veehouderij, gezelschapsdieren, paardensport, dierenartsenpraktijken, diervverzorging en proefdierbedrijven. Het domein Dier doorkruist de sectoren Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening (M, veterinaire dienstverlening), Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Cultuur, sport en recreatie (R).
- *Plant*: omvat de plantenteelt (open en bedekte teelt), groothandel en veiling, biologisch dynamisch bedrijf en landbouwbedrijven. Domein Plant bevindt zich vooral in de sector Landbouw, bosbouw en visserij (A).
- *Grond, infra en loonwerk*: dit domein omvat de werkzaamheden met groot materieel en grote machines in agrarische bedrijven en openbaar groen (agrarische loonwerk, cultuurtechnisch loonwerk en/of grondverzet). Het domein Grond, infra en loonwerk doorkruist vooral de sectoren Landbouw, bosbouw en visserij (A) en Bouwnijverheid (F).

¹⁵ Werkzaam zijn in een groen domein betekent niet automatisch dat de respondent werkzaam is in een groene functie. Omgekeerd kan een respondent ook een groene functie bekleden in een niet-groen domein.

- *Bloemen en groene detailhandel*: dit domein bestaat uit de bloemendetailhandel en de groen- en tuincentra en bevindt zich geheel in de sector Groot- en detailhandel (G).
- Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie*: dit zijn de hoveniersbedrijven, groenvoorzieningsbedrijven, bos- en natuurbeheer, overig milieubeheer en recreatie. Dit domein bevindt zich met name in de sector Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (N, branche landschapsverzorging), maar doorkruist ook de sectoren Openbaar bestuur en overheidsdiensten (O) en Industrie (C).

Traditioneel en multifunctioneel groen

De groene sector transformeert zich naar een multifunctionele sector (agrocomplex / agrobusiness) waarbij de traditionele activiteiten worden uitgebreid. Gediplomeerden van het vorige afstudeercohort 2009-2010 zijn hierover voor het eerst bevraagd, nu ook de gediplomeerden uit het afstudeercohort 2010-2011 waar dit onderzoek betrekking op heeft. In beide cohorten geeft 21 procent van de werkende mbo groen gediplomeerden aan dat het bedrijf waar zij werkzaam zijn hun kernactiviteiten uitbreidt met al dan niet aanverwante economische activiteiten. Overzicht 5.3 laat zien op welke gebieden de uitbreiding van activiteiten betrekking heeft.

Overzicht 5.3 – Van traditioneel naar multifunctioneel: uitbreiding activiteiten

Groene branche	aantal	%
Recreatie en toerisme	14	33%
Landbouw en zorg (zorgboerderij)	9	21%
Agrarisch natuurbeheer, landschapsbeheer	10	23%
Horeca	8	19%
Educatie	7	16%
(Alternatieve) energievoorziening	7	16%
Welzijn, gezondheid, lifestyle en wellness	7	16%
Boerderijverkoop	6	14%
Kinderopvang	1	2%
Overige activiteiten	16	37%
Aantal respondenten	43¹	100%

1. Respondenten konden meerdere antwoorden aangeven. 43 respondenten hebben 85 antwoorden gegeven.

Intermezzo 1 – Mbo groen en topsectoren

De groene onderwijsinstellingen hebben de ambitie om de opleidingscentra te zijn op het gebied van duurzame innovatie en willen daarmee blijvend bijdragen aan het succes van de Nederlandse topsectoren Agro&food en Tuinbouw & uitgangsmaterialen. De overheid heeft deze sectoren aangewezen als cruciale leveranciers voor de Nederlandse economie. De groene onderwijskolom is een belangrijke toeleverancier van kennis en arbeidskrachten die het succes voor de toekomst mede helpt realiseren (<http://www.aocraad.nl/topsectoren/>).

Hoe groot is het aandeel mbo groen gediplomeerden dat voor deze topsectoren is opgeleid? En hoeveel gediplomeerden van het mbo groen werken in de topsectoren? Om hiervan op basis van het intredeonderzoek een indicatie te geven, is op grond van CBS gegevens a) een afbakening gemaakt van de topsectoren op de arbeidsmarkt en zijn b) groene mbo-opleidingen toegevoegd aan (één van) de topsectoren (zie daarvoor overzicht 5.3.a in de bijlagen).

Op grond daarvan blijkt dat van de werkende mbo groen gediplomeerden in 2012 anderhalf jaar na hun afstuderen ruim een derde (37%) opgeleid is voor één van de twee groene topsectoren: 19 procent voor Agro&Food en 18 procent voor Tuinbouw & uitgangsmaterialen. Overzicht 5.3.b laat dat zien.

Overzicht 5.3.b – Opleidingsdomein van werkende mbo groen gediplomeerden

Opleidingsdomein	Abs.	%
Agro&food	62	19%
Tuinbouw en uitgangsmaterialen	21	7%
Tuinbouw en uitgangsmaterialen - detailhandel bloemen en planten	35	11%
AKA Voedsel en leefomgeving	39	12%
Overig mbo groen	164	51%
Totaal	321	100%

Hoeveel van de werkende mbo groen gediplomeerden in 2012 anderhalf jaar na hun afstuderen ook daadwerkelijk werkzaam zijn in een groene topsector laat overzicht 5.3.c (bijlage) zien. Ongeveer een vijfde (21%) blijkt te werken in een groene topsector: 14 procent in de Agro&Food en 7 procent in de Tuinbouw & uitgangsmaterialen. In onderstaand overzicht 5.3.d zijn de gegevens over het opleidingsdomein en het werkdomein met elkaar in verband gebracht.

Overzicht 5.3.d – Opleidingsdomein topsectoren versus werkdomein topsectoren

Opleidingsdomein	Werkdomein		Totaal (n=100%)
	Groene topsector	Overig	
Groene topsector	39%	61%	115
Overig mbo groen	11%	89%	190
Totaal werkende mbo groen gediplomeerden (16 missings)	21%	79%	305

Van de werkenden die opgeleid zijn in een domein dat tot een groene topsector gerekend kan worden blijkt 39 procent anderhalf jaar na afstuderen ook metterdaad werkzaam in een groene topsector. Van de werkenden die in een ander domein zijn opgeleid werkt 11 procent in een groene topsector. In overzicht 5.3.e (bijlage) wordt dit beeld nader gedifferentieerd. Het blijken met name degenen te zijn die opgeleid zijn in de Tuinbouw & uitgangsmaterialen die ook daadwerkelijk in de bijbehorende topsector werkzaam zijn (62%); van degenen die opgeleid zijn in Agro&Food blijkt net een derde (34%) werkzaam te zijn in de bijbehorende topsector.

Overigens dient bij genoemde cijfers een tweetal kanttekeningen geplaatst te worden. In de eerste plaats zijn er geen systematische gegevens bekend over de opnamecapaciteit van de topsectoren, noch van mbo gediplomeerden noch van hoger gediplomeerden. In de tweede plaats onbekend hoeveel mbo gediplomeerden van andere dan groene richtingen instromen in de topsectoren.

5.1.3 Beroepsgroepen

De functies die de mbo groen gediplomeerden in de diverse sectoren en domeinen uitoefenen zijn ingedeeld in beroepsgroepen volgens de CBS classificatie (SBC 92). Een beroepsgroep is een classificatie die het niveau en de richting van de functie combineert. Het hoofdonderscheid is gebaseerd op het niveau: elementaire, lagere, middelbare, hogere en wetenschappelijke beroepen. Overzicht 5.4 (bijlagen) laat zien dat de gediplomeerden anderhalf jaar na afstuderen naar verwachting voornamelijk werken in lagere en middelbare beroepen.

- *Lagere beroepen (46%)*: voornamelijk werkzaam als agrarische arbeider (22%) of verkoper (11%). Concreet gaat het bij agrarische arbeiders met name om arbeiders in de groen- en terreinverzorging, arbeiders veeteelt en arbeiders tuinbouw en bij verkopers om winkelbedienden, markt-/straatverkopers en bloemschikkers/-verkopers.
- *Middelbare beroepen (39%)*: voornamelijk werkzaam als agrarisch vakhoofd (12%), agrarisch vakkracht (8%). Concreet gaat het bij agrarische vakhoofden met name om bedrijfshoofden van kleine hoveniersbedrijven en bedrijfshoofden van kleine (pluim)veehouderijen en bij agrarische vakkrachten vooral om bloemschikkers / bloemsierkunstenaars en boomchirurgen / bosbazen / boswachters.
- Verder werkt 13 procent van de gediplomeerden in 2012 in een elementair beroep en een klein deel (2%) in een hoger beroep.

In de overzichten 5.5a en 5.5b (bijlagen) zijn respectievelijk de sectoren en domeinen waar gediplomeerden werkzaam zijn afgezet tegen de beroepsgroepen/-niveaus. Het gemiddelde beroepsniveau is qua sector het hoogst in de Landbouw, bosbouw en visserij (50% in middelbare beroepen en 50% in elementaire en lagere beroepen) en het laagst in de Industrie en Groot- en detailhandel (resp. 75% en 70% in elementaire en lagere beroepen).

Gediplomeerden werkzaam in groene domeinen, los van de vraag of het om groene topsectoren gaat, zijn gemiddeld genomen op een hoger beroepsniveau werkzaam dan gediplomeerden in niet-groene domeinen. Van beide groepen is een gelijk aandeel (circa 45%) werkzaam in lagere beroepen. Het verschil wordt gemaakt door het aandeel dat werkt in middelbare beroepen (resp. 46% vs. 21%) en in elementaire beroepen (resp. 5% vs. 32%). Er zijn ook verschillen tussen de groene domeinen. Gediplomeerden van Dier en Groen, grond en infra werken gemiddeld genomen op een hoger beroepsniveau.

5.1.4 Kenmerken van de intredefunctie

We beschrijven de intredefuncties van mbo groen gediplomeerden nader aan de hand van het type werkzaamheden en enkele andere kenmerken als salaris en type aanstelling.

Type werkzaamheden

Mbo groen gediplomeerden zijn verspreid over diverse sectoren en branches, voeren diverse functies uit. Overzicht 5.6 laat dan ook zien dat zij diverse werkzaamheden verrichten in hun intredefunctie. Het vaakst zorgen zij voor / behandelen zij plant, dier of mens (32%), zijn ze actief in aanleggen, onderhoud en beheer (30%) en verlenen zij een dienst of service (27%). Minder dan één op de tien is aan het vormgeven, creëren, ontwerpen (9%), ondernemen (9%), instrueren, lesgeven, doceren, trainen (8%) en onderzoeken (6%).

De werkzaamheden per domein – waar de gediplomeerden werkzaam zijn – laten een duidelijker beeld zien, (overzicht 5.7 in de bijlagen). Het werk is per groen domein als volgt te kenmerken.

- *Voedsel*: produceren (32%), bewerken, verwerken (32%) en logistieke werkzaamheden (32%);
- *Dier*: zorgen voor, behandelen van dieren (84%);
- *Plant*: bewerken, verwerken (42%), zorgen voor, behandelen van planten (37%), produceren (32%) en logistieke werkzaamheden (32%);
- *Grond, infra en loonwerk*: aanleggen, onderhouden, beheren (56%);
- *Bloemen en groene detailhandel*: verkopen, handel (87%), zorgen voor, behandelen van plant, dier, mens (74%) en bewerken, verwerken (65%);
- *Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie*: aanleggen, onderhouden, beheren (76%).

Overzicht 5.6 – Type werkzaamheden van intrede functie

Type werkzaamheden	%
Ondernemen	9%
Leiding geven, managen	20%
Administreren, boekhouden	16%
(Activiteiten) organiseren	11%
Producteren (productie voedingsmiddelen / melken fokken en houden van dieren / teelt)	14%
Bewerken, verwerken	24%
Verkopen, handel	23%
Logistieke werkzaamheden	13%
Zorgen voor, behandelen (plant, dier, mens)	32%
Onderzoeken	6%
Instrueren, lesgeven, doceren, trainen	8%
Vormgeven, creëren, ontwerpen	9%
Aanleggen, onderhouden, beheren	30%
Voorlichten, adviseren, en informeren	18%
Dienst verlenen, service verlenen, bedienen	27%
Andere werkzaamheden	18%
Totaal	n = 316

Overige kenmerken van de intrede functies

Van de totale groep werkenden:

- Heeft de meerderheid een vaste aanstelling (62%) of een tijdelijke aanstelling met zicht op een vaste baan (25%);
- Werkt 83 procent in loondienst, 4 procent als uitzendkracht / oproepkracht, 2 procent als zelfstandige of freelancer, 1 procent als meewerkend gezinslid en 10 procent in een ander niet nader gespecificeerd dienstverband;
- Geeft een kwart leiding in zijn of haar intrede functie;
- Werkt ruim een kwart in een bedrijf met een personeelsomvang van minder dan 10 personen, eveneens ruim een kwart in een bedrijf met 10 tot 100 personen en bijna de helft in een bedrijf met meer dan 100 personen.
- Ligt het gemiddelde bruto maandinkomen op € 1.383 en het bruto uurloon op € 9,41. In de vier grootste sectoren wordt het hoogste bruto uurloon betaald in de industrie (€ 10,37) en

het laagste in de groot- en detailhandel (€ 7,29). In grotere bedrijven ligt het bruto uurloon gemiddeld genomen hoger dan in kleinere bedrijven (€ 7,88 bij 1-9 personen, € 8,99 bij 10-99 personen en € 10,67 bij 100 personen of meer).

5.1.5 Intredesegmenten per opleidingsrichting en -niveau

Wat is de bestemming op de arbeidsmarkt van startende mbo groen gediplomeerden uit de verschillende opleidingsrichtingen en van verschillende opleidingsniveaus? De overzichten 5.8, 5.9 en 5.10 geven de intredetermining van de verschillende opleidingsrichtingen.

Overzicht 5.8 – Bestemming naar sector per opleidingsrichting

Sector	Totaal	Opleidingsrichting						
		Voe- ding	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezel- schap	Plant en Keten	Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	Bloem, groene detailhan- del en design	AKA V&L
Landbouw, bosbouw en visserij	10%	-	24%	9%	42%	-	-	6%
Industrie	25%	92%	3%	5%	21%	30%	-	72%
Groot- en detailhandel	19%	8%	22%	23%	9%	3%	82%	6%
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	15%	-	-	4%	9%	40%	-	6%
Overig	31%	-	51%	59%	18%	28%	18%	11%
Totaal (n = 100%)	n=305	n=12	n=37	n=56	n=33	n=98	n=33	n=36

Overzicht 5.9 – Bestemming naar (groene) domeinen per opleidingsrichting

Domein	Totaal	Opleidingsrichting						
		Voe- ding	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezel- schap	Plant en Keten	Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	Bloem, groene detailhan- del en design	AKA V&L
Niet-groene domeinen	26%	31%	24%	39%	18%	12%	31%	53%
Voedsel	7%	69%	-	4%	12%	-	9%	11%
Dier	18%	-	68%	51%	6%	-	-	-
Plant	7%	-	-	2%	42%	3%	-	11%
Grond, infra en loonwerk	3%	-	3%	-	15%	3%	-	-
Bloemen en groene detailhandel	7%	-	-	-	-	1%	60%	3%
Groene ruimte, natuur, milieu, recreatie	29%	-	3%	2%	-	79%	-	14%
Overige groene domeinen	3%	-	3%	4%	6%	2%	-	8%
Totaal (n = 100%)	n=317	n=13	n=37	n=57	n=33	n=106	n=35	n=36

Overzicht 5.10 – Bestemming naar beroepsgroep per opleidingsrichting

Beroepsgroep	Totaal	Opleidingsrichting						
		Voe- ding	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezel- schap	Plant en Keten	Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	Bloem, groene detailhan- del en design	AKA V&L
Elementaire beroepen	13%	15%	8%	11%	10%	7%	3%	53%
Lagere beroepen	46%	23%	30%	49%	39%	54%	61%	38%
Middelbare beroepen	39%	62%	59%	40%	52%	36%	36%	6%
Hogere beroepen	2%	-	3%	-	-	3%	-	3%
Totaal (n = 100%)	n=304	n=13	n=37	n=55	n=31	n=101	n=33	n=34

Gediplomeerden in de opleidingsrichting:

- *Voeding* werken voornamelijk in de sector industrie (92%), en in het bijbehorende domein (69%) in middelbare beroepen (62%);
- *Dier (productie)* werken voornamelijk in het bijbehorende domein (68%) verspreid over de sectoren landbouw, bosbouw, visserij (24%), groot- en detailhandel (22%), in overige dan de vier grote sectoren (51%), en in middelbare beroepen (59%);
- *Dier (recreatie, sport en gezelschap)* werken voor de helft in het eigen domein en relatief vaak in niet-groene domeinen (39%), in de sector groot- en detailhandel (23%), in overige dan de vier grote sectoren (59%), en relatief vaak in lagere beroepen (49%);
- *Plant en keten* werken in de landbouw, bosbouw en visserij (42%), in het eigen domein Plant (42%), verder zeer verspreid, en zij werken in middelbare beroepen (52%) of lagere beroepen (39%);
- *Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving* werken in de sector verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (=voornamelijk. landschapsverzorging) (40%) of de industrie (30%), het eigen domein (79%), en veelal in lagere beroepen (54%);
- *Bloem, groene detailhandel en design* werken in de groot- en detailhandel (82%), in het eigen domein bloemen en groene detailhandel (60%), en in meestal lagere beroepen (61%);
- *AKA voeding en leefomgeving* werken meestal in de industrie/sociale werkvoorziening (72%), in niet-groene domeinen (53%), en in elementaire beroepen (53%) of lagere beroepen (38%).

De overzichten 5.11, 5.12 en 5.13 (bijlagen) geven de intredebesteding per opleidingsniveau. Hoe lager het opleidingsniveau, hoe vaker men in de industrie werkzaam is. Van de mbo groen gediplomeerden op niveau 1 is dit zelfs 69 procent. Eerder is reeds aangegeven dat dit voornamelijk de sociale werkvoorziening betreft. Omgekeerd zien we dat hoe hoger het opleidingsniveau is, des te vaker men in overige dan de vier grote sectoren werkzaam is. Bij de niveau 4 gediplomeerden is dit 56 procent, voor een groot gedeelte in de sector advisering, onderzoek, et cetera waartoe ook de veterinaire dienstverlening behoort (opleiding dierenartsassistent niveau 4).

Gediplomeerden van de verschillende opleidingsniveaus zijn grofweg even vaak (circa 25%) werkzaam in niet-groene domeinen. In totaal zijn de meeste gediplomeerden werkzaam in het domein groene ruimte, natuur, milieu en recreatie, vooral op de lagere niveaus is een groot aandeel daarin werkzaam (niveau 1: 43%, niveau 2: 32%, niveau 3: 25%, niveau 4: 18%).

Gediplomeerden op niveau 4 zijn vooral werkzaam in het domein dier, voor een belangrijk deel als dierenartsassistent.

Logischerwijs is het beroepsniveau van de intrededefuncties hoger bij gediplomeerden van hogere opleidingsniveaus. Gediplomeerden van niveau 1 zijn voornamelijk werkzaam in elementaire en lagere beroepen (91%), van niveau 2 en 3 in lagere en middelbare beroepen (resp. 95% en 88%) en van niveau 4 in middelbare beroepen (63%).

5.2 De aansluiting tussen intrededefuncties en mbo groen

In de voorgaande paragraaf stond het arbeidsdomein (sectoren en beroepen), waar intredende mbo groen gediplomeerden werkzaam zijn, centraal. Daarnaast is uiteraard de vraag van belang in hoeverre hun intrededefuncties aansluiten op de gevolgde mbo groen opleiding: de kwalitatieve aansluiting tussen opleiding en functie.

5.2.1 Oordeel over de aansluiting in het algemeen

Driekwart van de werkende mbo groen gediplomeerden noemt zelf de aansluiting in het algemeen tussen gevolgde opleiding en intrededefunctie voldoende of goed, een kwart matig of slecht. De gediplomeerden in de richting Voeding zijn het meest positief: 92 procent antwoordt met voldoende of goed. Gediplomeerden uit de richting Dier zijn het meest negatief, waarbij 36 procent (Dier: productie) en 33 procent (Dier: recreatie, sport, gezelschap) de aansluiting matig of slecht beoordeelt.

Overzicht 5.14 – Aansluiting in het algemeen naar opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Aansluiting in het algemeen				Totaal (n= 100%)
	Goed	Voldoende	Matig	Slecht	
Voeding	54%	38%	8%	-	n=13
Dier: productie	33%	31%	17%	19%	n=36
Dier: recreatie, sport, gezelschap	31%	36%	11%	22%	n=55
Plant en Keten	36%	45%	15%	3%	n=33
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	29%	54%	12%	5%	n=104
Bloem, groene detailhandel en design	21%	52%	9%	18%	n=33
AKA Voeding en leefomgeving	34%	42%	11%	13%	n=38
Totaal	31%	45%	12%	12%	n = 312

5.2.2 Arbeidsmarktdiscrepanties: de match naar richting en niveau

Iets minder dan de helft van de werkenden (45%) oefent een intrededefunctie uit waarvoor de werkgever de eigen of verwante gevolgde opleidingsrichting en minimaal het gevolgde opleidingsniveau vereist. Er is met andere woorden in die gevallen een passende match qua richting en niveau.

Circa 60 procent van de werkenden heeft een functie die qua richting passend is met de gevolgde opleiding (=horizontale match), qua niveau is de functie voor circa 55 procent passend te noemen (=verticale match).

Overzicht 5.15 geeft de match naar richting en niveau per opleidingsrichting weer. In positieve zin springen Dier (productie), Bloem, groene detailhandel en design en Voeding er uit. Bij deze drie opleidingsrichtingen heeft 70 procent of meer van de gediplomeerden een match qua niveau, al dan niet met een richting die matcht, tegenover 55 procent gemiddeld. Voor Dier (productie) is dit opvallend, omdat gediplomeerden zelf tegelijkertijd relatief minder tevreden zijn over de aansluiting in algemene zin (vgl. par. 5.2.1).

In negatieve zin springt de opleiding AKA voeding en leefomgeving eruit, waarbij de match zowel qua richting als niveau in veel gevallen niet passend is. Verder werken gediplomeerden Plant en Keten relatief vaak op een lager niveau (59% vs. gemiddeld 44%). Gediplomeerden van Dier (recreatie, sport, gezelschap) werken relatief vaak in een andere richting dan waarvoor opgeleid (46% vs. 39% gemiddeld).

Overzicht 5.15 – Match naar richting en niveau per opleidingsrichting

Opleidingsrichting	Match naar richting en niveau*				n (=100%)
	zelfde richting en zelfde niveau (passende match)	andere richting, zelfde niveau (richtings- discrepancie)	zelfde richting, lager niveau (niveau- discrepancie)	geen specifieke richting, lager niveau (geen match)	
Voeding	50%	20%	20%	10%	10
Dier: productie	59%	14%	5%	22%	37
Dier: recreatie, sport, gezelschap	42%	15%	13%	31%	55
Plant en Keten	38%	3%	25%	34%	32
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	52%	6%	16%	26%	101
Bloem, groene detailhandel en design	55%	15%	15%	15%	33
AKA Voeding en leefomgeving	15%	18%	23%	44%	39
Totaal	45%	11%	16%	28%	n = 307

* Horizontale match / match qua richting = passende match + niveaudiscrepancie

* Verticale match / match qua niveau = passende match + richtingsdiscrepancie

De match qua niveau tussen de gevolgde opleiding mbo groen en de intrede functie is het vaakst passend bij gediplomeerden op opleidingsniveau 4 (75%), gevolgd door niveau 2 (59%), niveau 3 (52%) en het minst vaak bij gediplomeerden op niveau 1 (33%), zo laat overzicht 5.16 (bijlagen) zien.

Bij de match qua richting is er weinig onderscheid tussen de opleidingsniveau 2, 3 en 4: zo'n 65 tot 70 procent oefent een functie uit in de eigen of verwante richting. Op niveau 1 is dit slechts bij 40 procent van de gediplomeerden het geval.

Intermezzo 2 – Profielen van mbo groen gediplomeerden en arbeidsmarktrelevantie

De arbeidsmarktrelevantie van opleidingen, ook wel aangeduid als doelmatigheid, is een belangrijk thema in de hedendaagse beleidsdiscussie rondom het mbo. Vanuit kwalitatief oogpunt is het van belang dat de kennis en vaardigheden van mbo gediplomeerden qua richting (inhoud) en niveau aansluiten bij de behoeften van de arbeidsmarkt. Vanuit kwantitatief oogpunt is het relevant dat het aantal mbo groen gediplomeerden per opleiding in pas loopt met de vraag naar arbeid.

In extra-analyses is onderzocht hoe het zit met de arbeidsmarktrelevantie voor verschillende categorieën – i.c. profielen – van mbo groen gediplomeerden. Daarvoor is per profiel het gegeven bij werkenden over de match tussen opleiding en functie gecombineerd met gegevens over de werkloosheid van mbo groen gediplomeerden. Bij de profielen gaat het om een aantal homogene groepen mbo groen gediplomeerden van bepaalde opleidingsrichtingen (zie voor beroepsomschrijvingen overzicht 5.16a in de bijlagen).

Overzicht 5.16.b geeft een beeld van de scores van de onderscheiden profielen van mbo groen gediplomeerden op de arbeidsmarktrelevantie. Overall blijkt een werkloosheidspercentage van 10 procent. Een kwart (25%) van de werkenden blijkt een functie te hebben die zowel qua richting als niveau niet passend is: geen match. Ruim tweevijfde (41%) blijkt overall aan de meest gunstige kant van het spectrum te zitten, met een zowel qua richting als niveau passende functie: passende match.

Overzicht 5.16.b – Profielen versus arbeidsmarktrelevantie (beroepsbevolking)

Profielen	Arbeidsmarktrelevantie				werkloosheid	Totaal (n=100%)
	eigen/verwante richting, minimaal eigen niveau	andere richting, minimaal eigen niveau	eigen/verwante richting, lager niveau	andere richting, lager niveau		
Niveau 1	29%	6%	21%	34%	10%	75
- Mannen en vrouwen t/m 23 jr.	40%	0%	20%	20%	20%	5
- Mannen 24+	18%	11%	23%	48%	0%	47
- Vrouwen 24+	17%	17%	17%	43%	4%	23
Mannen t/m 23 jaar, niv. 2-4	54%	6%	7%	23%	9%	85
- Dierverzorging	46%	8%	8%	31%	7%	14
- Groene ruimte	62%	5%	7%	14%	11%	44
- Overig	48%	0%	26%	15%	11%	27
Vrouwen t/m 23 jaar, niv. 2-4	45%	13%	9%	17%	15%	113
- Dierenhouderij	69%	19%	0%	0%	13%	16
- Dierverzorging	13%	9%	17%	43%	17%	23
- Dierenartsassistent BOL N4	44%	17%	6%	11%	22%	18
- Bloemen detailhandel	52%	12%	12%	12%	12%	26
- Overig	47%	11%	11%	18%	13%	30
Mannen 24+, niv. 2-4	36%	16%	21%	24%	3%	57
- Voeding	33%	33%	33%	0%	0%	8
- Groene ruimte	55%	3%	23%	16%	3%	32
- Overig	19%	13%	6%	56%	6%	17
Vrouwen 24+, niv. 2-4	42%	13%	8%	21%	16%	25
Totaal (n max =100%)	41%	10%	14%	25%	10%	355

Interessant zijn vooral ook de verschillen voor de onderscheiden profielen van mbo groen gediplomeerden. Hoewel de aantallen waarop deze zijn gebaseerd soms klein zijn, springt een aantal profielen er nochtans uit.

Het blijken met name de oudere (> 23 jaar) mbo'ers groen van opleidingsniveau 1 (bbl) te zijn die het minst vaak (1%) werkloos zijn, maar relatief vaak (zo'n 46%) werk hebben dat niet past bij hun opleiding én onder hun niveau ligt (een niet passende match).

Bij mannelijke mbo'ers groen van de richting groene ruimte is er relatief vaak sprake van een (zowel qua richting als niveau) passende match: jongere (≤ 23 jaar) 62 procent, oudere (> 23 jaar) 55 procent.

Jonge (≤ 23 jaar) vrouwelijke mbo'ers groen van de opleidingsrichting Diervverzorging blijken relatief vaak (43%) werk te hebben dat niet past bij hun opleiding én onder hun niveau ligt (een niet passende match). Ook voor hun mannelijke leeftijdsgenoten met dezelfde opleidingsrichting geldt dat tot op zekere hoogte (31% een niet passende match), maar ook een behoorlijk deel van hen (46%) kent een (zowel qua richting als qua niveau) passende match.

Jonge (≤ 23 jaar) vrouwelijke mbo'ers groen van de opleidingsrichting Dierhouderij blijken (69%) meer dan welke andere categorie ook een intredefunctie met een (zowel qua richting als qua niveau) passende match te hebben.

Jonge (≤ 23 jaar) vrouwelijke mbo'ers van de opleidingsrichting Dierenartsassistent (bol – niveau 4) zijn het vaakst werkloos (22%), maar een behoorlijk deel van hen (44%) heeft tevens een baan met een passende match gevonden.

5.3 De benutting van kennis en vaardigheden in de intredefunctie

Uit het voorgaande is duidelijk geworden dat driekwart van de werkenden zelf de aansluiting tussen gevolgde opleiding en intredefunctie als voldoende of goed ervaart (zie par. 5.2.1). Verder werd duidelijk dat zo'n 60 procent van hen werkzaam is in een passende functie qua richting en 55 procent in een passende functie qua niveau. Maar in hoeverre is er een match tussen de specifieke kennis en vaardigheden die de mbo groen gediplomeerden bezitten en de kennis en vaardigheden die vereist zijn in hun intredefuncties?

Over diverse kennis- en vaardigheidsaspecten zijn de gediplomeerden gevraagd welk (beheersings)niveau vereist is in de huidige functie en over welk (beheersings)niveau zij zelf zeggen te beschikken¹⁶. Door de resultaten met elkaar te vergelijken, zijn vier uitersten mogelijk, in het volgende schema uitgebeeld. We gaan op zoek naar aanwijzingen voor onderbenutting (ook wel overkwalificatie genoemd) en tekortkomingen.

¹⁶ Schaal van matig (1) tot uitmuntend (5).

Schema 5.1 – Match vereiste kennis en vaardigheden van gediplomeerde en intredefunctie

		Kennis en vaardigheden gediplomeerde:	
		<i>Niet aanwezig</i>	<i>Wel aanwezig</i>
Kennis en vaardigheden intredefunctie:	<i>Niet vereist</i>	X	
	<i>Wel vereist</i>	TEKORTKOMING	MATCH
		ONDERBENUTTING	

Sprake van onderbenutting van beschikbare kennis en vaardigheden?

Uit overzicht 5.17 blijkt dat de meerderheid (55%) van mening is dat zijn of haar kennis en vaardigheden in behoorlijke tot sterke mate worden benut. Een kwart is neutraal, de aanwezige kennis en vaardigheden worden niet heel goed, maar ook niet heel slecht benut.

Eén op de vijf werkenden voelt een bepaalde mate van onderbenutting aan kennis en vaardigheden bij de uitvoering van de intredefunctie. Bij gediplomeerden van Dier (recreatie, sport, gezelschap) speelt dit het meest (36%), bij gediplomeerden van Voeding (8%) en Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving (12%) het minst.

Overzicht 5.17 – In welke mate worden in uw huidige functie uw kennis en vaardigheden benut?

Opleidingsrichting	Mate van benutting					n = 100%
	Helemaal niet	Niet	Neutraal	In behoorlijke mate	In sterke mate	
Voeding	-	8%	38%	38%	15%	13
Dier: productie	17%	8%	11%	39%	25%	36
Dier: recreatie, sport, gezelschap	25%	11%	20%	20%	25%	56
Plant en Keten	6%	12%	19%	38%	25%	32
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	3%	9%	31%	40%	17%	103
Bloem, groene detailhandel en design	9%	9%	18%	42%	21%	33
AKA Voeding en leefomgeving	14%	8%	43%	27%	8%	37
Totaal	11%	9%	26%	35%	20%	310
ONDERBENUTTING						

Sprake van tekortkomingen in kennis en vaardigheden vereist in de intredefunctie?

Er is in minder gevallen sprake van tekortkomingen dan van onderbenutting van kennis en vaardigheden. Overzicht 5.18 toont dat 12 procent van de werkenden van mening is op bepaalde aspecten van de huidige functie in behoorlijke of sterke mate tekort te schieten. Vooral gediplomeerden van Bloem, groene detailhandel en design (19%) en AKA voeding en leefomgeving (17%) geven dat aan. Gediplomeerden van Plant en Keten (6%) en Voeding (8%) hebben het minst vaak het gevoel dat ze tekortschieten voor hun huidige functie.

Overzicht 5.18 – In welke mate schieten kennis en vaardigheden tekort voor uw huidige functie?

Opleidingsrichting	Mate van tekortschietsen					n = 100%
	Helemaal niet	Niet	Neutraal	In behoorlijke mate	In sterke mate	
Voeding	42%	42%	8%	8%	-	12
Dier: productie	28%	42%	19%	11%	-	36
Dier: recreatie, sport, gezelschap	29%	29%	32%	7%	4%	56
Plant en Keten	25%	47%	22%	6%	-	32
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	27%	32%	28%	12%	1%	104
Bloem, groene detailhandel en design	34%	31%	16%	19%	-	32
AKA Voeding en leefomgeving	42%	11%	31%	14%	3%	36
Totaal	30%	32%	25%	11%	1%	308
				TEKORTKOMINGEN		

Onderbenutting en tekortkomingen samengevat

Overzicht 5.19 geeft weer in hoeverre bij mbo groen gediplomeerden sprake is van onderbenutting van en tekortkomingen in de eigen kennis en vaardigheden ten behoeve van de invulling van de intrede functie. Het betreft een samenvoeging van de overzichten 5.17 en 5.18. Bij gediplomeerden van Voeding is er verhoudingsgewijs minder vaak sprake van onderbenutting (overkwalificering) en ook van tekortkomingen (onderkwalificering). Qua kennis en vaardigheden worden zij het meest precies volgens hun competenties ingezet in hun intrede functie.

Overzicht 5.19 – Onderbenutting en tekortkomingen

Opleidingsrichting	Hoe vaak komt het voor?	
	Onderbenutting	Tekortkomingen
Voeding	8%	8%
Dier: productie	25%	11%
Dier: recreatie, sport, gezelschap	36%	11%
Plant en Keten	18%	6%
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	11%	13%
Bloem, groene detailhandel en design	18%	19%
AKA Voeding en leefomgeving	22%	17%
Totaal	20%	12%

Detailtering van onderbenutting en tekortkomingen

Recapitulerend ervaart 20 procent van de gediplomeerden een mate van onderbenutting van hun capaciteiten en 12 procent bepaalde tekortkomingen in hun capaciteiten. Het is interessant om te weten op welke aspecten sprake is van onderbenutting, dan wel tekortkomingen. Aan de gediplomeerden is daarom een serie van kennis- en vaardigheidsaspecten voorgelegd en ge-

vraagd: 1) welk niveau is vereist in uw huidige functie? en 2) wat is uw eigen niveau? Van onderbenutting is sprake wanneer het eigen niveau duidelijk boven het vereiste niveau ligt. Van een tekortkoming is sprake wanneer het eigen niveau duidelijk onder het vereiste niveau ligt.

Overzicht 5.20 geeft allereerst aan dat het geschetste beeld van onderbenutting en tekortkomingen iets genuanceerd dient te worden: het betreft per aspect vooral lichte onderbenutting en lichte tekortkomingen.

Overzicht 5.20 – Onderbenutting / tekortkomingen in diverse kennis- en vaardigheidsaspecten^a

Aspecten	≤ -2	-1	0	1	≥ 2	n = 100%
1. Vakkennis	3%	23%	51%	15%	7%	n=283
2. Inzicht in informatie- & communicatietechnologie (incl. computergebruik)	4%	14%	49%	20%	14%	n=272
3. Inzicht in bedrijfsvoering (organisatorisch, financieel, administratief)	6%	15%	51%	19%	9%	n=269
4. Vreemde talen	4%	11%	48%	23%	15%	n=266
5. Inzicht in milieu- en veiligheidsvoorschriften	4%	17%	61%	13%	5%	n=275
6. Toepassen van kennis en technieken in de praktijk	1%	21%	60%	12%	6%	n=275
7. Schrijfvaardigheid	4%	11%	52%	18%	15%	n=277
8. Spreekvaardigheid	4%	9%	63%	17%	8%	n=276
9. Rekenvaardigheden	3%	17%	56%	15%	9%	n=275
10. Overdragen van kennis	2%	20%	57%	14%	6%	n=272
11. Plannen, coördineren, organiseren van activiteiten	4%	13%	58%	18%	7%	n=272
12. Oplossen van problemen	6%	18%	57%	14%	6%	n=281
13. Contactuele vaardigheden	4%	19%	58%	13%	5%	n=276
14. Werken in teamverband/samenwerken	2%	8%	71%	13%	5%	n=285
15. Commerciële vaardigheden	4%	14%	59%	17%	6%	n=269
16. Zelfstandigheid	4%	12%	64%	16%	4%	n=280
17. Initiatief, creativiteit	2%	15%	60%	17%	5%	n=277
18. Aanpassingsvermogen	2%	10%	68%	14%	6%	n=278
19. Nauwkeurigheid, zorgvuldigheid	2%	14%	58%	20%	6%	n=279
20. Zelfstandig ondernemerschap	4%	13%	55%	19%	9%	n=267
21. Maatschappelijke betrokkenheid	2%	13%	66%	14%	6%	n=276
22. Aandacht voor duurzaamheid	4%	13%	60%	18%	5%	n=277
23. Affiniteit met werken in de natuur	3%	8%	63%	16%	11%	n=274
24. Aandacht voor welzijn en zorg voor mens, plant en dier	1%	10%	64%	17%	8%	n=274

a) De betekenis van de antwoordcategorieën is als volgt¹⁷:

- ≤ -2: Duidelijke tekortkoming
- 1: Lichte tekortkoming
- 0: Eigen niveau = vereiste niveau
- 1: Lichte onderbenutting
- ≥ 2: Duidelijke onderbenutting

¹⁷ De antwoordcategorieën zijn tot stand gekomen door het vereiste niveau in de intredefunctie af te trekken van het eigen niveau. Dit levert de categorieën -4 (zware tekortkoming) tot +4 (zware onderbenutting) op. De originele antwoordcategorieën van de beheersing eigen niveau én het vereiste niveau in intredefunctie is: 1 = matig 5 = uitmuntend.

Voor het groene onderwijs zijn de tekortkomingen bij mbo groen gediplomeerden in hun intrede-functies het meest interessant, aangezien deze tekortkomingen kunnen wijzen op onvolkomenheden en verbeterpunten in de mbo groen opleidingen. Het is daarom goed dat er van duidelijke tekortkomingen maar in beperkte mate sprake is, meestal bij minder dan één op de twintig gediplomeerden. Slechts met betrekking tot het hebben van inzicht in de bedrijfsvoering en het kunnen oplossen van problemen geeft meer dan één op de twintig gediplomeerden (namelijk 6%) aan duidelijk tekort te schieten voor de uitvoering van de huidige functie. Wanneer niet alleen “duidelijke”, maar ook “lichte” tekortkomingen worden meegeteld, blijken daarnaast vooral vakkennis (26%), contactuele vaardigheden (23%), het toepassen van kennis en technieken in de praktijk (22%), het overdragen van kennis (22%) en rekenvaardigheden (20%) er bij ruim een vijfde van de werkende mbo groen gediplomeerden er in negatieve zin uit te springen.

Van duidelijke onderbenutting is vaker sprake, op één aspect na (zelfstandigheid) overal door meer dan één op de twintig gediplomeerden. Het vaakst ervaren de werkende mbo groen gediplomeerden dat zij meer kennis en vaardigheden hebben omtrent vreemde talen (15%), schrijfvaardigheid (15%), inzicht in ict en computergebruik (14%) en affiniteit met werken in de natuur (11%) dan vereist is voor hun huidige (intrede)functie.

5.4 Perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling

Het gehele onderzoeksprogramma voorziet in het systematisch volgen van starters op de arbeidsmarkt met als kernvraag welke loopbaanpatronen zich in de praktijk ontwikkelen (het zogenaamde loopbaanonderzoek). In het onderhavige onderdeel van het onderzoeksprogramma, het intredeonderzoek, is daar een voorschot op genomen door de mbo groen gediplomeerden anderhalf jaar na afstuderen te vragen naar het loopbaan- en competentieontwikkelingsperspectief dat zij zélf zien.

80 procent van de werkenden in groene domeinen wil zeker in een groen domein blijven werken, 16 procent twijfelt en 4 procent wil niet meer in een groen domein werken. Een positief gegeven, dat in veel mindere mate geldt voor werkenden in het specifieke groene domein Voedsel (slechts 58% wil zeker in een groen domein blijven werken).

Overzicht 5.21 – Willen werkenden in groene sector (blijven) werken?

Domein	In groene sector (blijven) werken			n = 100%
	Ja	Misschien	Nee	
Voedsel	58%	32%	11%	n=19
Dier	73%	23%	4%	n=56
Plant	86%	9%	5%	n=22
Grond, infra en loonwerk	100%	-	-	n=9
Bloemen en groene detailhandel	87%	13%	-	n=23
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	85%	12%	2%	n=89
Overige groene domeinen	50%	12%	38%	n=8
<i>Totaal werkzaam in groene domeinen</i>	80%	16%	4%	n=226
<i>Niet werkzaam in groene domeinen</i>	22%	30%	48%	n=77
Totaal	65%	19%	16%	n = 303

Van de werkenden in niet-groene domeinen is meer dan 20 procent geïnteresseerd in een baan in een groen domein, terwijl nog eens 30 procent een 'groene baan' zou overwegen.

Dat werkenden in het domein Voedsel in beperktere mate interesse hebben om in het groene domein werkzaam te blijven, houdt mogelijk verband met de beperkte carrièremogelijkheden die zij zien voor zichzelf, zoals overzicht 5.22 laat zien. De werkenden in de overige groene domeinen zien met hun intrede functie aanmerkelijk meer carrièremogelijkheden.

Werkenden in niet-groene domeinen zien gemiddeld genomen minder carrièremogelijkheden dan werkenden in groene domeinen. Wellicht is de reden dat zij een intrede functie uitoefenen die door het niet-groene karakter minder goed past bij hun verworven competenties, waardoor de mogelijkheden om carrière te maken ook minder perspectiefrijk zijn.

Overzicht 5.22 – Carrièremogelijkheden in de intrede functie

Domein	Carrièremogelijkheden intrede functie					n = 100%
	Nauwelijks	Beperkt	Redelijk	Veel	Heel veel	
Voedsel	29%	24%	29%	14%	5%	n=21
Dier	16%	9%	32%	30%	12%	n=56
Plant	18%	-	64%	14%	5%	n=22
Grond, infra en loonwerk	-	-	22%	44%	33%	n=9
Bloemen en groene detailhandel	5%	9%	41%	41%	5%	n=22
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	13%	9%	30%	35%	12%	n=89
Overige groene domeinen	30%	10%	20%	20%	20%	n=10
<i>Totaal werkzaam in groene domeinen</i>	15%	9%	34%	30%	11%	n=229
<i>Niet werkzaam in groene domeinen</i>	33%	11%	28%	11%	16%	n=81
Totaal	20%	10%	33%	25%	13%	n=310

Omstreeks de helft van de werkende mbo groen gediplomeerden is van mening dat de werkgever hen stimuleert in de loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden en dat de werkgever daar ook voldoende scholingsmogelijkheden toe biedt (overzicht 5.23). In meer gevallen (60%) biedt de werkgever mogelijkheden om op de werkplek te leren.

Overzicht 5.23 – Werkenden over loopbaan- en competentieontwikkeling¹

Stellingen loopbaan- en competentieontwikkeling	Mate waarin stellingen kloppen (n = 311)	
	Klopt niet	Klopt wel
<i>Over werkgever:</i>		
• Mijn werkgever stimuleert mij in mijn loopbaan- en ontwikkelingsmogelijkheden	22%	54%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende mogelijkheden geboden voor leren op de werkplek	17%	60%
• Ik krijg door mijn werkgever voldoende scholingsmogelijkheden geboden	28%	47%
<i>Over werkende zelf:</i>		
• Ik werk aan het vergroten van mijn kennis en vaardigheden	10%	67%
• Ik denk na over wat voor werk ik over vijf jaar graag zou willen doen	19%	62%
• Ik ben bereid om scholingsactiviteiten te volgen	16%	69%
• Ik neem zelf initiatief voor scholingsactiviteiten	28%	46%

1. Schaal met antwoordcategorieën 1-2 klopt niet, 3 neutraal, 4-5 klopt wel

Overzicht 5.23 laat ook zien dat 60 tot 70 procent van de werkenden zelf werkt aan het vergroten van zijn of haar kennis en vaardigheden, nadenkt over het werk over vijf jaar en bereid is om aan scholing te doen. Iets minder dan de helft geeft aan zelf het initiatief te nemen voor scholingsactiviteiten.

6 Vervolgopleidingen van doorstudeerders

Doorstudeerders zijn mbo groen gediplomeerden die direct na afronding van hun mbo groen opleiding een vervolgopleiding gaan volgen. Het betreft 211 respondenten uit het onderzoek. We geven eerst weer welke vervolgopleidingen de doorstudeerders zijn gaan volgen (paragraaf 6.1). Vervolgens komt de aansluiting tussen vervolgopleiding en de genoten mbo groen opleiding aan bod (paragraaf 6.2).

6.1 Soort vervolgopleiding

Bijna 40 procent van de mbo groen gediplomeerden studeert door. Overzicht 6.1 laat zien dat van deze doorstudeerders 60 procent dat doet in het mbo en 37 procent in het hbo.

Doorstuderen in het mbo wordt twee keer zo vaak in het groene gedaan dan in het niet-groene mbo, terwijl doorstuderen in het hbo juist vaker in het niet-groene wordt gedaan. In totaal kiest de helft van de doorstudeerders voor een groene vervolgopleiding, 38 procent voor een niet-groene vervolgopleiding en is het bij 10 procent niet helder of het een groene dan wel niet-groene vervolgopleiding betreft¹⁸.

Overzicht 6.1 – Bestemming doorstudeerders: naar opleidingsrichting

Opleidingsrichting <i>mbo groen</i>	Bestemming							Totaal (N=100)
	mbo groen	hbo groen	mbo niet- groen	hbo niet- groen	mbo onbe- kend	hbo onbe- kend	overige	
Voeding	67%	-	-	-	-	33%	-	3
Dier: productie	6%	24%	15%	44%	3%	6%	3%	34
Dier: recreatie, sport, gezelschap	42%	15%	18%	15%	4%	2%	5%	55
Plant en Keten	28%	11%	39%	17%	6%	-	-	18
Natuur, groene ruimte, toezicht leefomgeving	49%	18%	5%	11%	11%	7%	-	57
Bloem, groene detailhandel en design	29%	5%	34%	24%	5%	-	3%	38
AKA Voeding en leefomgeving	33%	-	50%	-	17%	-	-	6
Totaal	35%	14%	19%	19%	6%	4%	2%	211

Per gevolgde opleidingsrichting blijkt uit overzicht 6.1 dat driekwart van de gediplomeerden van Dier (productie) doorstroomt naar het hbo en een kwart in het mbo blijft. Dat is opvallend, aangezien van alle andere opleidingsrichtingen het maximale doorstroompercentage naar hbo de 36 procent niet overstijgt.

De doorstroom naar groen vervolgonderwijs ligt bij Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving en Dier (recreatie, sport en gezelschap) met respectievelijk 67 en 57 procent het hoogst en

¹⁸ Voor een deel (14%) van de doorstudeerders is wel bekend of de vervolgopleiding in het mbo of hbo ligt, maar is de richting niet bekend en kan niet bepaald worden of het groene of niet-groene vervolgopleidingen betreft.

bij Dier (productie), Bloem, groene detailhandel en design en bij Plant en Keten het laagst met respectievelijk 30, 34 en 39 procent.

6.2 De aansluiting met mbo groen

Overzicht 6.2 toont dat ruim een derde van de doorstudeerders de aansluiting tussen de afgeronde mbo groen opleiding en de vervolgopleiding goed noemt, nog eens ruim een derde bestempelt deze als redelijk. De overige 30 procent beoordeelt de aansluiting als matig of slecht.

Overzicht 6.2 – Aansluiting mbo groen opleiding en vervolgopleiding

Bestemming	Aansluiting			Totaal (n= 100%)
	Goed	Redelijk	Matig of slecht	
mbo groen	51%	34%	15%	73
hbo groen	33%	37%	30%	30
mbo niet-groen	32%	32%	35%	40
hbo niet-groen	15%	32%	52%	40
mbo onbekend	55%	9%	36%	11
hbo onbekend	12%	62%	25%	8
overige	0%	60%	40%	5
Totaal	35%	34%	30%	207

De aansluiting wordt het vaakst positief beoordeeld – zoals verwacht – bij de interne doorstroom binnen mbo groen. 85 procent beoordeelt dit als redelijk of goed. Ter vergelijking: de aansluiting met het niet-groene mbo wordt door 64 procent als redelijk of goed bestempeld.

De aansluiting met het hbo is minder goed dan met het mbo. Ook bij de aansluiting met het hbo zien we dat die met het groene hbo (70% redelijk of goed) beter is dan die met het niet-groene hbo (47% redelijk of goed).

Voor welke afstudeerrichtingen is de aansluiting met vervolgoopleidingen met name problematisch? Overzicht 6.3 laat zien dat 44 procent van de gediplomeerden van zowel Dier (productie) als van Plant en Keten de aansluiting met het vervolgonderwijs als matig of slecht ervaren. De belangrijkste oorzaak blijkt uit het voorgaande. Vanuit Dier (productie) stroomt – in tegenstelling tot de andere opleidingsrichtingen – verreweg het grootste deel door naar hbo en de aansluiting met hbo is minder goed dan met het mbo. Daarbij zijn Dier (productie) en ook Plant en Keten opleidingsrichtingen met een groot aandeel doorstroom naar niet-groen vervolgonderwijs, en de aansluiting met groen vervolgonderwijs is gemiddeld genomen minder goed dan met het groene vervolgonderwijs. Toch blijkt dit niet de gehele verklaring te zijn voor de mindere aansluiting vanuit Plant en Keten en Dier (productie). Uit overzicht 6.3 blijkt immers ook dat beide opleidingsrichtingen in vergelijking met de andere opleidingsrichtingen benedengemiddeld scoren waar het de aansluiting met hbo en/of niet-groen vervolgonderwijs betreft.

Overzicht 6.3 – Matige of slechte aansluiting op vervolgopleiding

Bestemming	Matige of slechte aansluiting vanuit opleidingsrichting							
	Voeding	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Plant en Keten	Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	Bloem, groene detailhandel en design	AKA Voeding en leefomgeving	Gemiddeld
mbo groen	0% (n=2)	50% (n=2)	17% (n=23)	20% (n=5)	14% (n=28)	0% (n=11)	50% (n=2)	15% (n=73)
hbo groen	-	38% (n=8)	0% (n=8)	50% (n=2)	40% (n=10)	50% (n=2)	-	30% (n=30)
mbo niet-groen	-	40% (n=5)	50% (n=10)	43% (n=7)	0% (n=3)	33% (n=12)	0% (n=3)	35% (n=40)
hbo niet-groen	-	60% (n=15)	43% (n=7)	100% (n=3)	33% (n=6)	44% (n=9)	-	52% (n=40)
mbo onbekend	-	0% (n=1)	100% (n=1)	0% (n=1)	40% (n=5)	0% (n=2)	100% (n=1)	36% (n=11)
hbo onbekend	0% (n=1)	0% (n=2)	100% (n=1)	-	25% (n=4)	-	-	25% (n=8)
overige	-	0% (n=1)	67% (n=3)	-	-	0% (n=1)	-	40% (n=5)
Gemiddeld	0% (n=3)	44% (n=34)	30% (n=53)	44% (n=18)	23% (n=56)	24% (n=37)	33% (n=6)	30% (n=207)

Als we de bestemming van het vervolgonderwijs in de analyse betrekken, vallen de volgende zaken op¹⁹:

- de aansluiting met *groene mbo* vervolgopleidingen is bovengemiddeld goed vanuit de opleidingsrichting Bloem, groene detailhandel en design (0% matig of slecht vs. 15% gemiddeld);
- de aansluiting met *groene hbo* vervolgopleidingen is bovengemiddeld goed vanuit de opleidingsrichting Dier: recreatie, sport en gezelschap (0% matig of slecht vs. 30% gemiddeld);
- de aansluiting met *niet-groene mbo* vervolgopleidingen is daarentegen slechter dan gemiddeld vanuit de opleidingsrichting Dier: recreatie, sport en gezelschap (50% matig of slecht vs. 35% gemiddeld);
- de aansluiting met *niet-groene hbo* vervolgopleidingen is slechter dan gemiddeld vanuit de opleidingsrichting Dier: productie (60% matig of slecht vs. 52% gemiddeld) en bovengemiddeld goed vanuit Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving (33% matig of slecht).

¹⁹ Alleen die gevallen waarbij het aantal gediplomeerden 'N' groter is dan 5 worden in de analyse meegenomen.

7 Waardering van de mbo groen opleiding

Hoe waarderen de gediplomeerden anderhalf jaar na diplomering de door hen gevolgde mbo groen opleiding? Deze vraag wordt beantwoord in dit hoofdstuk. We maken binnen de totale groep mbo groen gediplomeerden (n = max. 570) onderscheid tussen de groep werkenden met een baan van minstens 12 uur per week (zie hoofdstuk 5, n = max. 321) en de groep doorstudeerders (zie hoofdstuk 6, n = max. 211).²⁰

Allereerst wordt de vraag beantwoord in hoeverre de genoten mbo groen opleiding in het algemeen een goede basis biedt voor het vervolgtraject dat betrokkenen zijn gaan volgen, op de arbeidsmarkt dan wel in vervolgonderwijs (paragraaf 7.1). Vervolgens komen concrete aspecten van de genoten mbo groen opleiding aan de orde (paragraaf 7.2). Tenslotte wordt apart ingegaan op de beoordeling van de bpv-periode (paragraaf 7.3).

7.1 Mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

Overzicht 7.1 laat zien dat zowel werkenden als doorstudeerders niet heel positief zijn over de basis die de mbo groen opleiding biedt voor een start op de arbeidsmarkt: bijna 40 procent vindt de opleiding (in tamelijk of sterke mate) een goede basis²¹.

Circa 55 procent van de werkenden en doorstudeerders vindt de gevolgde opleiding een goede basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen²². Hierover zijn ze dus beduidend positiever.

Overzicht 7.1 – Mbo groen opleiding biedt goede basis: percentage met oordeel in (tamelijk of zeer) sterke mate

	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Doorstudeerders
Mbo groen biedt goede basis:			
• Om te starten op arbeidsmarkt	37%	41%	40%
• Om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen	55%	56%	61%
Totaal (n max = 100%)	n = 524	n = 305	n = 198

De uitkomsten van overzicht 7.1 zijn een indicatie dat de mbo groen opleidingen kunnen verbeteren. Aan de gediplomeerden is gevraagd een oordeel te geven over enkele dimensies van de opleiding, zie overzicht 7.2 voor de resultaten. De zoektocht naar verbeterpunten begint hier.

²⁰ Let op: er zit overlap in de groepen werkenden en doorstudeerders, namelijk de groep die èn een opleiding volgt èn meer dan 12 uur per week werkt (onder meer BBL-ers).

²¹ 36% is neutraal in zijn of haar oordeel, 27% vindt de opleiding geen goede basis om te starten op de arbeidsmarkt.

²² Een substantiële groep (31%) is neutraal in zijn oordeel. 14% is van mening dat de opleiding geen goede basis is om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen.

Overzicht 7.2 – Oordeel over opleidingsdimensies

		Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Doorstudeerders
Oordeel over dimensies				
<i>Breedte</i>	Te smal	29%	28%	25%
	Te breed	29%	27%	35%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	37%	33%	39%
	Te veel diepgang	25%	25%	31%
<i>Moelijkheidsgraad</i>	Te laag	40%	37%	43%
	Te hoog	22%	21%	23%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	31%	31%	27%
	Te praktijkgericht	20%	17%	23%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	33%	30%	32%
	Te veel	21%	21%	25%
Totaal (n max = 100%)		521	304	194

* Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Het eerste dat opvalt is dat de mbo groen gediplomeerden geen uniform en eenduidig oordeel geven over de diverse dimensies van hun gevolgde opleiding. Zo vindt circa 30 procent de gevolgde opleiding te smal, maar ook 30 procent te breed. Meest opvallend is dat zo'n 40 procent van de gediplomeerden van mening is dat de opleiding te weinig diepgang heeft en te makkelijk is; 20 tot 25 procent is echter van mening dat de opleiding te veel diepgang heeft en te moeilijk is. Op basis van alleen overzicht 7.2 is daarom geen goed beeld te schetsen van de mbo groene opleidingen, we moeten een gedifferentieerder beeld creëren.

In de overzichten 7.3 en 7.4 (bijlagen) zijn uitsplitsingen gemaakt naar respectievelijk het niveau en de richting van de gevolgde opleiding. Voor werkenden kan de intrededefunctie een belangrijk referentiepunt zijn voor hun waardering van onderscheiden opleidingsdimensies. De overzichten 7.5 tot en met 7.7 (bijlagen) laten daarom *alleen voor de werkenden* zien in hoeverre het beeld varieert al naar gelang de sector, het domein en de beroepsgroep waarin zij werkzaam zijn. Voor doorstudeerders kan hun vervolgopleiding een belangrijk referentiepunt zijn voor hun waardering van onderscheiden opleidingsdimensies. Overzicht 7.8 (bijlagen) laat daarom het oordeel van *alleen doorstudeerders* zien naar het type vervolgopleiding.

Breedte

Over het totaal bekeken zijn er net zoveel gediplomeerden die de gevolgde opleiding te smal vindt als te breed, in beide gevallen 29 procent.

De opleiding wordt beduidend vaker (circa 10%-punt verschil of meer) als te breed dan als te smal beoordeeld door:

- gediplomeerden van opleidingsniveau 2 en de opleidingsrichtingen Voeding, Plant en Keten en Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving, werkenden in de sector Verhuur roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening (voornamelijk landschapsverzorging) en werkenden in de groene branches Grond, infra en loonwerk, Bloem & tuincentra en Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie en door doorstudeerders, vooral doorstudeerders in het mbo (groen en niet-groen).

De opleiding wordt beduidend vaker (circa 10%-punt verschil of meer) als te smal dan te breed beoordeeld door:

- gediplomeerden van de opleidingsniveaus 1 en 3 en de opleidingsrichtingen Dier (productie), Dier (recreatie, sport, gezelschap) en de AKA, werkenden in niet-groene branches en de groene branches Voedsel en Dier en werkenden in elementaire beroepen.

Diepgang en moeilijkheidsgraad

Van zowel de groep werkenden als de groep doorstudeerders zijn beduidend meer gediplomeerden van mening dat de gevolgde opleiding te weinig diepgang heeft en te makkelijk is dan het tegenovergestelde.

Dat de opleiding te makkelijk is, vinden we breed terug in alle opleidingsrichtingen, -niveaus en in alle arbeidsmarktsegmenten.

De volgende groepen gediplomeerden hebben een afwijkende mening over de diepgang van de opleiding, waarbij meer gediplomeerden van mening zijn dat de opleiding te veel diepgang heeft dan te weinig. Het betreft:

- gediplomeerden van opleidingsniveau 2 en de opleidingsrichting Plant en Keten, werkenden in de sector Groot- en detailhandel en de groene branches Grond, infra en loonwerk en Bloem & tuincentra en doorstudeerders naar het niet-groene mbo.

Verhouding theorie & praktijk en keuzemogelijkheden

Circa een derde van de mbo groen gediplomeerden is van mening dat de gevolgde opleiding te theoretisch is en te weinig keuzemogelijkheden heeft. Circa een vijfde en dus een beduidend minder grote groep heeft de tegenovergestelde mening.

De opleiding wordt beduidend vaker (circa 10%-punt verschil of meer) als te theoretisch dan te praktijkgericht beoordeeld door:

- gediplomeerden van de opleidingsniveaus 1 en 3 en de opleidingsrichtingen Dier (productie), Dier (recreatie, sport, gezelschap) en de AKA, werkenden in alle sectoren en op alle beroepsniveaus, werkenden in de groene branches Dier en Bloem & tuincentra en doorstudeerders binnen het mbo.

Bij doorstudeerders is het oordeel over de verhouding theorie en praktijk op het eerste gezicht (zie overzicht 7.2) diffuus. Overzicht 7.8 (bijlagen) maakt goed inzichtelijk dat doorstudeerders binnen het mbo de gevolgde opleiding te theoretisch vinden, maar de doorstudeerders naar het hbo juist te praktijkgericht.

Over de opleiding is men beduidend vaker (circa 10%-punt verschil of meer) van mening dat deze te weinig keuzemogelijkheden biedt dan te veel, dit beeld zien we bij:

- gediplomeerden van alle opleidingsniveaus behalve niveau 2, gediplomeerden van de opleidingsrichtingen Dier (productie), Dier (recreatie, sport, gezelschap) en Bloem, groene detailhandel en design, werkenden in alle sectoren en branches behalve de sector Verhuur roerende goederen (is vnl. landschapsverzorging) en de branches Grond, infra en loonwerk en Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie, vooral bij elementaire en hogere beroepen en in iets mindere mate bij middelbare beroepen (en niet bij lagere beroepen) en bij doorstudeerders naar het hbo.

De gediplomeerden zien verbetermogelijkheden voor het groene mbo, zo maakt het voorgaande duidelijk. We moeten dit wel in perspectief plaatsen. Bijna 70 procent van de gediplomeerden geeft namelijk aan dat zij achteraf weer voor dezelfde opleiding zou kiezen. Dat betekent automatisch ook dat ruim 30 procent of een andere opleiding zou kiezen (20%) of helemaal niet zou zijn gaan leren (11%), wat een behoorlijk hoog percentage is.

7.2 Concrete aspecten van de mbo groen opleiding

In deze paragraaf wordt nader ingezoomd op het oordeel en de tevredenheid van de gediplomeerden over de meer concrete aspecten van hun genoten opleiding. Overzicht 7.9 geeft de resultaten weer voor de totale groep en voor de deelgroepen werkenden en doorstudeerders. Overzichten 7.10 en 7.11 (bijlagen) geeft een uitsplitsing naar opleidingsniveau en -richting (totale responsgroep).

Oordeel volgens mbo groen gediplomeerden

Gediplomeerden zijn het meest tevreden over de sfeer op school en huisvesting: circa 60 procent is hier tevreden over. Circa de helft is tevreden over de manier waarop leraren lesgeven, de kwaliteit van docenten, de hoeveelheid praktijk, de manier van examineren, de kwaliteit van examens en de voorzieningen zoals de bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen en ict. In iets mindere mate (ruim 40%) zijn gediplomeerden tevreden over de inhoud van de vakken en de (studie)begeleiding. Het minst tevreden zijn ze over de voorlichting over de studie- en beroepsmogelijkheden (34% is tevreden en 28% is ontevreden).

Zowel de werkenden als de doorstudeerders vinden docenten niet te streng in de beoordeling van cursisten. Met betrekking tot het niveau van de opleiding en verwante aspecten zijn doorstudeerders – overall gezien – minder tevreden dan werkenden. Werkenden vinden gemiddeld genomen het niveau van de leerstof goed, de opleiding uitdagend met betrekking tot het niveau en zijn van mening dat er in de opleiding voldoende getoetst werd op inzicht. Hoewel circa een derde van de doorstudeerders deze mening deelt, is ook circa een derde hierover oneens (en dat is ruim meer dan bij de werkenden). Ook zijn de doorstudeerders kritischer over de moeilijkheidsgraad van de examens en opdrachten: minder dan 20 procent vindt ze zeer pittig, tegenover 31 procent van de werkenden. Circa 30 tot 35 procent van zowel de doorstudeerders als de werkenden vindt de examens en opdrachten niet zeer pittig.

Oordeel naar opleidingsniveau en -richting

Uit de vorige paragraaf bleek reeds dat de mbo groen opleidingen gemiddeld genomen als te makkelijk worden ervaren door de gediplomeerden. Vooral gediplomeerden van hogere opleidingsniveaus en van de opleidingsrichtingen Dier (productie), Dier (recreatie, sport, gezelschap) en Bloem, groene detailhandel en design vinden dat de opleiding, leerstof en examens et cetera niet uitdagend genoeg is qua niveau. Ook over concrete aspecten die betrekking hebben op de kwaliteit van de opleiding (zoals manier van lesgeven, kwaliteit docenten, inhoud van de vakken, manier en kwaliteit van examineren) zijn zij stelselmatig kritischer. Dit zagen we hiervoor in deze paragraaf ook al.

Dezelfde conclusie kan getrokken worden als het gaat over de voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden en de (studie)begeleiding. Met betrekking tot de sfeer op school, huisvesting en voorzieningenpeil is het beeld juist omgekeerd.

Overzicht 7.9 – Oordeel en tevredenheid over opleidingsaspecten¹

		Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Doorstudeerders
Oordeel over:				
<i>De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten</i>	Mee oneens	44%	44%	43%
	Mee eens	17%	18%	15%
<i>Het niveau van de leerstof was goed</i>	Mee oneens	25%	20%	30%
	Mee eens	44%	47%	39%
<i>De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau</i>	Mee oneens	32%	28%	36%
	Mee eens	36%	38%	33%
<i>De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig</i>	Mee oneens	34%	30%	33%
	Mee eens	26%	31%	18%
<i>In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht</i>	Mee oneens	25%	20%	30%
	Mee eens	40%	46%	34%

<i>Voorlichting studie- en beroepsmogelijkheden</i>	Ontevreden	28%	25%	29%
	Tevreden	34%	36%	36%
<i>Sfeer op school</i>	Ontevreden	11%	12%	8%
	Tevreden	63%	61%	63%
<i>Manier waarop leraren lesgeven</i>	Ontevreden	20%	17%	23%
	Tevreden	49%	51%	44%
<i>De kwaliteit van docenten</i>	Ontevreden	19%	14%	25%
	Tevreden	50%	52%	48%
<i>Hoeveelheid praktijk</i>	Ontevreden	21%	21%	19%
	Tevreden	49%	49%	52%
<i>Inhoud van de vakken</i>	Ontevreden	21%	20%	26%
	Tevreden	44%	48%	41%
<i>(Studie)begeleiding</i>	Ontevreden	27%	25%	28%
	Tevreden	42%	44%	41%
<i>Manier van examineren</i>	Ontevreden	20%	20%	20%
	Tevreden	50%	53%	48%
<i>Kwaliteit van examens</i>	Ontevreden	17%	16%	16%
	Tevreden	48%	51%	46%
<i>Huisvesting</i>	Ontevreden	11%	10%	8%
	Tevreden	57%	57%	59%
<i>Voorzieningen als bibliotheek, Mediatheek, werkplaatsen, ict</i>	Ontevreden	22%	19%	24%
	Tevreden	48%	47%	48%
Totaal (n max = 100%)		523	306	195

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = mee oneens, 4 + 5 = mee eens.
Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = ontevreden, 4 + 5 = tevreden.

7.3 De bpv-periode in de mbo groen opleiding

Het overgrote deel van de mbo groen gediplomeerden (85%) heeft in de opleiding zonder problemen een bpv-plaats gevonden. Tevens zijn zij van mening dat de diverse aspecten van het beroep voldoende aan bod zijn gekomen tijdens de bpv-periode.

Over de begeleiding tijdens de bpv-periode zijn de gediplomeerden minder tevreden, met name de begeleiding vanuit school, zoals uit overzicht 7.12 valt af te lezen. Nog geen 40 procent is tevreden over de bpv-begeleiding vanuit school.

Overzicht 7.12 – *Tevredenheid over de bpv-begeleiding*¹

	Totaal	Werkenden (≥ 12 uur per week)	Doorstudeerders
<i>Tevreden over bpv-begeleiding</i>			
Vanuit school	38%	39%	38%
Vanuit bedrijf	65%	62%	65%
Totaal (n max = 100%)	520	302	195

1. Percentage van de respondenten dat tevreden of zeer tevreden is.

Overzichten 7.13 en 7.14 (bijlagen) laten zien dat gediplomeerden vanuit Dier (productie) het minst te spreken zijn over de bpv-begeleiding vanuit school (28% is tevreden), terwijl meer dan de helft van de gediplomeerden uit de Voeding en de AKA wel tevreden is. BBL'ers zijn verhoudingsgewijs meer tevreden dan BOL'ers over de begeleiding vanuit school (47% vs. 33% is tevreden).

De begeleiding vanuit het bedrijf wordt door 65 procent van de gediplomeerden positief beoordeeld. Naar opleidingsrichting en -leerweg zien we het omgekeerde beeld als hiervoor beschreven voor de begeleiding vanuit school. De begeleiding vanuit het bedrijf wordt juist relatief minder goed beoordeeld door gediplomeerden van Voeding en AKA (56% en 52% is tevreden) en de BBL'ers zijn minder tevreden dan de BOL'ers (54% vs. 71% is tevreden).

8 Mbo groen vergeleken met het gehele mbo

De door ROA verzamelde gegevens in de Bve-monitor vormen de grondslag voor de analyses over de intredeposities van mbo groen gediplomeerden. In de Bve-monitor worden ook gegevens verzameld van gediplomeerden uit de overige mbo sectoren. In dit hoofdstuk vindt een vergelijking plaats tussen de intredeposities van gediplomeerden mbo groen en van het totale mbo²³.

De vergelijking tussen mbo groen en het totale mbo wordt gemaakt op kernpunten en legt geen dwarsverbanden tussen variabelen. Om de informatie behapbaar te houden wordt niet gedifferentieerd naar niveau en leerweg en worden de sectoren in het mbo (techniek, economie, zorg & welzijn) niet afzonderlijk vergeleken.

Paragraaf 8.1 gaat in op de arbeidsmarktdiscrepanties van gediplomeerden die de wereld van de arbeid betreden, paragraaf 8.2 op de inhoudelijke aansluiting tussen mbo opleiding en intrededefuncties. De doorstudeerders komen in paragraaf 8.3 aan bod als het gaat over de aansluiting tussen mbo opleiding en vervolgopleiding. Het hoofdstuk besluit met de waardering van de gediplomeerden voor de kwaliteit van de mbo opleiding in paragraaf 8.4.

8.1 Arbeidsmarktdiscrepanties: doelmatigheid

De doelmatigheid van opleidingen kan op diverse manieren worden gedefinieerd. Hier wordt het opgevat vanuit het arbeidsmarktperspectief van mbo gediplomeerden wanneer zij de arbeidsmarkt betreden. Vinden zij een baan of niet? En als ze een baan vinden, past deze bij de gevolgde opleiding qua richting en niveau? Zie hiervoor overzicht 8.1.

Overzicht 8.1 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: doelmatigheid

	mbo groen	gehele mbo
• Werkloosheid eind 2012 (1,5 jaar na afstuderen)	9,6%	7,8%
• Functie in eigen of verwante opleidingsrichting	61%	75%
• Functie op minimaal eigen opleidingsniveau	57%	71%

Zo'n anderhalf jaar na diplomering is 9,6 procent van de mbo groen gediplomeerden eind 2012 werkloos, en dat is beduidend hoger dan de werkloosheid onder alle mbo gediplomeerden, deze bedraagt 7,8 procent.

²³ Door ROA zijn op verzoek cijfers uit het databestand van de Bve-monitor aangeleverd.

Mbo groen gediplomeerden komen in vergelijking met de mbo gediplomeerden in 2012 minder vaak terecht in een functie gericht op de eigen of verwante opleidingsrichting of in een functie op het eigen opleidingsniveau.

Overzicht 8.2 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: kenmerken van intredefuncties

	mbo groen	gehele mbo
• <i>Bruto-uurloon (gemiddeld)</i>	€ 9,43	€ 10,73
• <i>In loondienst</i>	83%	74%
• <i>Zelfstandige/freelancer</i>	2%	2%
• <i>Werkzaam in MKB (personeelsomvang minder dan 250 werknemers)</i>	64%	55%
• <i>Tevreden met huidige functie</i>	65%	69%

In overzicht 8.2 zijn enkele kenmerken opgenomen van de intredefunctie van mbo gediplomeerden die een betaalde baan van minstens 12 uur per week hebben.

Het bruto uurloon van de mbo groen gediplomeerden ligt beduidend lager dan die van alle mbo gediplomeerden. Verder zijn de mbo groen gediplomeerden vaker in loondienst en werken ze vaker in mkb bedrijven.

Ondanks de slechtere aansluiting naar opleidingsrichting en niveau, en de lagere verdienste zijn de mbo groen gediplomeerden bijna even zo tevreden met hun functie als de mbo gediplomeerden. Zo'n tweederde van de gediplomeerden van zowel mbo groen als het totale mbo is tevreden over de huidige intredefunctie.

8.2 De aansluiting tussen opleiding en intredefunctie

Mbo groen en mbo gediplomeerden zijn over het algemeen behoorlijk positief over de aansluiting tussen hun opleiding en de intredefunctie en de meerderheid beoordeelt de aansluiting als voldoende of goed (80 en 76 procent), zie overzicht 8.3.

Overzicht 8.3 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: aansluiting opleiding met intredefunctie

	mbo groen	gehele mbo
• <i>Aansluiting opleiding – huidige functie voldoende of goed</i>	76%	80%
• <i>Opleiding goede basis om te starten op de arbeidsmarkt</i>	37%	45%
• <i>Opleiding goede basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen</i>	55%	57%
• <i>Functie met (veel) goede carrièremogelijkheden</i>	38%	48%
• <i>Kennis en vaardigheden worden benut in functie</i>	54%	63%

Op specifieke punten is dit positieve geluid duidelijk minder. Zo meent minder dan de helft van de mbo gediplomeerden dat de opleiding een goede basis is om te starten op de arbeidsmarkt en dat de functie (veel) goede carrièremogelijkheden biedt. Minder dan tweederde meent dat hun kennis en vaardigheden in de intredefunctie worden benut en dat de mbo opleiding een goede basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt. De mbo groen gediplomeerden zijn over alle aspecten bezien met betrekking tot de aansluiting van de opleiding met de intredefunctie wat negatiever in hun oordeel dan de mbo gediplomeerden in totaal.

8.3 Doorstroom naar vervolgoedingen

Overzicht 8.4 laat zien dat mbo groen gediplomeerden bijna even vaak kiezen voor een vervolgoeding in vergelijking met alle mbo gediplomeerden (39% en 43%), maar vaker voor een andere mbo-opleiding kiezen en minder vaak voor een hbo-opleiding.

Overzicht 8.4 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: doorstroom

	mbo groen	gehele mbo
• Doorstroom naar vervolgonderwijs	39%	43%
• Aandeel doorstudeerders naar (andere) mbo opleiding	61%	52%
• Aandeel doorstudeerders naar hbo	38%	47%
• Aansluiting opleiding vervolgoeding redelijk of goed	70%	71%

Over de aansluiting tussen de afgeronde mbo opleiding en de vervolgoeding menen zeven op de tien mbo groen en mbo gediplomeerden dat deze redelijk of goed is.

8.4 De kwaliteit van de mbo opleiding

Overzicht 8.5 laat zien dat de oordelen van de mbo groen gediplomeerden over de diverse kwaliteitsaspecten van de opleiding over het algemeen weinig verschillen van die van alle mbo gediplomeerden.

Zo'n vier op de vijf mbo groen en mbo gediplomeerden zouden achteraf voor dezelfde opleiding kiezen. Wel zijn de mbo groen gediplomeerden iets positiever over de sfeer die zij op hun school hebben ervaren (63 en 56 procent).

Een groep mbo gediplomeerden is kritisch over de genoemde kwaliteitsaspecten. Wat betreft de moeilijkheidsgraad van de genoten opleiding meent ruim een derde tot circa 40 procent van de gediplomeerden dat de opleiding te makkelijk is en dat de opleiding te weinig diepgang heeft. Slechts een derde meent dat de opleiding qua niveau uitdagend is.

Aangaande het lesgeven en de begeleiding op school is ongeveer de helft tevreden over de manier waarop leraren lesgeven en de manier van examineren. Circa vier op de tien gediplomeerden is tevreden over de (studie)begeleiding. Het minst positief - slecht een derde van de gediplomeerden – is men over de voorlichting over studie en beroeps mogelijkheden.

Over de begeleiding tijdens de bpv zijn de mbo groen en mbo gediplomeerden positiever, althans waar het de begeleiding vanuit het bedrijf betreft; tweederde is hierover tevreden. Slechts zo'n vier op de tien gediplomeerden is tevreden over de begeleiding vanuit school.

Overzicht 8.5 – Vergelijking mbo groen en gehele mbo: kwaliteitsaspecten opleiding

	mbo groen	gehele mbo
<i>Moeilijkheidsgraad</i>		
• Opleiding is uitdagend qua niveau	36%	34%
• Opleiding is te makkelijk	40%	41%
• Opleiding heeft te weinig diepgang	37%	36%
• Docenten zijn streng in de beoordeling	17%	21%
• Examens zijn in het algemeen zeer pittig	26%	29%
<i>Lesgeven en begeleiding op school</i>		
• Tevreden over manier waarop leraren les gaven	49%	47%
• Tevreden over manier van examineren	50%	47%
• Tevreden over voorlichting over studie- en beroepsmogelijkheden	34%	35%
• Tevreden over (studie)begeleiding	42%	42%
<i>Begeleiding in bpv</i>		
• Tevreden begeleiding vanuit school tijdens stage/beroepspraktijkvorming	38%	41%
• Tevreden begeleiding vanuit stageplaats/bpv-plaats	65%	64%
<i>Algemeen</i>		
• Tevreden over de sfeer op school	63%	56%
• Achteraf opnieuw kiezen voor dezelfde opleiding	77%	80%

Bijlagen

Overzicht 2.1 – Samenstelling onderzoekspopulaties 2010, 2011 en 2012

	2010	2011	2012
<i>Opleidingsrichting</i>			
• Voedsel	2%	5%	3%
• Dier	35%	38%	37%
• Plant	17%	15%	9%
• Groene ruimte en milieu	35%	33%	37%
• Bloemen en groene detailhandel	11%	9%	14%
<i>Opleidingsniveau en -leerweg</i>			
• BOL-1	1%	2%	1%
• BOL-2	11%	11%	12%
• BOL-3	16%	14%	15%
• BOL-4	32%	34%	35%
• BBL-1	10%	12%	15%
• BBL-2	15%	14%	11%
• BBL-3	9%	9%	9%
• BBL-4	4%	3%	3%
<i>Persoonskenmerken</i>			
• Man	54%	51%	50%
• Vrouw	46%	49%	50%
• t/m 21 jr.	50%	51%	49%
• 22-23 jr.	23%	21%	19%
• 24-29 jr.	9%	10%	8%
• 30-39 jr.	7%	4%	5%
• 40-64 jr.	11%	14%	18%
• Westers allochtoon	4%	4%	4%
• Niet-westers allochtoon	4%	3%	4%
• Autochtoon	92%	93%	93%
<i>Situatie 1,5 jaar na diplomering</i>			
• Betaalde baan	54%	55%	54%
• Studerend (voltijds of deeltijds/duaal)	41%	37%	38%
• Werkloosheid ²⁴	3,9%	7,1%	9,6%
Totaal onderzoekspopulatie	n = 646	n = 477	n = 570

24 Definitie werkloosheid: het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft of werk van minder dan 12 uur per week én actief op zoek is naar werk. Gediplomeerden die anderhalf jaar na diplomering studeren, worden niet meegerekend tot de beroepsbevolking. Het werkloosheidspercentage is dus niet gebaseerd op de gehele onderzoekspopulatie, maar op het deel van de onderzoekspopulatie dat tot de beroepsbevolking behoort.

Overzicht 2.2a – Intredefuncties werkenden in 2010, 2011 en 2012: intredesegmenten

	2010	2011	2012
<i>Sector van bestemming</i>			
• Landbouw, bosbouw en visserij	17%	16%	10%
• Industrie	10%	14%	25%
• Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	20%	18%	19%
• Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	8%	11%	5%
• Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	20%	19%	15%
• Overig	25%	22%	26%
<i>Domein van bestemming</i>			
• Voedsel	n.b.	11%	7%
• Dier	n.b.	20%	18%
• Plant	n.b.	9%	7%
• Grond, infra en loonwerk	n.b.	5%	3%
• Bloemen en groene detailhandel	n.b.	8%	7%
• Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	n.b.	27%	29%
• Overige groene domeinen	n.b.	3%	3%
• Totaal werkzaam in groene domeinen	n.b.	81%	74%
• Totaal werkzaam in niet-groene domeinen	n.b.	19%	26%
<i>Beroepsgroep van bestemming</i>			
• Elementaire beroepen	7%	12%	13%
• Lagere beroepen	54%	38%	46%
• Middelbare beroepen	38%	49%	39%
• Hogere beroepen	1%	1%	2%
<i>Kenmerken intredefunctie</i>			
• Vaste aanstelling	64%	64%	62%
• Tijdelijke aanstelling met uitzicht op vaste baan	26%	24%	25%
• Tijdelijke aanstelling zonder uitzicht op vaste baan	5%	6%	7%
• N.v.t.	5%	6%	6%
• Loondienst	77%	79%	83%
• Uitzendkracht / oproepkracht	3%	3%	4%
• Meewerkend gezinslid	2%	2%	1%
• Zelfstandige / freelancer	3%	4%	2%
• Ander dienstverband	15%	12%	10%
• Bruto-uurloon (gemiddeld)	€9,24	€9,24	€9,41
Totaal werkenden	n = 369	n = 274	n = 321

Overzicht 2.2b – Intredefuncties werkenden in 2010, 2011 en 2012: aansluiting met opleiding

	2010	2011	2012
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>			
• Goed	28%	28%	31%
• Redelijk	50%	44%	45%
• Matig	15%	15%	12%
• Slecht	7%	12%	12%
<i>Match qua richting en niveau²⁵</i>			
• Passende match (zelfde richting, min. zelfde niveau)	49%	56%	45%
• Richtingsdiscrepancie (andere richting, min. zelfde niveau)	17%	8%	11%
• Niveaudiscrepancie (zelfde richting, lager niveau)	13%	18%	16%
• Geen match (andere richting, lager niveau)	21%	18%	28%
<i>Benutting van kennis en vaardigheden in intredefunctie</i>			
• Sprake van onderbenutting	n.b.	15%	20%
• Sprake van tekortkoming	n.b.	11%	12%
Totaal werkenden	n = 369	n = 274	n = 321

Overzicht 2.2c – Intredefuncties werkenden in 2010, 2011 en 2012: perspectief op loopbaan- en competentieontwikkeling

	2010	2011	2012
<i>Werkzaam willen zijn of blijven in groene sector?</i>			
• Ja	n.b.	63%	65%
• Misschien	n.b.	25%	19%
• Nee	n.b.	11%	16%
<i>Zien van carrièremogelijkheden in intredefunctie</i>			
• Heel veel	12%	11%	13%
• Veel	27%	29%	25%
• Redelijk	36%	37%	33%
• Beperkt	13%	13%	10%
• Nauwelijks	12%	10%	20%
<i>Deelname aan cursussen / bedrijfsopleidingen in 1,5 jr. na diplomering</i>			
• Ja	43%	54%	52%
• Betaald door werkgever	65%	69%	73%
• Betaald door werkende zelf of ouders	28%	25%	23%
• Overig	7%	6%	4%
Totaal werkenden	n = 369	n = 274	n = 321

25 Passende aansluiting: richting en niveau van intredefunctie sluiten aan op de opleiding.
 Niveaudiscrepancie: niveau van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, richting wel.
 Richtingsdiscrepancie: richting van intredefunctie sluit niet aan op opleiding, niveau wel.
 Geen aansluiting: zowel richting als niveau van intredefunctie sluiten niet aan op de opleiding.

Overzicht 2.3 – Vervolgopleidingen doorstudeerders in 2010, 2011 en 2012

	2010	2011	2012
<i>Vervolgopleiding</i>			
• Mbo groen	35%	32%	35%
• Hbo groen	21%	15%	14%
• Mbo niet-groen	13%	12%	19%
• Hbo niet-groen	13%	23%	19%
• Mbo onbekend	10%	9%	6%
• Hbo onbekend	4%	5%	4%
• Overig	4%	4%	2%
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen</i>			
• Goed	33%	37%	35%
• Redelijk	37%	31%	34%
• Matig of slecht	30%	32%	30%
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen: goed</i>			
• Mbo groen	53%	56%	51%
• Hbo groen	14%	27%	33%
• Mbo niet-groen	23%	32%	32%
• Hbo niet-groen	11%	15%	15%
• Mbo onbekend	52%	47%	55%
• Hbo onbekend	20%	38%	12%
• Overig	0%	50%	0%
<i>Oordeel over aansluiting in het algemeen: matig of slecht</i>			
• Mbo groen	14%	20%	15%
• Hbo groen	37%	50%	30%
• Mbo niet-groen	39%	21%	35%
• Hbo niet-groen	48%	46%	52%
• Mbo onbekend	24%	20%	36%
• Hbo onbekend	40%	38%	25%
• Overig	80%	17%	40%
Totaal doorstudeerders	n = 253	n = 169	n = 211

Overzicht 2.4a – Waardering mbo groen opleiding anno 2010, 2011 en 2012: mbo groen als basis voor vervolgtrajecten

		2010	2011	2012
<i>Mbo groen biedt goede basis om te starten op de arbeidsmarkt</i>		37%	38%	37%
<i>Mbo groen biedt goede basis om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen</i>		51%	49%	55%
<i>Breedte</i>	Te smal	25%	24%	29%
	Te breed	30%	30%	29%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	39%	37%	37%
	Te veel diepgang	20%	20%	25%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	44%	37%	40%
	Te hoog	17%	21%	22%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	34%	26%	31%
	Te praktijkgericht	17%	20%	20%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	32%	30%	33%
	Te veel	19%	22%	21%
<i>Achteraf voor zelfde opleiding kiezen?</i>	Ja	73%	70%	69%
	Nee, andere opleiding	20%	21%	20%
	Nee, helemaal niet studeren	7%	9%	11%
Totaal onderzoekspopulatie		n = 646	n = 477	n = 570

Overzicht 2.4b – Waardering mbo groen opleiding anno 2010, 2011 en 2012: opleidingsaspecten

		2010	2011	2012
<i>De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten</i>	Mee oneens	48%	43%	44%
	Mee eens	12%	17%	17%
<i>Het niveau van de leerstof was goed</i>	Mee oneens	n.b.	24%	25%
	Mee eens	n.b.	43%	44%
<i>De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau</i>	Mee oneens	40%	35%	32%
	Mee eens	27%	35%	36%
<i>De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig</i>	Mee oneens	41%	41%	34%
	Mee eens	20%	23%	26%
<i>In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht</i>	Mee oneens	30%	26%	25%
	Mee eens	35%	39%	40%

<i>Voorlichting studie- en beroepsmogelijkheden</i>	Ontevreden	29%	26%	28%
	Tevreden	28%	35%	34%
<i>Sfeer op school</i>	Ontevreden	13%	9%	11%
	Tevreden	60%	67%	63%
<i>Manier waarop leraren lesgeven</i>	Ontevreden	30%	22%	20%
	Tevreden	39%	51%	49%
<i>De kwaliteit van docenten</i>	Ontevreden	27%	21%	19%
	Tevreden	42%	46%	50%
<i>Hoeveelheid praktijk</i>	Ontevreden	23%	18%	21%
	Tevreden	42%	52%	49%
<i>Inhoud van de vakken</i>	Ontevreden	24%	18%	21%
	Tevreden	36%	47%	44%
<i>(Studie)begeleiding</i>	Ontevreden	31%	28%	27%
	Tevreden	32%	39%	42%
<i>Manier van examineren</i>	Ontevreden	21%	17%	20%
	Tevreden	41%	46%	50%
<i>Kwaliteit van examens</i>	Ontevreden	18%	16%	17%
	Tevreden	41%	46%	48%
<i>Huisvesting</i>	Ontevreden	12%	8%	11%
	Tevreden	50%	55%	57%
<i>Voorzieningen als bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen, ict</i>	Ontevreden	21%	20%	22%
	Tevreden	46%	48%	48%
Totaal onderzoekspopulatie		n = 646	n = 477	n = 570

Overzicht 2.4c – Waardering mbo groen opleiding anno 2010, 2011 en 2012: bpv-periode

	2010	2011	2012
<i>Problemen bij vinden van bpv- of stageplaats?</i>			
• Ja	13%	14%	15%
• Nee	87%	86%	85%
<i>Verskillende aspecten van beroep voldoende aan bod gekomen tijdens de bpv-periode?</i>			
• Ja	80%	82%	81%
• Nee	20%	18%	19%
<i>Oordeel over kwaliteit bpv-begeleiding: tevreden of zeer tevreden</i>			
• Vanuit school	29%	31%	38%
• Vanuit bedrijf	65%	66%	65%
Totaal onderzoekspopulatie	n = 646	n = 477	n = 570

Overzicht 4.6 – Onderzoekspopulatie naar persoonskenmerken per opleidingsrichting

		Opleidingsrichting						Totaal	
		Voeding	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Plant en Keten	Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	Bloem, groene detailhandel en design		AKA V&L
Persoonskenmerken									
<i>Geslacht</i>	Man	83%	38%	16%	84%	89%	9%	51%	50%
	Vrouw	17%	63%	84%	16%	11%	91%	49%	50%
<i>Leeftijd</i>	t/m 21 jaar	11%	66%	62%	55%	34%	76%	-	49%
	22-23 jaar	11%	23%	30%	12%	19%	18%	2%	19%
	24-29 jaar	17%	8%	8%	-	9%	5%	11%	8%
	30-39 jaar	11%	3%	-	-	11%	1%	17%	5%
	40-64 jaar	50%	1%	-	33%	27%	-	70%	18%
<i>Etniciteit</i>	Westerse allochtoon	6%	1%	5%	2%	5%	-	11%	4%
	Niet-westerse allochtoon	6%	5%	-	6%	2%	1%	15%	4%
	Autochtoon	89%	94%	95%	92%	93%	99%	74%	93%
Totaal (n=100%)		18	80	130	51	164	80	47	570

Overzicht 4.7 – Onderzoekspopulatie naar leeftijd per leerweg

	Leerweg		Totaal
	BOL	BBL	
<i>Leeftijd</i>			
t/m 21 jaar	67%	21%	49%
22-23 jaar	27%	6%	19%
24-29 jaar	6%	11%	8%
30-39 jaar	0%	14%	5%
40-64 jaar	-	48%	18%
Totaal (n = 100%)	353	217	570

Overzicht 4.8 – Situatie van onderzoekspopulatie anderhalf jaar na diplomering, beschreven naar opleidings- en persoonskenmerken

	Situatie anderhalf jaar na diplomering				Totaal (n = 100%)
	Volgt een andere (voltijds-) opleiding	Volgt een andere (duale) opleiding die bestaat uit werken en leren op school	Werkt	Anders	
Opleidingskenmerken					
<i>Opleidingsrichting</i>					
Voeding	6%	6%	71%	18%	17
Dier: productie	32%	13%	52%	4%	79
Dier: recreatie, sport en gezelschap	31%	13%	47%	9%	127
Plant en Keten	22%	14%	59%	4%	49
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	16%	23%	53%	8%	154
Bloem, groene detailhandel en design	36%	9%	46%	9%	78
AKA Voeding & Leefomgeving	-	9%	84%	7%	45
<i>Leerweg</i>					
BOL	36%	13%	42%	9%	346
BBL	2%	18%	75%	5%	203
<i>Opleidingsniveau</i>					
Niveau 1	1%	21%	71%	7%	87
Niveau 2	23%	20%	46%	11%	120
Niveau 3	17%	16%	60%	6%	134
Niveau 4	37%	8%	48%	7%	208
Persoonskenmerken					
<i>Geslacht</i>					
Man	18%	17%	58%	7%	273
Vrouw	29%	12%	51%	8%	276
<i>Leeftijd</i>					
t/m 21 jaar	35%	18%	41%	6%	274
22 of 23 jaar	27%	10%	49%	14%	110
24 t/m 29 jaar	5%	10%	71%	15%	41
30 t/m 39 jaar	-	21%	79%	-	29
40 t/m 64 jaar	-	12%	83%	5%	95
<i>Etniciteit</i>					
Westerse allochtoon	14%	10%	48%	29%	21
Niet-westerse allochtoon	11%	21%	58%	11%	19
Autochtoon	24%	15%	54%	7%	509
Totaal	23%	15%	54%	8%	549

Overzicht 5.1 – Verdeling van werkenden over sectoren en branches (SBI-2008)

	abs.	%
A. Landbouw, bosbouw en visserij	30	10%
• fokken en houden van dieren	8	3%
• dienstverlening voor de landbouw; behandeling van gewassen en zaden na de oogst	8	3%
B. Winning van delfstoffen	-	-
C. Industrie	77	25%
• vervaardigen van overige goederen = sociale werkvoorziening	60	20%
D. Productie en distributie van en handel in elektriciteit, aardgas, stoom en gekoelde lucht	2	1%
E. Winning en distributie van water; afval en afvalbeheer en sanering	3	1%
F. Bouwnijverheid	8	3%
G. Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	57	19%
• Supermarkten, warenhuizen en dergelijke winkels met een algemeen assortiment	9	3%
• winkels in 'overige artikelen'	33	11%
H. Vervoer en opslag	2	1%
I. Logies-, maaltijd- en drankvoorziening	8	3%
J. Informatie en communicatie	2	1%
K. Financiële instellingen	-	-
L. Verhuur van en handel in onroerend goed	-	-
M. Advisering, onderzoek en overige specialistische zakelijke dienstverlening	15	5%
• veterinaire dienstverlening	10	3%
N. Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	46	15%
• landschapsverzorging	39	13%
O. Openbaar bestuur overheidsdiensten en verplichte verzekeringen	20	7%
• openbaar bestuur	19	6%
P. Onderwijs	2	1%
Q. Gezondheid- en welzijnszorg	14	5%
R. Cultuur, sport en recreatie	14	5%
S. Overige dienstverlening	5	2%
Totaal	305	100%

Afbakening topsector agro&food

In de Agro&food draait het om de voedselketen. De kern van de Agro&food bestaat uit de primaire productie van (grondstoffen voor) levensmiddelen en de verwerking hiervan in de voedingsmiddelenindustrie.

Bij de subsector Primaire productie moet met name gedacht worden aan de kleine boerenbedrijven op het gebied van akkerbouw en het fokken en houden van dieren.

De verwerking van onder andere vlees, zuivel, suiker, groente en fruit en verschillende halffabricaten behoort tot de subsector Voedingsmiddelenindustrie.

Daarnaast wordt vaak ook de keten om deze twee kernactiviteiten heen tot de topsector Agro&food gerekend. Het gaat dan om de speciaal voor voedingsmiddelen bestemde logistiek, handel en financiële dienstverlening en onderzoek en ontwikkeling op het gebied van de landbouw en de voedingsmiddelenindustrie.

Afbakening topsector tuinbouw en uitgangsmaterialen

De topsector Tuinbouw en uitgangsmaterialen omvat de gehele tuinbouwketen vanaf het bouwen van de kassen, het telen van de zaden tot aan het veilen van groenten, fruit en bloemen. De bedrijven uit de Tuinbouw en uitgangsmaterialen zijn onderverdeeld in twee subsectoren.

De eerste subsector, Primaire productie, bestaat uit alle bedrijven binnen de primaire productie van de Tuinbouw en uitgangsmaterialen, zoals de teelt van zaden, groenten en sierplanten.

De bedrijven in de keten rondom de primaire productie zijn geclusterd in de subsector Overig. Deze subsector bestaat uit de toeleveranciers van de glastuinbouw zoals kassenbouwers, dienstverleners binnen de tuinbouw, behandelaars van zaden en gewassen na de oogst, groothandelaren en veilingen binnen de tuinbouw en tot slot spur- en ontwikkelingswerk ten behoeve van de tuinbouw (CBS, 2012).

Afbakening groene mbo-opleidingen die behoren bij topsector-domein

Van elke groene mbo-opleiding, op basis van crebo, is bekeken of en aan welke groene topsector deze moet worden toegewezen. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Bij de afbakening van de opleidingen behorend tot de topsector Tuinbouw en uitgangsmaterialen is een extra categorie opgenomen: 'Detailhandel bloemen en planten'. Er is hiervoor gekozen omdat het CBS deze volgens de opleidingsindeling (SOI) wel tot de topsector rekent, maar volgens de arbeidsindeling (SBI) indeling niet;
- Alleen de opleidingsrichtingen Dierenhouderij en Dierverzorging met focus op de productie van dieren zijn tot de topsector Agro&food gerekend;
- De opleiding Arbeidsmarktgekwalificeerd assistent Voedsel en leefomgeving is, gezien het brede karakter, niet tot één van de topsectoren toebedeeld.

Onderstaand overzicht geeft per opleidingsrichting aan tot welk opleidingsdomein deze is gerekend.

²⁶ Bij de definiëring van welke arbeidsmarktsectoren en mbo groen opleidingen tot de topsectoren Agrofood en Tuinbouw & uitgangsmaterialen gerekend kunnen worden, is gebruikt gemaakt van de "Monitor topsectoren" van het CBS (Monitor Topsectoren - Uitkomsten eerste meting & Methodebeschrijving en tabellenset, 2012). Het CBS geeft in dit rapport een afbakening van de beide topsectoren op basis van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI 2008) en opleidingen op basis van de Standaard Onderwijsindeling (SOI 2006). Tussen de beide topsectoren bestaat overlap. Daarnaast is voor de indeling van de opleidingen gebruik gemaakt van informatie van Aequor.

<i>Opleidingsdomein naar topsector-domein</i>						
		Topsector-domein				Overig mbo groen
		A&F	T&U	T&U detail-handel bloemen en planten	AKA V&L	
Opleidingsrichting						
Voeding		X				
Dier: productie	Veehouderij	X				
	Dierenhouderij	X				
	Diervverzorging	X				
	Zorg, natuur en gezondheid	X				
Dier: recreatie, sport en gezelschap	Paardenhouderij en -sport					X
	Diervverzorging					X
	Dierenartsassistent					X
	Gezelschapsdieren-branche					X
Plant	Plantenteelt		X			
	Biologisch-dynamische landbouw		X			
	Groen, grond en infra		X			
	Zorg, natuur en gezondheid		X			
Keten	Handel, logistiek en transport	X				
Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	Natuur en groene ruimte					X
	Toezicht leefomgeving					X
Bloem, groene detailhandel en design	Bloemendetailhandel			X		
	Groene detailhandel			X		
	Natuur en vormgeving			X		
AKA V&L					X	

Overzicht 5.3.c – Werkdomein van werkende mbo groen gediplomeerden

Werkdomein	Abs.	%
Agro&food	43	14%
Tuinbouw en uitgangsmaterialen	22	7%
Andere werkdomeinen	240	79%
Totaal (16 missings)	305	100%

Overzicht 5.3.e – Opleidingsdomein versus werkdomein, nader gespecificeerd (percentages)

Opleidingsdomein	Werkdomein			Totaal
	A&F	T&U	Overig	(n=100%)
Agro&food	34%	8%	57%	61
Tuinbouw en uitgangsmaterialen	5%	62%	33%	21
Tuinbouw en uitgangsmaterialen - detailhandel bloemen en planten	15%	-	85%	33
AKA Voedsel en leefomgeving	3%	6%	92%	36
Overig mbo groen	10%	1%	89%	154
Totaal werkende mbo groen gediplomeerden (16 missings)	14%	7%	79%	305

Overzicht 5.4 – Verdeling van werkenden over beroepsgroepen (SBC 92)

	abs.	%
A. Elementaire beroepen	40	13%
B. Lagere beroepen	141	46%
waarvan:		
• agrarische arbeiders	67	22%
• verkopers	33	11%
• hulpkrachten horeca en verzorging	9	3%
C. Middelbare beroepen	118	39%
waarvan:		
• agrarische vakkrachten	24	8%
• agrarische vakhoofden	37	12%
• dierenartsassistenten	11	4%
• weg- en waterbouwkundige vakkrachten	9	3%
D. Hogere beroepen	5	2%
Totaal	304	100%

Overzicht 5.5a – Werkenden naar sector en beroepsgroep

Sector	Beroepsgroep				Totaal (n = 100%)
	Elementaire beroepen	Lagere beroepen	Middelbare beroepen	Hogere beroepen	
Landbouw, bosbouw en visserij	7%	43%	50%	-	28
Industrie	22%	53%	24%	1%	72
Groot- en detailhandel	7%	63%	30%	-	57
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	13%	42%	44%	-	45
Overig	9%	34%	53%	4%	94
Totaal	12%	46%	40%	2%	296

Overzicht 5.5b – Werkenden naar (groene en niet-groene) domeinen en beroepsgroep

Domein	Beroepsgroep				Totaal (n = 100%)
	Elementaire beroepen	Lagere beroepen	Middelbare beroepen	Hogere beroepen	
Voedsel	15%	50%	35%	-	20
Dier	-	30%	69%	2%	54
Plant	14%	43%	43%	-	21
Grond, infra en loonwerk	-	38%	63%	-	8
Bloemen en groene detailhandel	-	65%	35%	-	23
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	6%	55%	37%	2%	89
Overige groene domeinen	11%	44%	33%	11%	9
<i>Totaal werkzaam in groene domeinen</i>	5%	47%	46%	2%	224
<i>Niet werkzaam in groene domeinen</i>	32%	45%	21%	1%	77
Totaal	12%	47%	39%	2%	301

Overzicht 5.7 – Type werkzaamheden naar groene domeinen

Type werkzaamheden	Domein							Totaal
	Niet-groen	Voedsel	Dier	Plant	Grond, infra en loonwerk	Bloemen en groene detail-handel	Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	
Ondernemen	5%	9%	18%	5%	11%	4%	10%	9%
Leiding geven, managen	12%	23%	25%	26%	11%	17%	24%	20%
Administreren, boekhouden	15%	23%	32%	16%	11%	4%	11%	16%
(Activiteiten) organiseren	6%	5%	21%	11%	-	22%	12%	11%
Producersen (productie voedingsmiddelen/ melken fokken en houden van dieren/ teelt)	6%	32%	38%	32%	-	9%	3%	14%
Bewerken, verwerken	18%	32%	23%	42%	33%	65%	11%	24%
Verkopen, handel	27%	14%	36%	16%	-	87%	2%	23%
Logistieke werkzaamheden	12%	32%	12%	32%	-	9%	8%	13%
Zorgen voor, behandelen (plant, dier, mens)	8%	5%	84%	37%	11%	74%	20%	32%
Onderzoeken	4%	5%	18%	5%	-	-	3%	6%
Instrueren, lesgeven, doceren, trainen	6%	5%	23%	16%	-	-	4%	8%
Vormgeven, creëren, ontwerpen	7%	-	7%	5%	11%	48%	7%	9%
Aanleggen, onderhouden, beheren	6%	5%	25%	11%	56%	4%	76%	30%
Voorlichten, adviseren, en informeren	11%	5%	39%	16%	22%	39%	10%	18%
Dienst verlenen, service verlenen, bedienen	24%	9%	41%	16%	22%	30%	28%	27%
Andere werkzaamheden	35%	9%	4%	26%	11%	-	16%	18%
Totaal	n=84	n=22	n=56	n=19	n=9	n=23	n=89	n=316

Overzicht 5.11 – Bestemming opleidingsniveau naar sector

Sector	Totaal	Opleidingsniveau			
		Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Landbouw, bosbouw en visserij	10%	5%	10%	15%	9%
Industrie	25%	69%	26%	14%	3%
Groot- en detailhandel, reparatie van auto's	19%	3%	26%	25%	19%
Verhuur van roerende goederen en overige zakelijke dienstverlening	15%	12%	21%	15%	12%
Overig	31%	11%	17%	32%	56%
Totaal (n = 100%)	n=305	n=65	n=70	n=81	n=89

Overzicht 5.12 – Bestemming opleidingsniveau naar (groene) domeinen

Domein	Totaal	Opleidingsniveau			
		Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Niet-groene domeinen	26%	30%	22%	31%	23%
Voedsel	7%	6%	11%	7%	4%
Dier	18%	1%	10%	13%	40%
Plant	7%	10%	7%	4%	8%
Grond, infra en loonwerk	3%	1%	3%	4%	3%
Bloemen en groene detailhandel	7%	1%	14%	11%	3%
Groene ruimte, natuur, milieu en recreatie	29%	43%	32%	25%	18%
Overige groene domeinen	3%	6%	1%	5%	1%
Totaal (n = 100%)	n=317	n=69	n=72	n=83	n=93

Overzicht 5.13 – Bestemming opleidingsniveau naar beroepsgroep

Beroepsgroep	Totaal	Opleidingsniveau			
		Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Elementaire beroepen	13%	33%	4%	12%	6%
Lagere beroepen	46%	58%	67%	41%	27%
Middelbare beroepen	39%	7%	28%	47%	63%
Hogere beroepen	2%	1%	-	-	4%
Totaal (n = 100%)	n=304	n=67	n=67	n=81	n=89

Overzicht 5.16 – Match qua richting en niveau naar opleidingsniveau

Match qua richting en niveau					
Opleidingsniveau	zelfde richting en zelfde niveau (passende match)	andere richting, zelfde niveau, (richtingsdiscre- pantie)	zelfde richting, lager niveau (niveau- discrepantie)	geen specifieke richting, lager niveau (geen match)	Totaal (n = 100%)
Niveau 1	20%	13%	21%	46%	70
Niveau 2	52%	7%	13%	27%	67
Niveau 3	43%	9%	23%	25%	81
Niveau 4	62%	15%	7%	17%	89
Totaal	45%	11%	16%	28%	307

* Horizontale match / match qua richting = passende match + niveaudiscrepantie

* Verticale match / match qua niveau = passende match + richtingsdiscrepantie

Overzicht 5.16.a – Profielen van mbo groen gediplomeerden en arbeidsmarktrelevantie

Arbeidsmarktrelevantie werkende beroepsbevolking

De arbeidsmarktrelevantie wordt voor de *werkende beroepsbevolking* weergegeven aan de hand van de match tussen opleiding en functie qua richting en niveau. Voor deze match worden vier mogelijkheden onderscheiden, namelijk dat de gediplomeerde werkzaam is:

- in de eigen of verwante opleidingsrichting op minimaal het eigen opleidingsniveau;
- in een andere richting dan waarvoor opgeleid op minimaal het eigen opleidingsniveau;
- in de eigen of verwante opleidingsrichting op een lager niveau dan waarvoor opgeleid;
- in een andere richting (of een richting waar geen specifieke opleiding door de werkgever is vereist) en op een lager niveau dan waarvoor opgeleid.

Arbeidsmarktrelevantie werkloze beroepsbevolking

- De arbeidsmarktrelevantie wordt voor de *werkloze beroepsbevolking* weergegeven aan de hand van de door CBS gehanteerde definitie. De werkloosheid geeft het aantal werkenden weer met een betaalde baan van minstens 12 uur per week als percentage van de beroepsbevolking.

Beroepsbevolking

De gepresenteerde percentages hebben betrekking op de mbo groen gediplomeerden die tot de beroepsbevolking behoren (werkenden + werklozen). Dit zijn analoog aan de CBS definitie de personen van 15 tot 65 jaar die:

- ten minste twaalf uur per week werken (of werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste twaalf uur per week gaan werken) of;
- verklaren ten minste twaalf uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste twaalf uur per week te vinden.

Profielen

Analyse van de groep mbo groen gediplomeerden naar geslacht en leeftijd (t/m 23 jaar vs. 24+) wijst uit dat de mbo groen gediplomeerden uiteenvallen in een aantal homogene groepen (profielen) die kiezen voor specifieke opleiding(s)richting(en). Door de uitsplitsing in hoofd- en subprofielen wordt een beeld gegeven van typen gediplomeerden.

Hoofdprofielen

- mannen t/m 23 jaar, niveau 2-4
- vrouwen t/m 23 jaar, niveau 2-4
- mannen 24 jaar en ouder, niveau 2-4
- vrouwen 24 jaar en ouder, niveau 2-4
- niveau 1 (gediplomeerden op niveau 1 vormen een apart profiel. Dit is gedaan, omdat zij een aparte groep binnen het mbo vormen. Zij zijn vaak werkzaam in sociale werkvoorzieningen, en komen bijvoorbeeld via gemeenten / re-integratietrajecten terecht op een groene niveau 1 opleiding.)

Subprofielen

De subprofielen geven weer welke opleiding(s)richting(en) de gediplomeerden uit de hoofdprofielen kiezen. De gediplomeerden van niveau 1 zijn nader ingedeeld in de subprofielen a) mannen en vrouwen t/m 23 jaar, b) mannen 24+ en c) vrouwen 24+.

Overzicht 7.3 – Oordeel over opleidingsdimensies, naar opleidingsniveau¹ (totale groep)

Oordeel over dimensies			Totaal	Opleidingsniveau			
				Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
<i>Breedte</i>	Te smal	29%	29%	32%	19%	39%	28%
	Te breed	29%	29%	16%	36%	24%	32%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	37%	37%	29%	25%	40%	45%
	Te veel diepgang	25%	25%	19%	30%	24%	26%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	40%	40%	35%	35%	35%	49%
	Te hoog	22%	22%	21%	27%	18%	22%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	31%	31%	26%	28%	43%	26%
	Te praktijkgericht	20%	20%	11%	21%	18%	24%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	33%	33%	31%	25%	34%	39%
	Te veel	21%	21%	12%	32%	18%	21%
Totaal (n max = 100%)			520	80	116	127	199

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 7.4 – Oordeel over opleidingsdimensies, naar opleidingsrichting¹ (totale groep)

Oordeel over dimensies			Totaal	Opleidingsrichting						
				Voeding	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Plant en Keten	Natuur, groene ruimte en leefomgeving	Bloem, groene detailhandel en design	AKA V&L
<i>Breedte</i>	Te smal	29%	29%	29%	38%	34%	23%	22%	29%	33%
	Te breed	29%	29%	47%	24%	25%	40%	32%	31%	10%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	37%	37%	35%	53%	37%	23%	33%	44%	31%
	Te veel diepgang	25%	25%	29%	22%	30%	29%	27%	21%	17%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	40%	40%	18%	59%	42%	40%	33%	37%	43%
	Te hoog	22%	22%	18%	14%	25%	28%	27%	18%	14%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	31%	31%	18%	31%	39%	27%	27%	29%	31%
	Te praktijkgericht	20%	20%	24%	22%	19%	25%	20%	23%	10%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	33%	33%	24%	45%	39%	31%	22%	37%	37%
	Te veel	21%	21%	29%	27%	16%	23%	24%	23%	7%
Totaal (n max = 100%)			520	17	74	122	48	147	71	42

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 7.5 – Oordeel over opleidingsdimensies van de groep werkkenden (≥ 12 uur per week), naar sector waarin zij anderhalf jaar na diplomering werkzaam zijn¹

			Sector				
			Land- / bosbouw, visserij	Industrie	Groot- / detailhandel	Verhuur roerende goederen etc.	Overig
Oordeel over dimensies							
<i>Breedte</i>	Te smal	28%	31%	33%	22%	16%	30%
	Te breed	27%	34%	27%	27%	34%	24%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	33%	45%	29%	24%	26%	41%
	Te veel diepgang	25%	14%	25%	33%	23%	24%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	37%	41%	37%	37%	32%	37%
	Te hoog	21%	14%	20%	24%	23%	21%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	31%	45%	31%	35%	23%	32%
	Te praktijkgericht	17%	24%	12%	18%	11%	20%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	30%	31%	28%	33%	11%	35%
	Te veel	21%	14%	17%	24%	25%	22%
Totaal (n max = 100%)		304	29	75	51	44	91

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 7.6 – Oordeel over opleidingsdimensies van de groep werkkenden (≥ 12 uur per week), naar groene branche waarin zij anderhalf jaar na diplomering werkzaam zijn¹

			Groene branche						
			Niet in groen	Voedsel	Dier	Plant	Grond infra en loon-werk	Bloem & tra	Groene ruimte, natuur, etc.
Oordeel over dimensies									
<i>Breedte</i>	Te smal	28%	32%	38%	41%	25%	0%	10%	20%
	Te breed	27%	20%	29%	29%	25%	67%	35%	30%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	33%	33%	33%	54%	25%	0%	20%	28%
	Te veel diepgang	25%	24%	29%	18%	25%	56%	35%	26%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	37%	37%	33%	55%	33%	33%	25%	28%
	Te hoog	21%	22%	14%	16%	24%	22%	25%	24%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	31%	24%	29%	52%	25%	22%	45%	22%
	Te praktijkgericht	17%	17%	33%	16%	20%	22%	10%	14%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	30%	28%	38%	50%	25%	0%	35%	16%
	Te veel	21%	19%	33%	16%	10%	33%	15%	26%
Totaal (n max = 100%)		304	79	21	56	20	9	20	86

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 7.7 – Oordeel over opleidingsdimensies door de groep werkenden (≥ 12 uur per week), naar beroepsgroep waarin zij anderhalf jaar na diplomering werkzaam zijn¹

Oordeel over dimensies			Beroepsgroep			
			Elementaire beroepen	Lagere beroepen	Middelbare beroepen	Hogere beroepen
<i>Breedte</i>	Te smal	28%	32%	23%	29%	20%
	Te breed	27%	21%	26%	33%	20%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	33%	34%	27%	37%	40%
	Te veel diepgang	25%	21%	23%	30%	0%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	37%	29%	31%	43%	80%
	Te hoog	21%	29%	22%	18%	20%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	31%	26%	28%	36%	60%
	Te praktijkgericht	17%	8%	20%	17%	0%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	30%	35%	23%	32%	20%
	Te veel	21%	11%	22%	24%	0%
Totaal (n max = 100%)		304	38	132	115	5

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 7.8 – Oordeel over opleidingsdimensies door de groep doorstudeerders, naar vervolgopleiding¹

Oordeel over dimensies			Vulgoopleiding						
			Mbo groen	Mbo niet-groen	Mbo onbekend	Hbo groen	Hbo niet-groen	Hbo onbekend	Overig
<i>Breedte</i>	Te smal	25%	24%	22%	40%	28%	26%	14%	50%
	Te breed	35%	35%	41%	40%	34%	24%	57%	25%
<i>Diepgang</i>	Te weinig diepgang	39%	31%	19%	50%	41%	66%	29%	75%
	Te veel diepgang	31%	33%	49%	30%	28%	13%	57%	0%
<i>Moeilijkheidsgraad</i>	Te laag	43%	32%	34%	30%	62%	65%	14%	50%
	Te hoog	23%	28%	32%	0%	10%	16%	29%	50%
<i>Verhouding theorie en praktijk</i>	Te theoretisch	27%	37%	24%	40%	17%	21%	14%	25%
	Te praktijkgericht	23%	16%	18%	0%	31%	32%	71%	0%
<i>Keuzemogelijkheden</i>	Te weinig	32%	25%	26%	30%	38%	45%	29%	75%
	Te veel	25%	29%	29%	20%	28%	18%	14%	0%
Totaal (n max = 100%)		194	68	38	10	29	38	7	4

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 7: 1 t/m 3 ene uiterste, 5 t/m 7 andere uiterste.

Overzicht 7.10 – Oordeel over opleidingsaspecten, naar opleidingsniveau¹

Oordeel / tevredenheid over:			Opleidingsrichting			
			Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3
<i>De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten</i>	Mee oneens	44%	50%	35%	39%	49%
	Mee eens	17%	18%	16%	16%	17%
<i>Het niveau van de leerstof was goed</i>	Mee oneens	25%	16%	20%	27%	32%
	Mee eens	44%	55%	47%	40%	41%
<i>De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau</i>	Mee oneens	32%	21%	26%	36%	38%
	Mee eens	36%	51%	39%	28%	33%
<i>De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig</i>	Mee oneens	34%	32%	29%	34%	38%
	Mee eens	26%	32%	27%	30%	21%
<i>In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht</i>	Mee oneens	25%	14%	22%	24%	31%
	Mee eens	40%	47%	48%	36%	35%
<hr/>						
<i>Voorlichting studie- en beroepsmogelijkheden</i>	Ontevreden	28%	21%	22%	34%	31%
	Tevreden	34%	35%	40%	30%	33%
<i>Sfeer op school</i>	Ontevreden	11%	10%	16%	15%	7%
	Tevreden	63%	58%	54%	59%	72%
<i>Manier waarop leraren lesgeven</i>	Ontevreden	20%	14%	23%	23%	19%
	Tevreden	49%	66%	47%	46%	45%
<i>De kwaliteit van docenten</i>	Ontevreden	19%	9%	20%	23%	19%
	Tevreden	50%	64%	52%	46%	46%
<i>Hoeveelheid praktijk</i>	Ontevreden	21%	11%	22%	23%	23%
	Tevreden	49%	59%	47%	47%	49%
<i>Inhoud van de vakken</i>	Ontevreden	21%	10%	23%	22%	25%
	Tevreden	44%	60%	47%	42%	38%
<i>(Studie)begeleiding</i>	Ontevreden	27%	16%	24%	35%	28%
	Tevreden	42%	51%	48%	38%	38%
<i>Manier van examineren</i>	Ontevreden	20%	10%	15%	24%	23%
	Tevreden	50%	57%	55%	44%	47%
<i>Kwaliteit van examens</i>	Ontevreden	17%	9%	13%	21%	19%
	Tevreden	48%	61%	59%	39%	42%
<i>Huisvesting</i>	Ontevreden	11%	13%	11%	14%	8%
	Tevreden	57%	53%	62%	51%	61%
<i>Voorzieningen als bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen, ict</i>	Ontevreden	22%	16%	25%	17%	25%
	Tevreden	48%	43%	46%	51%	49%
Totaal (n max = 100%)		523	80	116	128	199

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = mee oneens, 4 + 5 = mee eens.

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = ontevreden, 4 + 5 = tevreden.

Overzicht 7.11 – Oordeel over opleidingsaspecten, naar opleidingsrichting¹

		Totaal	Opleidingsrichting						
			Voeding	Dier: pro-ductie	Dier: recrea-tie, sport etc.	Plant en Keten	Natuur, groene ruimte etc.	Bloem, groene detail-handel	AKA V&L
Oordeel over:									
<i>De docenten waren streng in de beoordeling van cursisten</i>	Mee oneens	44%	24%	55%	39%	50%	41%	36%	62%
	Mee eens	17%	24%	11%	16%	8%	21%	23%	7%
<i>Het niveau van de leerstof was goed</i>	Mee oneens	25%	12%	35%	31%	19%	17%	34%	19%
	Mee eens	44%	53%	34%	40%	46%	51%	40%	53%
<i>De opleiding was uitdagend met betrekking tot het niveau</i>	Mee oneens	32%	24%	50%	36%	29%	22%	36%	26%
	Mee eens	36%	41%	22%	33%	42%	43%	28%	52%
<i>De examens/opdrachten waren over het algemeen zeer pittig</i>	Mee oneens	34%	18%	39%	41%	35%	24%	38%	38%
	Mee eens	26%	35%	18%	19%	27%	33%	30%	26%
<i>In de opleiding werd voldoende getoetst op inzicht</i>	Mee oneens	25%	18%	34%	31%	26%	15%	32%	14%
	Mee eens	40%	71%	31%	31%	51%	48%	31%	48%

<i>Voorlichting studie- en beroeps mogelijkheden</i>	Ontevreden	28%	18%	36%	35%	29%	16%	38%	22%
	Tevreden	34%	24%	32%	29%	33%	42%	30%	35%
<i>Sfeer op school</i>	Ontevreden	11%	6%	8%	16%	15%	9%	11%	13%
	Tevreden	63%	50%	64%	65%	58%	67%	58%	62%
<i>Manier waarop leraren lesgeven</i>	Ontevreden	20%	12%	24%	24%	21%	16%	25%	12%
	Tevreden	49%	47%	38%	46%	58%	52%	40%	72%
<i>De kwaliteit van docenten</i>	Ontevreden	19%	6%	22%	25%	12%	15%	25%	7%
	Tevreden	50%	59%	42%	44%	58%	51%	45%	73%
<i>Hoeveelheid praktijk</i>	Ontevreden	21%	29%	27%	26%	17%	16%	18%	15%
	Tevreden	49%	47%	38%	45%	54%	54%	51%	61%
<i>Inhoud van de vakken</i>	Ontevreden	21%	18%	26%	24%	21%	18%	30%	7%
	Tevreden	44%	41%	32%	39%	48%	50%	38%	66%
<i>(Studie)begeleiding</i>	Ontevreden	27%	25%	31%	40%	21%	22%	24%	17%
	Tevreden	42%	44%	34%	34%	58%	47%	35%	56%
<i>Manier van examineren</i>	Ontevreden	20%	12%	23%	24%	17%	18%	25%	5%
	Tevreden	50%	47%	43%	45%	58%	52%	44%	68%
<i>Kwaliteit van examens</i>	Ontevreden	17%	6%	15%	26%	17%	16%	14%	3%
	Tevreden	48%	47%	38%	45%	56%	48%	44%	72%
<i>Huisvesting</i>	Ontevreden	11%	0%	14%	11%	6%	9%	16%	10%
	Tevreden	57%	53%	57%	59%	66%	55%	54%	60%
<i>Voorzieningen als bibliotheek, mediatheek, werkplaatsen, ict</i>	Ontevreden	22%	6%	30%	23%	36%	16%	24%	12%
	Tevreden	48%	31%	43%	51%	38%	52%	50%	46%
Totaal (n max = 100%)		523	17	74	122	48	147	73	42

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = mee oneens, 4 + 5 = mee eens.

1. Schaal met antwoordcategorieën 1 – 5: 1 + 2 = ontevreden, 4 + 5 = tevreden.

Overzicht 7.13 – Tevredenheid over bpv-begeleiding, naar opleidingsrichting (totale groep respondenten)

	Totaal	Opleidingsrichting						
		Voeding	Dier: productie	Dier: recreatie, sport en gezelschap	Plant en Keten	Natuur, groene ruimte en toezicht leefomgeving	Bloem, groene detailhandel en design	AKA V&L
Tevreden over bpv-begeleiding								
Vanuit school	38%	62%	28%	36%	45%	39%	33%	57%
Vanuit bedrijf	65%	56%	69%	69%	67%	63%	64%	52%
Totaal (n max =100%)	520	16	75	121	47	146	73	42

Overzicht 7.14 – Tevredenheid over bpv-begeleiding, naar leerweg (totale groep respondenten)

Tevreden over bpv-begeleiding	Totaal	Leerweg	
		BOL	BBL
Vanuit school	38%	33%	47%
Vanuit bedrijf	65%	71%	54%
Totaal (n max =100%)	520	329	191

ISBN 978-90-77202-67-8
NUR 840